

EPA

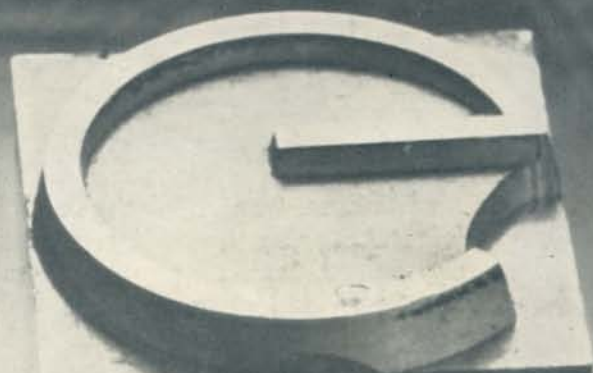
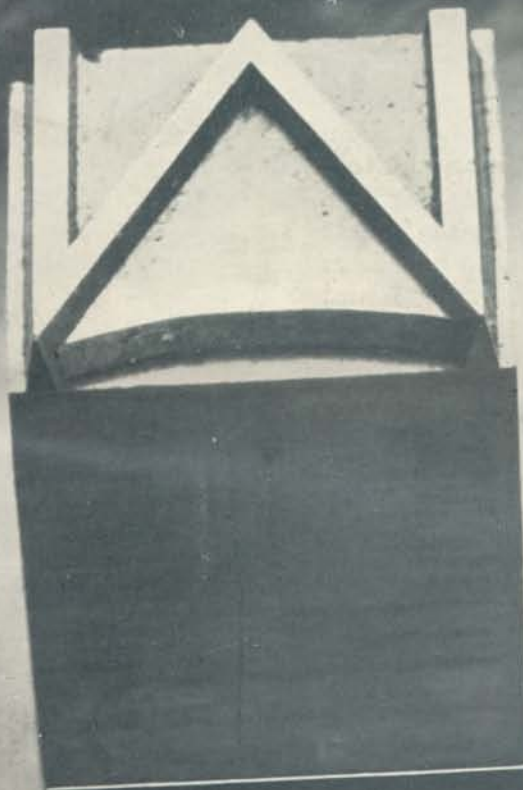
2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

MAGYAR GRAFIKA

1-10

A GRAFIKAI IPARÁGAKAT
FEJLESZTŐ FOLYÓIRAT

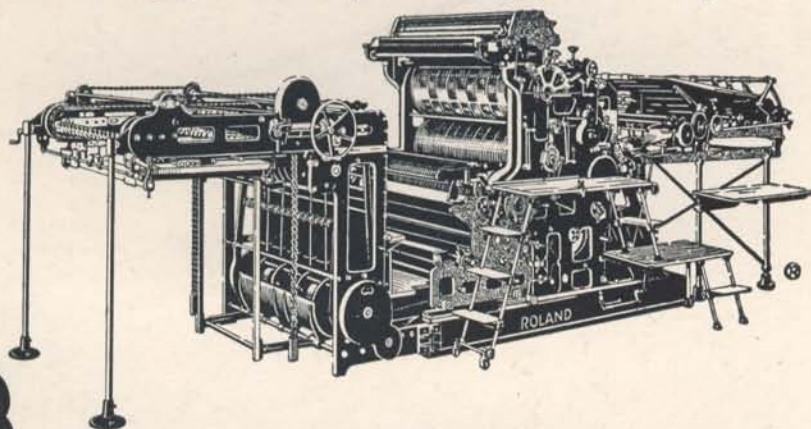
N. M. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Hírlapkönyvtári
L. növedéknapló
19. 20 / 836 sz.

XI. ÉVF. 1-2. SZ. 1930 JANUÁR-FEBRUÁR. SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS
SZERKESZTŐ CÉG ÉS KIADÓ NYELV- ÉS IRODALMI TUDOMÁNYOS ÉS MŰVELTSÉGTUDOMÁNYOS KÖZVETLEN ÉS KÖZVETLEN TÁMOGATÁSÁVAL

A gyakorlat eldöntötte: Aránylag rövid idő alatt a

ROLAND

kétszínű gyorsanjáró offsetsajtó

18

különböző országban (Európában, Ázsiában, Amerikában, Ausztráliában) van már bevezetve. A legjelentékenyebb nyomdák szerezték be, sokan már több egységben, ezeket a gépeket, amelyek előbb még más gyártmányokat részesítettek előnyben. Ezt a példátlan eredményt a bel- és külföldi gyárak hasonló típusú gépeik érdekében kifejtett legélesebb versenye dacára értük el. Gépünk rendkívüli előnyeit bizonyítják annak

felépítése, részei, teljesítménye

ROLAND

egy- és kétszínű nyomó gyorsanjáró offsetsajtó a

VEZETŐ NÉMET VILÁGMÁRKA

FABER & SCHLEICHER AG

OFFENBACH AM MAIN

Németország legnagyobb offset- és könyomdai sajtók speciálgyára

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ

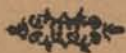
MAGYAR GRAFIKA

KÉTHAVONKINT MEGJELENŐ FOLYÓIRAT AZ ÖSSZES
GRAFIKAI IPARÁGAK RÉSZÉRE

SZERKESZTI ÉS KIADJA
BIRÓ MIKLÓS

IX. ÉVFOLYAM. 1-2. SZÁM

KÜLÖN SZÁM:

AZ UNIVERSTIAS NYOMDÁJA
NAGYSZOMBAT-BUDA-PEST

1928 JANUÁR - FEBRUÁR HÓ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VII., RÓZSA-UCCA 25.

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

Megjelent a Grafikai Művészetek Könyvtára 8. és 9. kötete:

NOVÁK LÁSZLÓ:

A NYOMDÁSZAT TÖRTÉNETE

II. KÖNYV: A XVI. SZÁZAD

III. KÖNYV: A XVII. SZÁZAD

Egy kötet ára a tizenhét kötetre tervezett sorozat előfizetése esetén 3.20 pengő, egyenkint 4.— pengő. Bolti ára 5.— pengő. Megrendelések Novák László szerkesztőhöz intézendők, VIII, Conti u. 4. (Világosság-nyomda.) A könyvtár eddig megjelent hat kötetéből vannak még példányok. Bolti ára e köteteknek 5.— pengő.

B W

Első magyar nyomdai festék- és hengeranyaggyár

BERGER ÉS WIRTH

Elismerten legjobb minőségben szállít kő- és könyvnyomdai, offset- és könyvkötészeti festéket. Elsőrendű hengeranyagokat gyárt, hengerek átöntését vállalja.

BUDAPEST IX, MÁRTON UCCA 19. TELEFÓN: JÓZSEF 306-35

Fiókók: Berlin, Barmen, Hamburg, Amsterdam, Leningrad, Prag, Rio de Janeiro

BESZERZÉSI FORRÁSOK

BETŰ ÉS LÉLIA

Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest, VI., Dessewffy ucca 32. Divatos szöveg- és cím-betűk minden nyelvhez. Síma és mintázott részlelők, Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítását. Telefon: 223-70.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

Plakát- és könyvkötőbetűk, Ferrotipek, Dornemann & Co. Magdeburg. Képviselet Pusztai Zsigmond Budapest V., Tátra ucca 6. és Cluj-Kolozsvár, Str. M. Filipescu 10.

Schriftguss AG. vorm. Brüder Butter betűöntőde, Dresden. Magyarországi vezérképviselete: „Grafika” Gépkerekedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

SZEDŐGÉPEK

Mergenthaler Setzmaschinenfabrik G. m. b. H., Berlin, Linotype sorazódó és öntőgépeinek képviselete: Gutenberghaus Gebrüder Geel, Wien VII., Lerchenfelderstrasse 37. Budapest II., Hunyadi János út 12. Telefon: T. 237-74.

Typograph G. m. b. H. Setzmaschinenfabrik Berlin NW. 87. Képviselet: Tanner Miksa Budapest VII., Akácfa ucca 50. Telefon: József 406-31.

Intertype, a legtökéletesebb és legmegbízhatóbb szedőgép. Magyarországi vezérképviselet: „Grafika” Gépkerekedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

PAPIRNEMŰEK

Vasadi és Vértési levélboríték- és papírneműgyár Budapest VI., Vörösmarty ucca 50. Készít mappákat, diazvelepapírokat és mindenfajta levélborítókat. Telefon: T. 221-14. és T. 130-86.

OFFSETGÉPEK

„Offset” tégelynyomógépek mindenfajta papírra, durva kartonra, bádogra, üvegre, fára, vászon vagy szövetre való nyomásra s ezenkívül rendes könyvnyomdai nyomtatásra lehető állítástára. „Universelle” Maschinenfabrik J. C. Müller & Co., Dresden-A. 24. Képviselet: Offenberger Miksa grafikai szaküzlet, Budapest, VII, Kazinczy ucca 32.

A világ legtökéletesebb offsetsajtóinak gyára a George Mann & Co., Ltd. cég, London W. C. I. Magyarországon képviselet: Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet, Budapest V., Tátra ucca 6. Telefon: 231-43.

A Frankenthal offsetsajtók felülmúlhatatlanok. A Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG. Frankenthal cég magyarországi vezérképviselete: Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI., Dessewffy ucca 32. Telefon: 223-70.

A legújabb Horn-rendszerű offsetsajtók vezérképviselete: „Grafika” Gépkerekedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

FESTÉKEK

Lorilleux Ch. és Társa nyomdafesték- és hengeranyaggyár. Iroda: Budapest IX., Ferenc József rakpart 27. Gyár: Budafokon. Telefon: József 448-43 és József 448-44.

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde Budapest IX., Márton ucca 19. Telefon: József 306-35.

Michael Huber festékgyár, München. Alkandó nagy raktárt tart magyarországi vezérképviselet: „Grafika” Gépkerekedelmi Rt. Cég Rt., Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

KLISÉK

König és Bayer fotokémigráfiai műintézet kliségyára Budapest VII., Weaselényi ucca 54. Telefon: József 859-91.

SZAKÜZLETEK

Nagy raktárt tart mindenféle, a grafikai iparokban használatos gépekből és felszerelésekből a „Grafika” Gépkerekedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12. Új, használt és javított kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti gépekből és egyéb felszerelésekből, anyagból nagy raktárt tart.

NYOMDAGÉPEK

Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG. Frankenthal, Pfalz. Gyorsajtók és offsetsajtók világhírűek. Vezérképviselet: Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI., Dessewffy ucca 32. Telefon: 223-70.

Reform-tégelynyomógép automatikus kirkással, 25 x 35 cm. kirakó nélkül 36 x 56 mm nyomófelülettel. „Universelle” Maschinenfabrik, J. C. Müller & Co., Dresden-A. 24; képviselet: Offenberger Miksa grafikai szaküzlet, Budapest, VII, Kazinczy ucca 32.

Rockstroh Werke AG, Heidenau. Képviselet: Tanner Miksa grafikai szaküzlet Budapest VII., Akácfa ucca 50. Telefon: József 406-31.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

Winkler, Fallert & Co. AG. Bern, magyarországi vezérképviselete: „Grafika” Gépkerekedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

HENGERANYAG

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde Budapest IX., Márton ucca 19. Hengeröntést vállal a legjobb anyagból. Jobb és olcsóbb a házi öntésnél. Telefon: József 306-35.

Gödinger Béla hengeranyag-gyára és hengeröntőde, Budapest VIII., Tánács ucca 7. telefon: József 424-23, szállítja a legjobb hengeranyagot, a végzi a legkitűnőbb hengeröntést.

GÉPJAVÍTÁS

Gépszerezést, gépjavítást bárhol vállal a pontosan teljesít Klein Ernő, grafikai gépek és szerelvények gyára, Budapest VIII., József ucca 72. Telefon: József 372-39.

Mindenféle gépjavítást elsősorú szakszerezők által végzett a „Grafika” Gépkerekedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle a. S.
Druckfarbenfabrik

P. v. Hamme

„Stilleben“

Vierfarben-Buchdruck
gedruckt mit unseren Normalfarben

Lerakat Magyarország részére:

Hartmann Testv. Nyomdapestékgárak, Budapesti Flóktelepe V.

24

LINOTYPE

utánrendelése

folytán a washingtoni államnyom-
da szedőgéppálmánya jelenleg

176 Linotype

16

LINOTYPE

utánrendelése

a Neues Wiener Journal
részére

9

LINOTYPE

utánrendelése

folytán a berlini Ullstein cég
szedőgéppálmánya jelenleg

64 Linotype

Ezeket az eredménye-
ket érte el a

LINOTYPE

szedőgép, amely tulajdono-
sának csalódást még soha-
sem okozott

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK, BUDAPEST

I, HUNYADI JÁNOS ÚT 12. SÜRGÖNYCÍM: LINOGEEL. TELEFONSZÁM: 529-14

Universal

Grafikai Szaküzlet Részvénytársaság

Budapest VIII, Rákóczi tér 2. szám

(Bejárat: Salétrom ucca 2) Telefonszám: József 348-12

Vezérképviseltek:

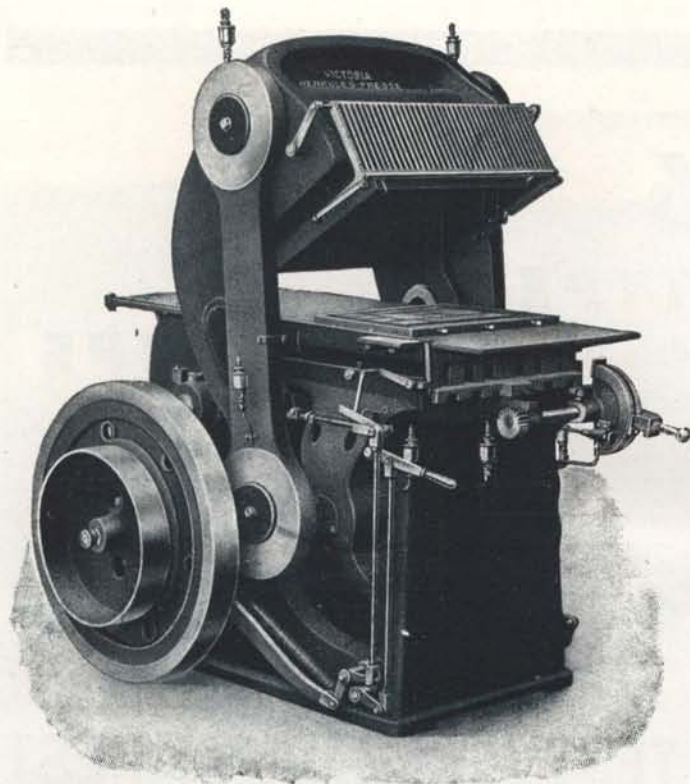
Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann, Hannover
festégyártmányainak raktára

Herfurth & Heyden, fűzőgépgyár, Leipzig

Minden típusú drótfűzőgép raktárról szállítható

Gép, betű, festék

Mindennemű szakmabeli gépek és egyéb grafikai
cikkek, használt, valamint új állapotban, jótállás
mellett. Használt gépeket veszünk és becserélünk

Victoria-Herkules matricaprés

tömöntöde részére

Önműködő kézvédővel, amely veszély
esetén a gépet kikapcsolja és fékezi

ujságok, akcidenciák, cinkográfiák és
autotípiák tömöntő-matricáinak elő-
állítására. A mi Herkulesünk száraz-és
nedves-, tömöntő-, valamint ólom- és
viaszmatricák készítésére egyaránt
előnyösen használható

Rockstroh-Werke A.G. Heidenau

Képviselet: Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa ucca 50. Telefonszám: József 406-31

A művészi és ok-
szerű reklámozás
gyakorlati módsze-
reit ismertető, dú-
san illusztrált és
kitűnő nyomtatás-
technikával előál-
lított művészi havi
folyóirat, amelyet
*nem nélkülözhet a
nyomdász, keres-
kedő, iparművész*

**OFFSET-
BUCH-
UND
WERBE-
KUNST**

Egyes szám ára —.75 dol-
lár, féléves előfizetés
4.50 dollár.

Kiadó:
Offset-Verlag G. m. b. H.
Leipzig, Seeburgstr. 57

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS GALVANOPLASZTIKA

BUDAPEST

VI, DESSEWFFY UCCA 32. SZÁM

TELEFON: AUT. 223-70 ÉS 271-18

*

DÍSZITÓANYAGOK,
MODERN CÍM- ÉS KENYÉRBETŰK,
MAGYAR, NÉMET, ANGOL, FRANCIA, ROMÁN,
LENGYEL, CSEH, TÓT, HORVÁT, SZERB,
BOLGÁR, GÖRÖG ÉS HÉBER
SZEDÉSEKHEZ

*

KÖZPONTOK:

**H. BERTHOLD AG, BERLIN
ÉS D. STEMPEL AG,
FRANKFURT**

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPAROK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT
MEGJELENIK KÉTHAVONKÉNT, MINDEN ÉVBEN HATSZOR

UNGARISCHE GRAPHIK

CÍMŰ NÉMETNYELVŰ MELLÉKLAPPAL

SZERKESZTI ÉS KIADJA: BIRÓ MIKLÓS

FŐMUNKATÁRSÁK: HERZOG SALAMON, KNER ALBERT,
LÖWY LÁSZLÓ ÉS ROSNER KÁROLY

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25

BIRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT RT

A Magyar Grafika előfizetési díja Magyarországon: Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak egész évre 30 pengő, fél évre 16 pengő. Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak 5 pengő

Előfizetési díj külföldiek részére: Az európai kontinensen 30 pengő, Angliába és a tengerentúli államokba 6 dollár

Jahresbezugspreis: Für die europäischen Staaten (mit Ausnahme England) 30 Pengő, für das übrige Ausland 6 Dollar. Einzelbezugspreis: 5 Pengő, resp. 1 Dollar. — Die Magyar Grafika erscheint zweimonatlich

TARTALOM:

Biró Miklós: A Magyar Grafika tízéves jubileuma

Rabinovszky Márius: A KUT kiállítása a Nemzeti Szalónban

Rosner: Az 1930. évi almanachok

Rabinovszky Márius: Ujak, régiek — Fialatok, öregek

Dr. A. Ruppel: A könyvnyomtatás világmúzeuma

Baranyi József: Megkezdett utakon új célok felé

Rubinyi Mózes: Kner Izidor 1860—1930

Könyvnyomtatás Budán 1472-ben

Löwy László: A mélynyomás gazdasági kérdéseiről

A képek egyengetéséről

Ziegler Gyula: A fotomontázs

Némethy Lajos: Szerzői korrektúrák

H. S.: A Linotype-szedőgép zavarai és azok elhárítása

Löwy L.: A mélynyomóhengerek maratásáról

L. L.: Az üzem rentabilitása

A tömöntséről és annak kiaknázásáról

Halálozások — Feljegyzések — Könyv- és lap-szemle — Beküldött naptárak — Szedés — Korrektorai rovat — Technikai újítások — Fedőlapunk és mellékleteink — Szerkesztői üzenetek

A Képzőművészek Új Társasága kiállítása a Nemzeti Szalónban

A KUT ezévi kiállításának rendezői ismét elérték, hogy eseményé tudták avatni a haladó művészifjúság és a középgeneráció felvonulását. Nem mintha a zsűri és a rendezők nem követtek volna el egy-két bal-fogást, nem mintha nem akadt volna harminc vagy ötven kiállított tárgy, melynek az új művészethez, de talán a művészethez egyáltalán semmi köze — de mégis: a KUT vezetősége mer. Mer fiatal maradni, mer előre törni, nem fél a gáncstól, nem fél a tájékozatlanok lenéző mosolyától. Kétségtelen, hogy Rózsa Miklós érdeme e téren igen jelentős. Akkor, amikor a KUT munkájáról emlékezünk meg, ki kell emelnünk e fiatalos temperamentumú szervező, a fiatalság minden erényével és hibájával ékes, törhetetlen munkáját.

A skála, melyet a KUT kiállítása felölel, igen tág. Áthidalhatatlannak tűnő világnézeti ellentétek tükröződnek benne. Még az együvé tartozó művészeket is néha igen lényeges különbségek választják el egymástól. Így a csoportosítás némi nehézséggel jár. A tiszta síkszerkesztésre való törekvés mindenestre az egyik világos tendencia. Van, akinél több, van, akinél kevesebb elvont elem vegyül a képfelépítés problémájába. Első helyen kell e csoportban említenünk Berény Róbertet. Ez a nagyszerű tudású, higgadt művész visszanyúl a régi „szintétikus” törekvések problémáihoz és azokat telíti erős, új kifejezéssel. Higgadtan, tisztultan, a maga szerénységében oly előkelően jelenik meg Kmetty János festészete. Mellette áll, baráti közelségben, Szobotka, alapjában lógy, de a belső kubizálás révén szilárdá alakított tájfestése. Walleshausen Zsigmond tovább halad a tiszta, derűs formaábrázolás útján. A háborúelőtti német expresszionizmus ösproblémáit eleveníti meg nagy meggyőző erővel Ziffer Sándor; szinte pót-lólag épít hidat Nagybánya és a modern törekvések közé. Nyugodtabb hatásokra törekednek, részben a formaáthatolás misztikus eszközeivel: Deési-Huber, Karikás III, fokozott elvonatkozással Kádár Béla, szép dekorativitással Vörös Géza, túl elméletien Bor Pál. Bontottabb eszközökkel dolgozik egy másik csoport, melynek élén Márffy Ödön (ezúttal csak egy szép akttal) és Egrý József (egy sor csodásan szép tájjal s egy megragadó rajzolt önarcképpel) állanak. Külön szenzációja volt a kiállításnak Szőnyi mindig megújuló művészetének legújabb produktuma, egy üdítően színes, mélyen érzéssel telített tája. Bornem-izsa Géza csendéletével szintén új és szerencsés úton jár. Derkovits már ismert képeivel szerepel, Novotny szolidan fejlődik tovább. Egyre áll közel, de zár-tabb Göllner Miklós festészete. Rokonjelenségek még: Bene Géza, aki meglepően kiugrik a sorból két szép, raffináltan komponált csendéletével. Bene

is, Hincz is, utóbbi hajlékony tehetséggel, Picasso egyik irányát közelítik meg.

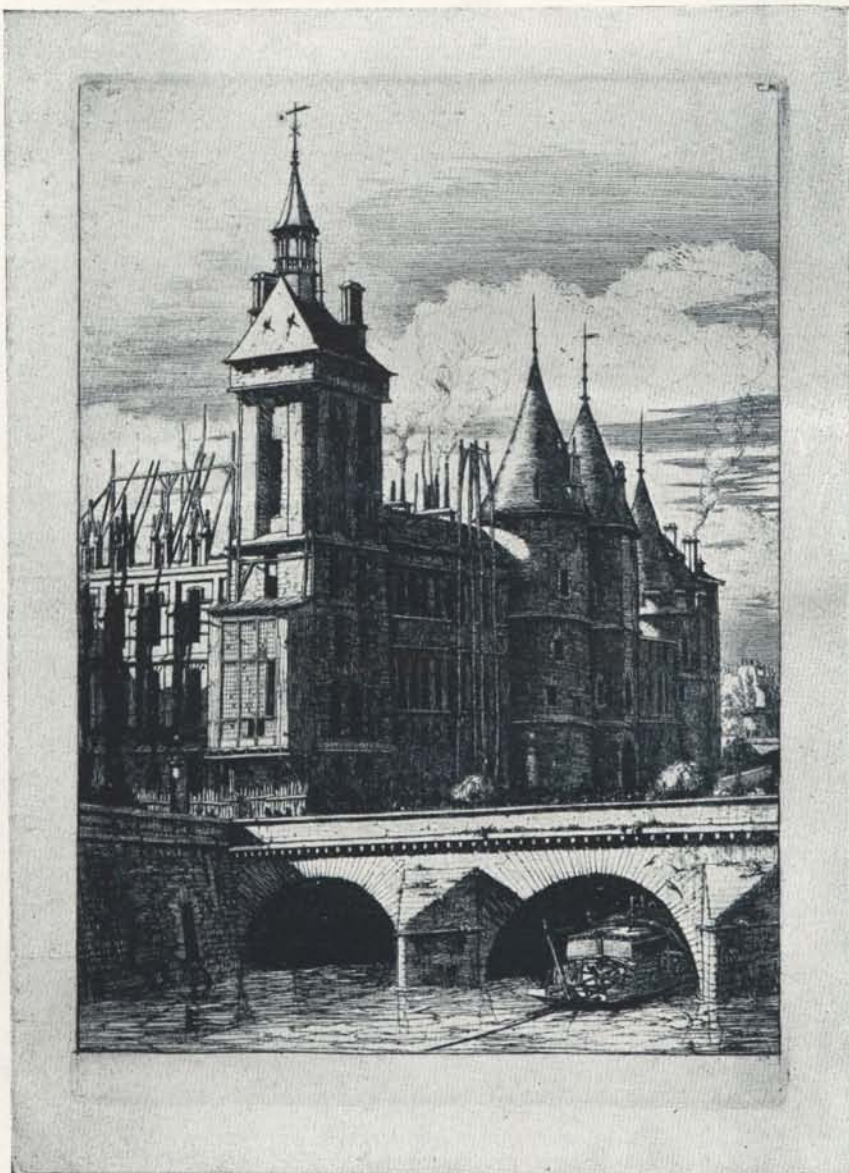
Külön áll Czigány Dezső, részben a nagy 18. századbeli francia csendéletfestő, Chardin nyomdokain haladva, részben — tájaival — derűs, zárt, dekoratív úton járón. Külön áll Pekáry István túlterhelt játékos népiességével s külön ifjabb Kernstok Károly, aki a „vámszedő” Rousseau emlékét idézi.

Fokozottan zárt konstrukcióra törekcszenek: elsősorban Bortnyik Sándor, aki a lelkit lehetőleg kikapcsolja és Járitz Józsa, aki emellett a lelkiség maximumát igyekszik adni. Bortnyikhoz áll közel Szücsy Lili építésképe. E csoporttól balra sorakoznak a kiállítás fiatal mumusai, akik közül néhány több, néhány pedig kevesebb tehetséggel áll sorompóba a legabsztraktabb irányok mellett.

Itt kell említenünk Hegedüs Bélát, aki rongyokból, újságpapírból, lécekből, fényképből állítja össze és

egységesíti olajfestéssel képeit. Ez a törekvés sokkal komolyabb és mélyebb alkotóforrásokra vezethető vissza, semhogy fölényes mosollyal elintézhető volna. Hegedüs azonban még nagyon is dilettánsa ennek a kifejezőmódnak. Ugyanez mondható az egyébként roppant tehetséges Trauner Sándorról és a romantikus lelkű Kepes Györgyről, akik fotomontázssal kombinálják kompozícióikat. A tisztára absztrakt síkszerkesztés, az absztrakt konstruktívizmus megvalósítója Kassák Lajos. Ezekről a konstrukciókról valóban elmondható, hogy demonstrációt jelentenek pusztán, de nem művészetet.

A szoboranyag aránylag gyengébb volt. Szép lelkeséget sugárzott Medgyessy mesteri márványfeje és Schaar Erzsébet két portréja. Klasszikusan megoldott konzervatív munka Varga Oszkár gyermekfeje. Bor Pál nagy tudással alkotott szobrai közül a legspon-tánabb, legüdítőbb alkotás egy kis gyermekakt. Meg

Charles Méryon: Az óratorony

Méryon (182—1868) a mult század egyik igen kiváló francia rézkarcolóművésze. Fellepésekör, 1850-ben, ez a műfaja a grafikának igen el volt hanyagolva és nagy érdeme, hogy működésével friss vért, lüktetést hozott. Párizsi rézkarcsorozatából, mely különös érdeklődést és föl-tűnést keltett, való ez a lapja is.

Életét tragikusan végezte Méryon, az anyagi sikertelenségek megviselték idegeit és elmegyógyintézetben fejezte be még sokat ígérő pályáját.

(Klisé: Gilhofer és Ranschburg, Luzern.)

kell említenünk Vilt Tibor finom büsztjét és Gandtner becsületes női fejét.

A kiállítás külön érdekessége a — sajnos, gyenge grafikákkal megzavart hatású — építészeti terem. Látjuk, hogy az új tendenciák lépésről-lépésre tért hódítanak. Elsősorban Kozma Lajos az, akinek pompás megújodása igaz örömmel tölthet el. Kozma a konstruktivista építést meleg lélekkel, igaz művészfantáziával telíti. Bizonyítja, hogy az új eszközök éppenséggel nem zárják ki a differenciált egyéni ízlés érvényesülését sem. A törekvések doktrinerebb képviselői Ligeti Pál és Molnár Farkas. Utóbbinak az enterjörben érvényesülnek kitűnő dekoratív kvalitásai. Igen figyelemreméltó terveket és fényképeket állítottak ki a legújabb törekvések többi képviselői közül Bierbauer Virgil, Masirevich György, Reiter László. Többé-kevésbé régebbi elemeket amalgamálnak új egészé Arkay Bertalan, Lessner Manó és Kosch Jenő.

Rabinovszky Márius

Alfred Kubin: Hóhérok és elítélt.

(Az élet határán c. kötetből. R. Piper-Verlag.)

Eduard Manet: A filozófus.

Manet (1832—1883) az impresszionisták vezére, a 19. század egyik vezető művészegyénisége. (Klisé: Gilhofer és Ranschburg, Luzern.)

Újak, régiek — F fiatalok, öregek

Az Ernst-múzeum januárban egy reprezentatív csoporttal kívánt közönsége elé lépni: Csók mester, Perlmutter Izsák és két fiatal művész állított ki s ugyanakkor az „ismeretlen magyar remekművek” válogatott anyagában gyönyörködhattünk. Csók István megmaradt a színek derűs álomlátójának, sőt, álmai az utóbbi évek folyamán még álomszerűbbek, még könnyebbek és anyagtalansabbak lettek. Ez az öreg Csók igazi terrénuma, ez a finomult kéjelgés a lehetséges színek ködös szépségében, ez a csalhatatlan ízlés egy régi világ maradványa. Ahol realisabb életet akar elének állítani, ott nem győz meg. Nem a konkrét testiség az ő stílusa. — Perlmutter Izsák a Csók-Glatz-csoport szerves tagja. Nem önálló egyéniség, nem hág elérhetetlen csúcokra, nem válogat végső szigorral. De amióta enyhíti színessége nyersességét, sokkal izléesesebb, sokkal nemesebb lett művészete. Egy-egy képe előkelő nívón áll. — Feszty Masa azokat gyönyörködtetheti leginkább olaszországi grafikáival, akik szeretik az olvatag romantikát. Feszty Masa a széplélek nemes, megható példája. Anakronizmus. — Multszázadbeli eredmények önállóan isméltése Csóka István grafikája. A már egyszer

megoldott feladatot nem oldja meg jobban vagy másképp.

Az Ernst-múzeum következő csoportjában Holló László válik ki szintiszta festői expresszionizmusával. Ha hiányzik is festészetéből az utolsó átszellemesítő perfekció, úgy igazi nemes pátosza, a szenvedés hősi átélése és művészien intenzív tükrözése, a lázas színlátomások eruptív szépsége komoly értéket jelentenek. Van benne az, amit mások hiába próbálnak mímelni: démon. — Nagy elismerésnek örvend fiatal rézkarcolóink között Weil Erzsébet. E sorok írója azonban éppen azt a bizonyos démont hiányolja benne. Meg aztán túlsok nála a technikailag is megoldatlan részlet. E csoport kiállítói közül meg kell említenünk még Haranglábi Nemes Józsefet, akinek lila-rőt gyöngyházszínességű olajfestményeinél meggyőzőbbek friss, fokozott színörömmű tájakvarelljei.

Karácsonykor nyílt meg a Műcsarnok téli tárlata. Nem hozott meglepetést sem jobbra, sem balra. Kifejtettük már nem egyszer, hogy annak, ami merészen modern, megbocsátható, ha kissé dilettantisztikus és nagyon éretlen. De annak, ami merészen ósdi, nem szolgálhat enyhítő körülményül, hogy azonfelül tech-

nikailag fogyatékos és ízléssértő. A Műcsarnok tárlatain túlnyomó az avult unalom terméke. De azért itt-ott mindig akad egy-egy becsületes munka, mely elismerést érdemel s melynek őszinteségét tisztelet illeti meg. Ilyen például a mindig ízléses Barkász Lajos „Nyári hangulat” c. tájképe, ilyen Udvary Pál friss női aktja, ilyen Kunwald Cézár becsületes akadémikus Bellatiny-portréja. Rendes munka Burghardt Rezső, Szlányi Lajos, Gy. Sándor József, nádasdi Sárközi Elemér, Poll Hugó tájfestése. Boruth Andor nagy mesterségbeli tudást árul el portréjával, de a mesterségbeli szoliditás még Dolányi Idánál és Romek Árpádnál is impozáns.

A Tamás-galéria két kiállítással keltette fel az általános érdeklődést. Valódi kuriózumot hozott Mokry-Mészáros Dezső személyében. Ez az érdekes ember a tipikus fantaszták álomlátásával járta be az egész exotikus világot. Legérdekesebbek plasztikái, melyek a kőkorszakbeli ábrázolást élik újra, nem csekély kifejezőerővel. Már kevésbé bírnak meggyőzni festményei, melyek túlonúl emlékeztetnek a bécsi szecesszió kifejezőnyelvére. Kétségtelen, hogy ez az „ősnaív” már rég levetette naivitása üde hamvát. Azt

Honoré Daumier: „Mindent, mit akartok”. Daumier (1808—1879) francia grafikus, karikatúrista, kiváló rajzolóművész és éles megfigyelő, ki korának minden félszességét: politikait, társadalmi, művészetit pelengérré állította. A második császárság egész élete megelevenedik a Charivari és a La Caricature-ben megjelent rajzsorozataiban, melyek részben litográfiák, részben kitűnő fametszetek voltak. A császárt és minisztereit sem kímélte éles irónja, úgyhogy III. Napoleon betiltotta a politikai karikatúrát.

(Klisé: Gilhofer és Ranschburg, Luzern.)

pedig visszahozni semilyen vágyódással sem lehet. Bortnyik Sándor kiállítása száz százaléig modern levegőt vitt a Tamás-galériába. Bortnyik fejlődésében megtalálható a síma, fokozatos átmenet a kubizusból a konstruktívizmusba és azért az ő példája különösen tanulságos. Nem képzőművész, nem különösképpen festő. Kiváló formaalkotó, kiváló demonstráló és tanító tehetség. Lehet, hogy néhány év múlva spontánabb formában fog kitörni belőle a melegebb érzéstartalom és akkor festészete fokozott mértékben lesz képzőművészeti értékű. Ma a legjavát ott adja, ahol az illusztráló vagy a reklámgrafikának nyit utat. Három nagyszerű szellemi kvalitása — ironia, derű és erő — kapcsolódik három tisztult formai erénybe: e három a színízlés, statikai érzék, ritmusérzék. Fotómontázsai például egyelőre e technika tetőpontját jelentik. Festményei, ha egy magazin lapjain képzeljük el mint illusztrációkat, e téren is a lehető legkvalitásosabbat adják. A tiszta festészethez közelebb áll utolsó festményei egyike, az „Igazgató úr” című.

Egészében a téli szezon eleveenségével meg lehetünk elégedve. Csak elevebb volna a tehetős elemek vásárlókedve!

Rabinovszky Márius

Otto Pankok: Lenyugvó hold.

(R. Piper et Co. Pankok mappájából.)

Az 1930. évi almanachok

Miért hanyagolják el a magyar könyvkiadók az almanachot? Érthetetlen ez előttem, ha végignézem a német almanachok sorát és azok nagy reklámmértékére gondolok. A pangó, állandóan visszafejlődő magyar könyvkiadás az általános gazdasági okokban leli magyarozatát. De a javulást, bármily kis javulást minden gyáros, minden kereskedő ma minden rendelkezésre álló eszközzel igyekszik kierőszakolni. A részüzletre éppen úgy berendezkedett a kiadó, mint majd minden cikk kereskedője. Hogy ez helyes-e, a kereskedelem megkerülésével, nem kívánjuk itt elbírálni. De hogy a kiadó elmulaszt a kereskedő kezébe adni egy akvizíciós fegyvert, mely egyben az ő fegyvere is, érthetetlen előtünk.

Egyetlen magyar kiadó, az Athenaeum adott ki az idén almanachot és merem állítani, hogy ez a legnagyobb magyar könyvkiadó cég más almanach kiadására lenne kénytelen rászánni magát, ha a többi kiadó is előlépne almanachjával. Mert elképzelhetetlen, hogy a mai üzleti versenyben ezzel megállaná helyét. Nagy kár, hogy a többi kiadó egy ilyen kiadványt meg nem jelenésével lehetővé teszi!

*

A német almanachok közül ez évben is a Velhagen et Klasing cég viszi el a pálmát. Izléses selyemkötése gazdag irodalmi és illusztratív anyagot takar. Számptalan háromszínyomat elsőrangú festők legújabb munkái után, Hans Meid grafikai munkásságá-

nak dúsán illusztrált anyaga teszi még teljesebbé a kötetet. Igen szépek még a mélynyomású fotoreprodukciók.

A Neuer Deutscher Verlag „Volksbuch” címen kiadott almanachja tarthat a legnagyobb érdeklődésre számot. Míg a Velhagen et Klasing almanachja a polgári középosztály részére készül, különös tekintettel e kiadó cég havi művészeti és irodalmi szemléjére, a Volksbuch, mint már neve is mutatja, a munkásság legszélesebb rétegeit kívánja meghódítani. A politikailag tőlünk legtávolabb álló tartalommal nem kívánunk foglalkozni. A könyv tipográfiája, képeinek elhelyezése, fotómontázsai, oldalbeosztásai oly ötletesek, hogy már szemünk is minden oldalt érdeklődéssel fogad. Nem is almanach az, amit kezünkben tartunk, hanem a „színes riportázs” minden eszközével megalkotott propagandakönyv.

A többi almanach: Amalthea-Verlag, Wien, S. Fischer-Verlag, Berlin, Insel-Verlag, Leipzig, Paul List-Verlag, Leipzig, R. Piper et Co.-Verlag, München, L. Staackmann-Verlag, Leipzig, Paul Zsolnay-Verlag, Wien, valamennyi tökéletes nyomdai kiállításban, szép papíron, legnagyobbbrészt gazdag szövegekőtti és műnyomópapírra nyomott képpel készült. Tartalmuk változatos, forgatásuk tanulságos és élvezetes. Valamennyi megfelel a célnak: a kiadó tevékenységét ismerteti és kiadványai iránt a bizalmat kelti fel. Néhány illusztrációt közlünk ezen almanachokból, az S. Fischer-Verlag, Piper-Verlag és Paul Zsolnay-Verlag által szívesen rendelkezésünkre bocsátott kli-sékről.

Rosner

Anders Zorn: Margareta svéd hercegnő.

Zorn (1860—1920) kiváló svéd rézkarcolóművész, kinek különösen portrékarcai és aktkarcaival volt igen jelentős sikere. Bámulatos virtuozitását azonban az egyszerűbb problémák megoldására használta fel, teljes elismerésben volt részesülve, ami pályája további emelkedésének akadályozójává vált és bizonyos modorosságra vezetett. Lapjainak hatásossága azonban el nem vitatható.

(Klisé: Gilhofer és Ranschburg, Luzern.)

Alphonse Legros: Pihenő vándor.

Legros (1837—1911) született francia, ki 1866-tól kezdve Londonban élt, hol azonban nem tudta elfelejteni a francia mesterek munkáit, melyek közül Millet volt reá különös hatással. Tájkép, genre-kép és arcképkarcai igen finom mestermunkák, melyek valamennyien visszatükrözik tiszta és nemes stílusöregvéseit.

(Klisé: Gilhofer és Ranschburg, Luzern.)

MANN

ORIGINAL

MANN

FFSET

OFFSET

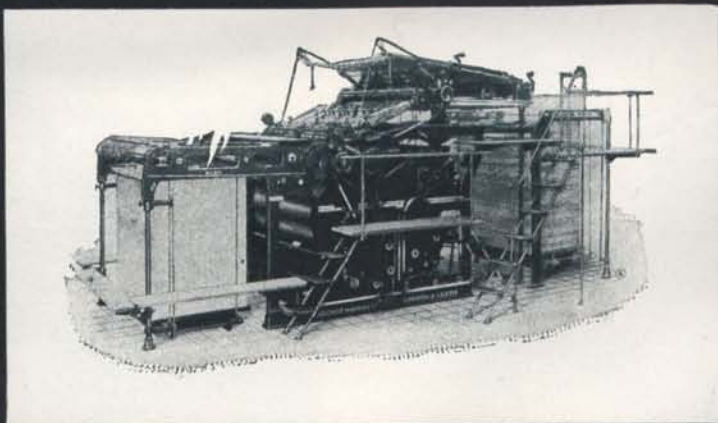
1930-as
modelű egy- és
kétszint, valamint elő- és
hátnyomást egyszerre végző **offset**
gyorssajtónk óránként 6000 nyomás vég-
zésére alkalmas, pontos regiszter, utólérhetetlen
minőség mellett. E jellegzetes tulajdonságai a gépet
világszerte ismertté teszik.

„Original Mann“ offset gyorssajtók

E gépek alapvető gépszerkezeti alkotó elemeinek egyedül logikus elrendezése a kiszolgálást végtelenül megkönnyíti. Ha ön sikeresen akar versenyezni, úgy állítson üzembe „Original Mann“ offsetgépeket. Kérjen még ma ajánlatot. Kedvező feltételekről, gyors szállításról biztosítjuk. Magyarország és Románia részére vezérképviselőt:

König János okl. gépészmérnök
Budapest IX, Remete ucca 23. sz.

Telefónszám:
J. 453-58

FEW

GEORGE MANN & CO. LTD.

4, HENRY STREET, GRAY'S INN ROAD LONDON W. C. 1

Joseph Penell: A Woolwort-Building. (New York.)

Penell (1860—) amerikai grafikus, ki Whistler nyomdokain és annak erős befolyása alatt dolgozik. Karcaiban főként építészeti témákat dolgoz fel, ezeket odavetett, könnyed modorában igen hatásosan dolgozza fel, teljesen érezve azok építészeti tulajdonságait. Először Londonban dolgozott, majd a felhőkarcolók izgatták fantáziáját és róluk közel hatszáz karcot készített, a száraz témát meghazudtoló érdekes módon. Jótollú művészeti író is. (Klisé: Gilhofer és Ranschburg, Luzern.)

Auguste Renoir: L. Vallat arcképe.

Renoir (1841—1919) francia festő és grafikus, kissé édeskés grafikai lapjai gyakran elérik festményei kitűnő kvalitásait. Impresszionista, mely csoportnak egyik vezető egyénisége volt.

(Klisé: Gilhofer és Ranschburg, Luzern.)

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPAROK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT 1-2. SZÁM, XI. ÉVFOLYAM
SZERKESZTI ÉS KIADJA: BIRÓ MIKLÓS, BUDAPEST VII, RÓZSA U. 25 1930 JANUÁR-FEBRUÁR

A Magyar Grafika tízéves jubileuma

A Magyar Grafika tízéves fönnállása alkalmából meglepően sok oldalról ért bennünket elismerés. Szóban, írásban és újságcikkben annyian keresték föl lapunkat, még külföldről is buzdító üdvözletekkel, hogy mindazokra egyenként nem válaszolhatunk, tehát ezúton fejezzük ki hálás köszönetünket a felénk sugárzó rokonszenvért.

Ez a rokonszenv annál jobban esik nekünk, mert elismerését látjuk benne működésünk hasznos voltának és annak, hogy jó úton haladunk. Ezért ma, amikor olyan fukarul bánnak az elismerés szavaival, különösen becses nekünk a sok őszinte és jó szó.

Hálás szívvel köszönjük meg tehát a Főnökegyesület választmányának, Kertész Árpád öméltóságának, az Ipartestület elnökének, a Magyar Szaklapok Országos Egyesületének, a Nyomda- és Rokonipar, a Sokszorosítóipar és a Typographia szerkesztőségének, Tolnai Simon főszerkesztő úrnak, valamint az egész magyar napi- és időszakai sajtónak melegsavú és igazán megható megemlékezéseit.

Ez az elismerés, amely tízévi nagyon fáradságos és áldozatos munkáért most bennünket ért, újabb erőt és kitartást ad nekünk a további munkára. Igérjük, hogy amint eddig is egyedül a szakma iránt való olthatatlan szeretet vezetett bennünket szakmafejlesztő és oktató tevékenységünkben, ezután is csak a szakma előbbrevitele lesz kitűzött célunk, amely felé állhatatosan törekedünk.

Minthogy nagyon nehéz célkitűzés, amit a sok gratuláció és további munkára serkentés is világosan bizonyít, kérjük a szakma minden egyes hozzátartozóját és a magyar nyomdaipar egyetemességét, hogy munkánkban tovább is és fokozottabb mértékben támogassanak. Főnök, művezető, munkás egyformán álljanak mellénk, mert itt nem egyéni érdek támogatásáról van szó, hanem a magyar nyomdaipar, a kultúra előbbreviteléről.

Kérjük azokat is, akik etekintetben eleget tesznek lapunk iránt önként vállalt kötelezettségüknek; akik a Magyar Grafika régi előfizetői, támogatói, hogy ne tekintsék ezzel kimerített-

nek támogatásukat, hanem ajánlják lapunkat a szakma más hozzátartozóinak is a figyelmébe. Bátran állíthatjuk, hogy az az energia, az a tudás, az a költség és az a munka, amellyel a Magyar Grafika készül, nagyobb olvasótábort, szélesebb nyilvánosságot érdemelne meg. Ezt őszintén állapítjuk meg még akkor is, ha figyelembe vesszük a mai rossz gazdasági viszonyokból folyó szomorú nyomdaipari helyzetet.

Amikor végül ismételten megköszönjük azt a sok jóakaratot, amelyben a Magyar Grafika fennállásának tízéves fordulója alkalmából részünk volt, kérünk mindenkit, hogy lapunk érdekében a maga hatáskörében mindent megtegyen.

Biró Miklós

A könyvnyomtatás világmúzeuma

1445 körül a Rajna melletti Mainz városban olyan világesemény történt, amely a föld arculatát egészen megváltoztatni volt hivatott. Ott találta fel a mainzi polgár, Gensfleisch János, akit Gutenbergnek is neveznek, a mozgatható, öntött betűkkel való sokszorosítást a kéziratoknak, amelyek addig csak keveseknek voltak hozzáférhetők. A könyvnyomtatás volt az a forrás, amely az

újkor életét az egész világon megtermékenyítette és táplálta. Gutenberg találmánya formálta át az újkor arculatát és segítette elő az emberi társadalom egész területén a fejlődést: a gondolkodásra, a tudományra és művészetre, közgazdaságra és technikára egyaránt átalakítóan hatott. Ha valaki megérdemli, hogy az újkor atyjának nevezzék, akkor az Gutenberg János, mert csak ennek

Dallos Hanna:
Karácsonyi
üdvözlőlap,
1928

a lángésznek köszönhető az a haladás, amely a középkort az újkortól elválasztotta. A világ tudja, mivel tartozik e férfiúnak, ezért nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy hálás kegyelettel ne adózzon emlékezetének. Számos szobra van. 1640., 1740. és 1840. években nagyszerű centennáriumokat rendeztek, 1900-ban, Gutenberg 500. születésnapján pedig soha nem látott pompával emlékeztek meg mindenütt a könyvnyomtatás föltalálójáról. Tíz év múlva, 1940-ben lesz a könyvnyomtatás föltalálásának félszázados fordulója, amire nem kevesebb fényrel készül a kultúrvilág.

Mint eleven emléket, 1900-ban megalakították Mainzban a Gutenberg-múzeumot, amelynek a feladata, hogy mindazt a tárgyat, ami a könyvnyomtatás föltalálására vonatkozik, a kultúrvilág minden részéből összegyűjtse, földolgozza, lajstromozza, kiállítsa és tudományos közlönyökben s legszeleőbb körökben ismertesse.

A Gutenberg-múzeum programja már alakulása óta nemzetközi. Röviddel 1400 előtt szü-

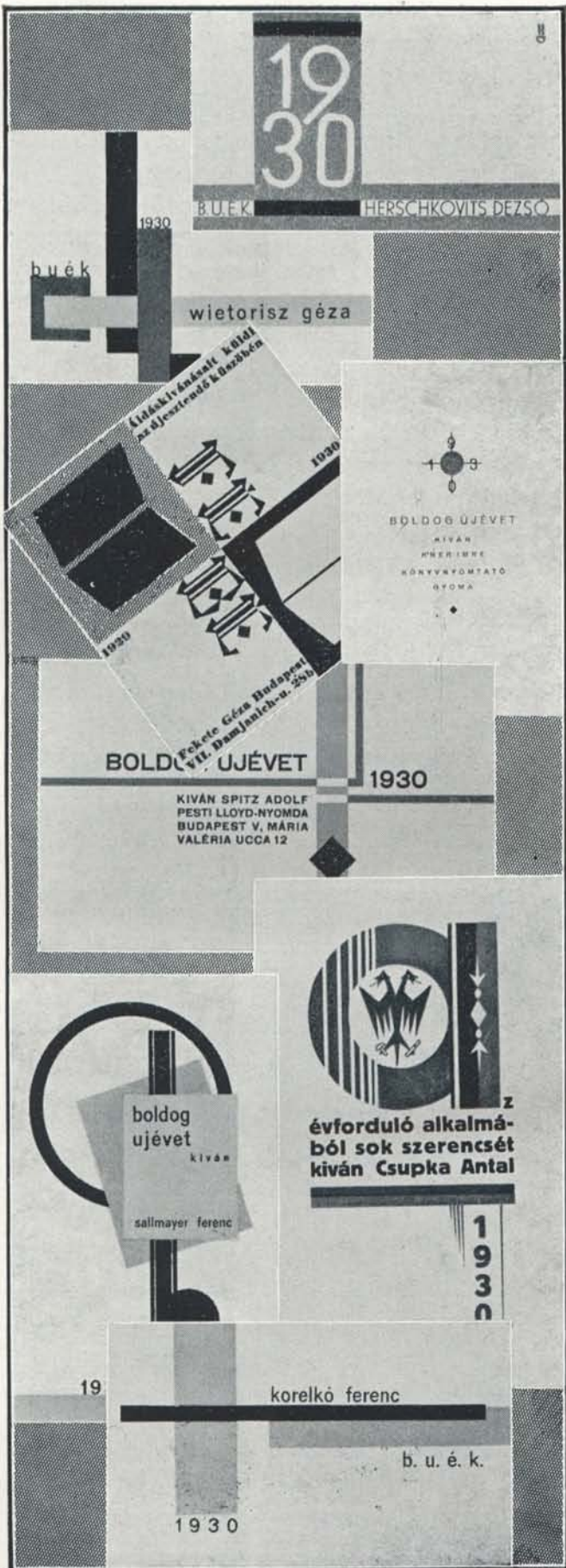
letett a halhatatlan mester a mainzi Gutenberg-udvarban (Hof zum Gutenberg) és 1445-ben készítette a mainzi Schöfferhofban Európa első nyomtatását. Több történeti adat felsorolása után megemlíti, hogy 1468 februárjában temették el Gutenberget.

Mainz, a könyvnyomtatás bölcsője tehát az a hivatott hely, ahol annak a múzeumnak kell emelkednie, amelyben a könyvnyomtatást, primitív fokától egészen mai fejlettségéig, szemléltető módon bemutatják.

Bármilyen ellentétesek a fölfogások a könyvnyomtatás föltalálását illetően, abban a pontban minden tudós megegyezik, hogy a könyvnyomtatás, amely a világot meghódította, Mainzból indult ki. Mainzban kell hogy legyen az összes olyan nyomtatványoknak és nyomdai eszközöknek nemzetközi gyűjtőhelye, amelyek a könyvnyomtatás fejlődése szempontjából jelentőséggel bírnak; a könyvnyomtatás történetére vonatkozó műveknek tudományos központi állomása, Gutenberg ifjainak tanintézete, ahova a világ minden részéből elmehetnek, akárhol laknak, hogy

Dallos Hanna:
Karácsonyi
üdvözlőlap, 1929

agyukat új tanításokkal, szívüket büszkeséggel töltsék meg. A Gutenberg-világmuzeum a nyomdászrendnek becsületére és hasznára válják!

A mainzi Gutenberg-múzeumnak a könyvnyomtatás világmuzeumává való átalakulását nemcsak Mainz városa, hanem a nyomdaiparosok bel- és külföldi vezető férfiai is helyeslik. A nagy nemzetközi kiállítások az utóbbi években a Gutenberg-múzeum támogatását kérték ki. Így a kölni Pressán két rekonstruált Gutenberg-nyomdát és öntödét rendeztek be.

Mainz városa a régi patriciusházat, „Zum Römischen Kaiser“-t bocsátotta rendelkezésre a Gutenberg-múzeum kibővítésére és egy másik régi házat, „Zum König von England“ szándékozik e célra adományozni. A mainzi Gutenberg-múzeum tehát szerencsés fejlődési irányt vett. Kívánatos volna, ha a város és a múzeum igazgatóságának igyekezete a könyvnyomtatóknál mindenütt méltán találkozná.

A Gutenberg-múzeum támogatására 1901-ben megalakult a nemzetközi tudományos Gutenberg-társaság, amely a könyvnyomtatás történetére vonatkozó műveket adott ki, alapítványokkal is támogatják a társaságot, ami lehetővé teszi, hogy évi 15 márkás (külföldieknek 17 márká) tagdíjak mellett ezeket a tudományos kiadványokat, amelyek értéke háromszor akkora, mint a tagdíjak, a tagoknak illetékeik fejében nyújthassa. A Gutenberg-társaság tehát tagjai iránt adakozó! A rendes kiadványokon kívül a tagok a János napján évenként megjelenő Gutenberg-Jahrbüchert is megkapják. Aki a könyvnyomtatás föltalálója iránt lekötötte az érzi magát — és ki ne lenne az? — rajta kellene lennie a mainzi Gutenberg-társaság taglajstromán.

Végül a múzeum igazgatója arra kéri azokat, akik a könyvnyomtatásnak köszönhetik kenyyerüket, támogassák a Gutenberg-múzeumot azzal, hogy régi munkaeszközöket, használhatatlan gépeket és készülékeket, régi és új nyomtatványokat küldjenek be, hogy a könyvnyomtatás világmuzeuma minél tö-

kéletesebbé épüljön föl. Minden adomány az adományozó nevét fogja viselni és így össze lesz örökké kapcsolva a halhatatlan Gutenberg névvel. Kit nem töltene meg büszke örömmel és kegyeletes hálával ilyen gondolat?

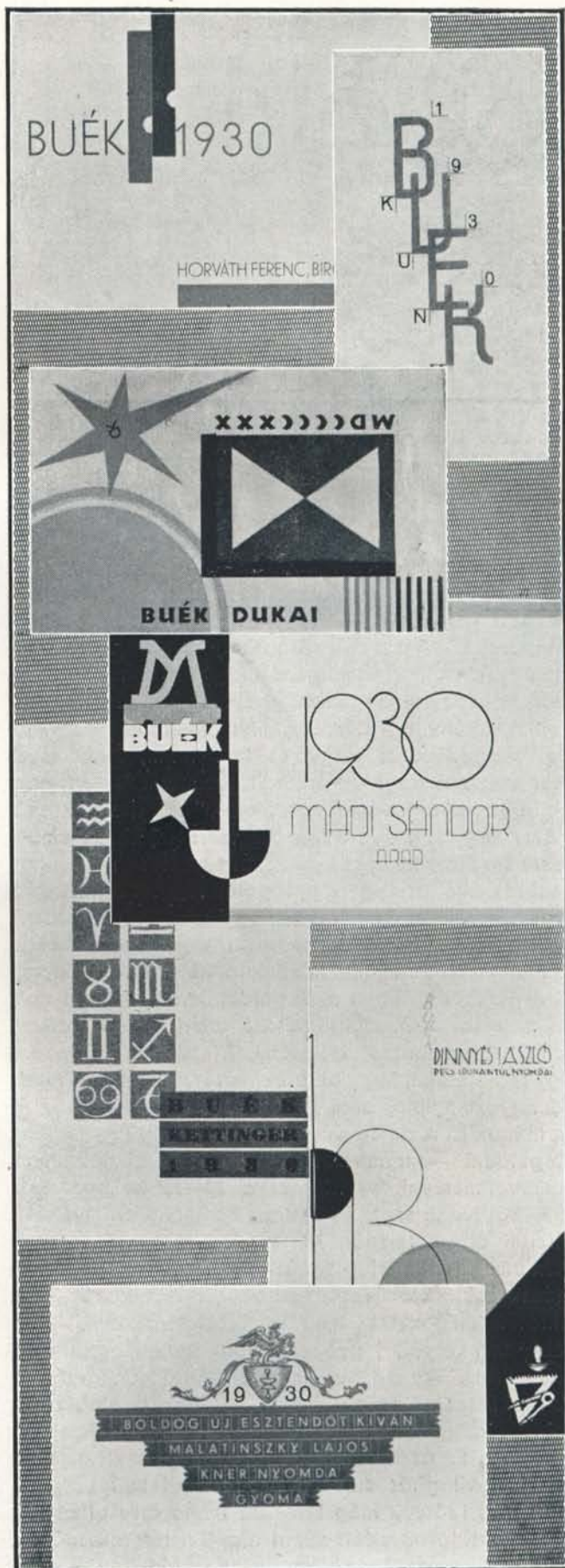
Dr. A. Ruppel,
a mainzi Gutenberg-múzeum
igazgatója.

Megkezdett utakon új célok felé

A legutóbbi küldöttközgyűlés határozata nem keltett teljes megnyugvást a magyar nyomdászok körében. Bármily sajnálattal is vesszük ezt tudomásul, bele kell nyugodnunk. Talán nem is a nagy céllal szemben való közömbösség hozta ezt az eredménytelenséget, mint inkább a nyomasztó gazdasági helyzetből fakadó s mindjobban előtérbe toluló szociális bajok. El kell ismernünk, hogy ebben az átmeneti állapotban sem a munkaadó, sem a munkavállaló nem képes eme ideális célkitűzéseknek teljes egészében eleget tenni. Ami egyik oldalról fáj, a másik részen is nyitott sebet takar. Egyelőre a lét kérdése háttérbe szorította az eszményi gondolatokat. De bízunk kell egy jobb jövőben s erre a rég várt jobb jövőre teljesen föl kell készülnünk.

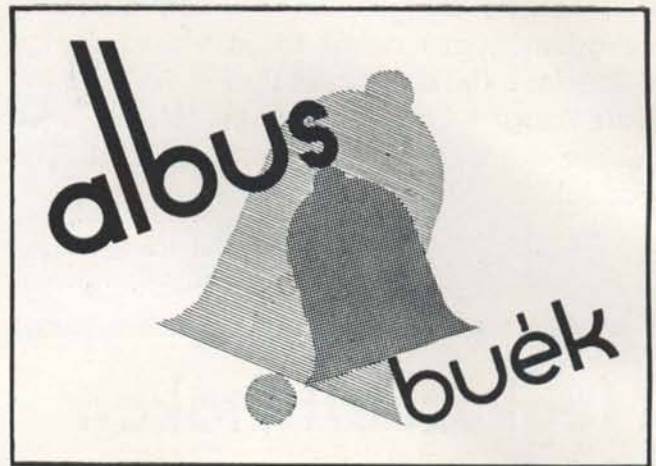
Ha objektíven gondolkozunk, meg kell állapítanunk, hogy mintha szükség is volna erre az átmeneti időre, mert még nem voltunk teljesen felkészülve arra a nagy koncepcióra, amelynek van ugyan néhány vezetője, de az még kevés ahhoz, hogy a Programot akadálytalanul keresztül lehessen vinni. Meg kell állapítanunk azt is, hogy még a főváros sincs teljesen felkészülve egy lényegesen kibővülő tananyag át-vételére. Ha még a vidéket is hozzávesszük, akkor meg teljesen készületlenül állunk. Mert a szakkulturális kérdés megoldásának hangsúlya nem annyira a fővárosban van, mint inkább a vidéken. A vidék pedig az egyenlő elbánás elvén áll, mondván: ha én is annyit fizetek, mint te, én is ugyanannyi ellen-értéket kívánok.

A teendő tehát az volna, hogy a már megkezdett működést nagyobb intenzitással tovább folytassuk, a már örvendetesen mutatkozó eredményt még termékenyebbé tenni. Vagyis: szakoktatók nevelésére kell nagyobb súlyt fordítani. Mert ez képezi mindennek az alapját. A három-négy, most aktív működést kifejtő vezető a nagy országos működés megindulásakor az egységes program irányításával teljesen le lesz foglalva, s mostani munkakörükben újak kell hogy felváltsák. A következő években már új segéd-

Pollatsek Gaby

Vásárhelyi Győző

tanerőket kell a régiek mellé beosztani, hogy az oktatásban is gyakorlatot szerezzenek. A megszerzett programot — hogy az a gyakorlati célnak megfelel-e — a fővárosban teljesen keresztül kell vinni s annak eredményétől függővé tenni, milyen módosítások válnak szükségessé. Az átmeneti időt fel kell használni a vidék ügyének előkészítésére. Alapos megfontolás tárgyává kell tenni, mely módszer volna anyagi és erkölcsi szempontból elfogadhatóbb: ha a főváros adna oktatókat a vidék számára, vagy a vidék adna oktatásra alkalmas embereket fővárosi kiképzésre? Ez természetesen a rendelkezésre álló összeg nagyságától függ. Szerintünk a vidéki szakoktatás kérdését úgy lehetne megoldani, ha vidékről vinnének a fővárosba olyan szaktársakat, akiket ki lehetne eme hivatásra képezni. Ez anyagi szempontból a legjobb megoldás lenne, viszont nem minden esetben szolgálná az erkölcsi erőt, amely szintén igen fontos körülmény. A vidékiek kiképzése úgy történhetne, hogy oktatók részére külön 4—6 hetes tanfolyam nyílna, ahol felváltva oktatnának és hallgatnának is. A dolog anyagi részét pedig úgy lehetne megoldani — természetesen jobb munkaviszonyok bekövetkeztével, — ha azt a 20—25 kollégát (kb. ennyiről lenne szó), 4—5 hétre kondícióba helyeznék. Miután csak átmeneti helyzetről volna szó, nem is eshetne kifogás alá. Sőt a munkaadóra sem lenne „ráerőszakolásról” szó, mert azok a munkaezők, akik oktatói kiképzésre méltók, bizonyára kell, hogy jobb munkaezők legyenek, tehát nem megtűrt személyekről volna szó, hanem használható munkaezőkről. A szakoktatásoknak a hűvösebb idők beálltával, a jobb idők bekövetkezéséig kell lebonyolítást nyerniök. Ez az időszak azonban megterhelést jelent a fűtés, világítás stb.-vel, de erre el kell készülni, mert más időszak még kevésbé lenne erre alkalmas. A szakoktatások adott séma alapján történhetnének, egységesen, a fővárosban, mint a vidéken.

De megszívlelendő még különösen a vidéknek az a kívánsága is, hogy már álljunk meg egy időre a stílusnál. Egy jól átgondolt, a mai termelési viszonyoknak megfelelő, maradandóbb stílust kell meg rögzíteni, amely 3—4 évig uralkodna Magyarországon. Egységes tipográfiai irányzatot kell teremteni, mint volt a háború előtti időkben, s akkor több idő lenne ahhoz, hogy az egyes irányzatok meggyökeresedjenek. A vidéki átlagnyomdász nem tudja magát oly hamar beleélni az újdonságba, mint a fővárosi, aki közvetlen benne van az új alkotások középpontjában. Rendszerint akkor veszi át a vidéki az „új” irányzatot, amikor az már megjelent az újabb szaklapokban s így mindig le van maradva 1—2 évvel. Az átmeneti időt azonban még arra is fel kell használni, hogy az ezzel járó teher viselése is megoszoljon. Hisz hallottunk már hangokat amellett, hogy a munkaadók részéről is hajlandóság mutatkozna bizonyos pauszálé összeggel való hozzájáruláshoz. Hogy ennek ellenzői is vannak, az kézenfekvő, miután a munkavállalók között is vannak, akik „feleslegesnek” tartják az akciót. Ezeket a nemakarásokat is át lehet hidalni egy kis szervező munkával. Például oly módon, hogy a munkaadó rész fedezné a tanfolyamok eszközeinek egészét, vagy bizonyos hányadát, vagy az oktatóerők dotációját, fűtés, világítás, takarítás stb. kérdését. A budapesti kísérleti tanműhely berendezésének költségeit pedig Budapest székesfővárosnak kellene viselni. Ha eme két tényező bevonását sikerülne létrehozni, nem is kellene oly sokáig várni, mint ameddig a jelenlegi helyzet arra kényszerít. A jól képzett szakmunkás mindig értéke a saját országának, még akkor is, ha a racionális termelésre való törekvést vesszük figyelembe. Mert racionalizálni csak a tömegmunkákat lehet s ennél is, még tagoltságában is, előnye van a biztoskező, jól képzett munkásnak.

Baranyi József

K N E R I Z I D O R

1860
1930

K Ö N Y V N Y O M T A T Ó M E S T E R

KNER IZIDOR 70 ÉVES

Gyoma címszó alatt Révai Nagy Lexikona 1913-ban ezt írta:

Gyoma, nagyk. Békés vm. Gy.-i j.-ban, az egyesült Kőrös mellett, 2614 házzal és 12.034 magyar lak. (csak 596 német és 101 tót), közte 8625 református. Gy. a járási főszolgabírói hivatal székhelye; van három takarékpénztára, hitelszövetkezete, Wodianer-féle árvaháza, könyvnyomdája . .

Kner Izidor sok mindent csinált életében, nem kerülgette a siker sem, de ekkora kitüntetésben soha többé nem részesülhet. A Lexikon hidegen objektív leírásában ez az egyetlen szóval kifejezett adat Kner Izidor legnagyobb dicsősége. Amit ő csinált Gyomán, az nemcsak irodalmi, nemcsak történelmi, az már geográfiai nevezetesség, ahogy újabban mondják: ember-földrajzi adat. Ó, micsoda regényt rejteget ez a rideg följegyzés.

12.000 lakosú vidéki városban, ahol három takarékpénztár van és egy árvaház s melynek lakói „leginkább földművelők, kik sok gabonát, gyümölcsöt termelnek s állattenyésztéssel foglalkoznak”, nyomdát alapítani, felvirágoztatni s a hely állandó nevezetességévé tenni: ez már valami.

Hátha még figyelembe vesszük, hogy senkise próféta a saját hazájában s Kner odavalósi; benszülött ember. Ősei felvidéki emberek voltak. (Volt idő, amikor a magyarság onnan kapta legjobb erőit. A hegyekből ész, nyelvtudás, szorgalom áradt a lapályra.) Nem lehetetlen, hogy a család neve a knyihár = könyves tót szóból veszi eredetét.

Szépapja kompaktor volt a 18. században Balassagyarmaton. Nagyapja vándor-könyvkötő volt, annak nevelte három fiát is. Ezek

egyike Görgey fullajtárja volt. Ez, meg a Kner Izidor atyja, 50 évig kötötte a könyveket az Alföld kis városainak, de hogy ezek az alföldi városok milyen rengeteg munkát adtak még akkoriban a könyvkötőnek, erre vonatkozólag kitűnő adat az a tény, hogy az öreg Kner soha egy segédet sem bírt foglalkoztatni. S ez a Kner mégis, még 72 éves korában, új tékát csináltatott (vásáros ládát) s a Gyomától negyvennégy kilométerre levő Gyarmatra maga dőcögött be a vásárra.

Kner Izidor Gyomán, 1882 júniusában alapította meg nyomdáját 75 forint alaptőkével. Egyetlenegy Bachrach-féle taposósajtó volt a felszerelése (meg egy kis mennyiség betű). A személyzet a következő tagokból állott: szedő, gépmester, könyvkötő. Ez három. Azonkívül volt könyvelője, levelezője, expeditora, akvirálója, inkasszálója. Ez újabb öt. De mind a nyolcat sajátos névrokonság kapcsolta össze. Mind a nyolcat úgy hívták: Kner Izidor. 1899-ben 12 embere volt, de már nem névrokonok. Igazi, külön-külön emberek. 1912-ben száz emberrel dolgozott a nyomda.

De hát hogy történhetett ez meg? E sorok írója nem nyomdász-szakember, de sejti s íme elárulja a titkot. A zseniális vidéki nyomdász közigazgatási blankettákat készít s jövedelmét olyan magyar könyvek megalkotásába fekteti (tegyük hozzá: alaposan lefekteti, sőt földhöz vágja), amelyek tartalom, művészi kiállítás tekintetében feltűnést keltenek még — Pesten is. (Vagy evvel nem mondottunk olyan sokat?)

Knernek, a könyvkiadó, könyvformáló mesternek a magyar kiadóság történetében két szempontból vannak hervadhatatlan érdemei. Tartalmi és alaki szempontból. Tartalmi szempontból az volt mindig a specialitása, hogy kiadás tekintetében így gondolkozott: Az a fő, hogy amit kiadok, jó legyen. Ebben a jóban benne van az is, hogy klasszikus (vannak „jó” klasszikusok is!), az is, hogy

„modern“ (akad tehetség az újak között is). És ezt az elvet irgalmatlanul, vaslogikával keresztülvitte.

Mint a vércse csapott le mindenkire, aki igaz értéknek tűnt fel előtte. Az élen hadd említsem meg azt a két drága, mártiros nevet, a Király Györgyét s a Vadász Miklósét, kiknek ő adott először méltó munkát s kik mind a ketten tetésen megteljesítve Kner Izidor (s a magyar irodalmi és művészeti közvélemény) reményeit, fiatalon léptek át a nagy fekete vonalon. A Kner-klasszikusok s a Monumenta Literarum sorozatai tartalmukban, alakjukban többet jelentenek irodalmi dicsőségénél: azok a magyar könyv dicsőségét jelentik világszerte. A kölni *Pressa* már csak koronát tett a Kner-könyvek világszerte való elismeréséhez, francia, angol, olasz, sőt japán lapok zászlóhajtásához. Papír, térelosztás, betű, oldalszám, a szöveg tagolása, címlap korhű beállítása csak esztendőnk kísérletező munkáinak lehetett az eredménye. S a tartalomról szépen és joggal írhatta Kner 1921-ben: „Munkánk nem a mult hiú bálványozása, hanem csak azt akarja nyújtani, ami a multban valódi érték, ami elevenen ható erő a jelenben és ami értékes útravaló a jövőre is. A hagyományok ápolása, ez a szó legnemesebb értelmében olyan kultusz, amely az igazi mű-

veltség alapja.“ És kihalássza Kner a pesti írók és tanárok népes csapatából, hogy az a klasszikus-filológus Révay József elsőrangú fordító, stilisztatehetség, hogy Tóth Árpád neve aranyként fog csillogni, hogy Laczkó Géza képtelenül sokat bíró erő, hogy Szabó Lőrinc korra a legfiatalabb mester. És Kosztolányi Dezső, Erdős Renée és Hevesi Sándor és Szabó Dezső nem adták-e le Gyomán névjegyüket (szép könyvek formájában), még mielőtt magasba lendült irodalmi pályájuk?

Kiadói munkásságának művészi és könyvtechnikai része már a szakkérdések labirintusába vinne. Nincs kiadványa — a legelsőktől eltekintve, — amelyen az új technikai tudás, az elhelyezés művészete ne csillogtatná szépséges eredményeit. Vadász Miklós mellett ő fedezi fel Kozma Lajos korszakos

A Skiz-társaság üdvözlőlapja

könyvdíszítőművészetét s ő ad munkát a magyar humoros rajz első mestereinek: Bérnek, Garaynak, Homicskónak, stb., stb. Az új iránti érzék kitűnő példája, hogy ő hozza az első magyar kabaré-antológiát (Hervay Frigyes szerkesztésében, két kötetben). Tartalomban és formában: a tradíciónak s ami ezt nem zárja ki egy jólátású kiadónál: az újnak, a tradíciót nem pusztító újnak lett Kner vállalata propagálója. Egy egyéni és magyar tipográfiai stílust fejleszt ki, amely a felvidéki magyar barokk és a magyar népművészet motívumaira támaszkodik.

Ekkora irodalmi és művészeti érzékkel csak az bír dolgozni, aki maga is író, vérbeli író. Kner Izidor „könyvnyomtató” tollal a kezében is szépen érvényesült volna. Olyan író, akit úgy lehetne nevezni: „szerkesztők öröme”. Szerkesztés közben sokszor megbecsülhetetlen az apró anyag: aforizma, tréfa stb. E miniatűr-műfajnak Kner Izidor egyik legkitűnőbb magyar munkása. De megbírta az ő kitűnő tolla a nagy műfajt is.

Van egy könyve, amely még 1908-ban jelent meg (Eszmék és viaskodások). Még nem Kner-könyv, ami a formáját illeti: ormótlan, vastag, 408 lapnyi, de a tartalma hallatlanul érdekes. Mintha egy életre kelt irodalmi centrum egész hivatala ontaná magából a cikkeket: közgazdaság, politika, szocializmus, nyomdászat (és nyomdászati kereskedelem), sajtóügy, szépirodalom, humor, adomák, eszmék és — 53 képes rejtvény. Ebben az emberben egy nagy képesúság szerkesztője veszett el. Agyafurt alakjai Ágai Adolf s Molnár Jenő karján jelentek meg a könyvpiacra. Ágai Adolf, a Borszem Jankó főszerkesztője írja róla: „Kner Izidor olyan ötletes, víg ember, hogy ha igazán mulatságos könyvet akar kiadni, hát maga ír magának egyet”. S tudja-e Ön, tisztelt olvasó, mi az a Kagál? Ó jaj, mi minden szépet, jót eltemetett az a csúf „világtörténelem”! A Borszem Jankó híres hétfői vacsoráin, mikor feltráándult Gyomárról, megoldotta Kner duzzadó adomagyűjteményét s záporával ontotta a java tréfákat. „Hegyébe még, — írja továbbad Ágai Adolf — előadásának me-

lege és színessége megkívántatja velünk, hogy bár kottába szednék, őt magát meg melléje pingálnák”.

Leírt vagy kétezer aforizmat! Valóban e műfaj egyik kiváló mestere irodalmunkban. Harminc évig küldött cikkeket, vicceket a Borszem Jankónak s megesett vele nem egyszer, hogy férfiúi kompániában „új” viccel jött valaki — az ő viccével — s Kner Izidor megint jól mulatott a saját viccén. Visszatértek Kner Izidorhoz a viccei s újra nevetett rajtuk a „nagypipájú, borközi adomázó bácsik” társaságában.

S a sors, a kegyes sors megadta neki azt az örömet, hogy nemcsak a múltba nézhet megnyugvással, hanem ha a jövőbe néz, akkor is öröm járhatja át lelkét. Minden őse könyvesember volt, de az utódai is csak az ő munkáját folytatják. Fiai (Imre, Endre és Albert) kiadói, nyomdai és könyvkereskedelmi téren már-már az apjuk hírnevét öregbítik. (Imre 1916 óta atyja mellett az egész gyomai vállalat technikai és művészi irányítója). Erzsike leánya a magyar könyvkötés művészetének hírnevét nemcsak itthon, hanem a külföldön is fokozza. Veje (Haiman Hugó dr.) az orosz irodalom kitűnő tolmácsa.

De mondják, még tán könyveinél és gyerekeinél is büszkébb a — szülőjére, melynek gerezdjeit Budapesten a Mautner cég is a kirakatába teszi. Kner írta le egyszer a következőket: „Jól töltötte napjait, ki a maga dolgát úgy végezte, hogy a köz is hasznát vette”. Hét évtizedes életét a magyar kultúrának ez a szerény munkása e szavakkal jellemezte a legjobban.

Van egy szignetje, mely afféle vándor könyvest ábrázol. Nagy botot fog két kézre a vidám atyafi, hátán a deszka tartóban a vastag ópuszok, úgy rója az országutat. Mészze a város, kormával, piszkával s mögötte a bánat, a gond, a világháború, egy egész élet, telve mosolyos küszködéssel és könnyes örömmel, de ő, a nagybajuszú atyafi csak viszi a szép könyveket, vidám bonhomióval lép és úgy hordja szét Gutenberg atyánk találmányának virágait e bús magyar téreken...

Rubinyi Mózes

KNER IZIDOR

EMLÉKKÖNYVE

Boldog vagyok, amiért nekem jutott a szerencse, hogy a Kner Izidor emlékkönyvének szánt megemlékezéseket egybegyűjthettem.

Magam is már több mint három évtizede művelem a könyvnyomtatást. Amióta csak ráeszméltem arra, hogy a nyomdászat nemcsak kenyérkereset, hanem hivatás is, Kner Izidor mint ideál áll előttem. Őt láttam mindig magam előtt, mint aki a magyar kultúráért dolgozott és nevet, dicsőséget szerzett az egész világon a magyar nyomdaiparnak. Hogy mennyit sikerült elérnem, nem keresem, de hogy a nagy Mester nyomdokait igyekeztem szívvel-lélekkel követni, azt tudom.

Mindenkihez szólnak az alábbi írások, aki a nyomdaipart műveli: Nézzetek vissza a Mester befutott útjára. Tanuljatok és kövessétek Őt, aki egy pillanatra sem tévesztette szem elől, hogy a kultúra és a nemzet napszámosának kell lennie annak, aki kötelességét szeretettel akarja teljesíteni.

Biró Miklós

Kner Izidorról írok 10–12 sort. Ez körülbelül oly feladat, mint elvárni egy oxigénnel teljesen megtöltött palacktól, hogy szelepnnyitás után csupán 5 percig sisteregjen s azután hagyja abba, illetve fojtja magába azt a temérdek energiát, amely nagy erővel kívánczik kifelé. Erre, sajnos, nem vagyok képes, ellenben már most irigylem mindazokat, akik Knerről néhány sorban annyit tudnak mondani, hogy e sűrített pillanatképről ezt a tökéletes embert még azok is megismerjék, akik vele egyébként közelebről nem érintkeztek. De még ha vállalkoznék is e lehetetlennek látszó feladat teljesítésére, gondot okozna egy komoly témát találni oly emberrel kapcsolatban, akit a természet különös kegye tréfákból gyűrt össze. Mert Kner multja, jelene és adja a Teremtő, hogy hosszantartó jövője is igazolja a tudomány ama megállapítását, amely szerint egyes kivételes emberek nagyszerű sikereit és örök fiatalságát a velük szü-

letett jó kedély és állandóan derűs hangulat magyarázza.

Braun Vilmos

Kner Izidor állítólag hetven éves. Ezt csak azért vagyok hajlandó elhinni, mert ő mondja, pedig tudvalevő, hogy ő az egyetlen magyar nyomdász, aki számolni tud. De ő a hetven évével ifjú, mint a 480 éves mesterség és mint az örökifjú öreg föld, mert mind a kettőt művészettel és szeretettel ápolja és gazdagítja és cserébe kapja az örök fiataltságot.

Dr. Bródy László

Kner Izidor hetvenéves élete világosan nyitva fekszik előttem. S ő az a lendületes ember, akinek szárnyai vannak. A mindennapiság horizontja fölé tud emelkedni s a gyomai csöndes magányból eljut a világhír sodrába.

Örvendezve vetett mindig és örvendezve aratott, mint ahogyan a bibliai zsoltárok előírják. A maga erejét saját maga építette ki s ez ere-

jének minden árnyalata benne van cselekedeteiben. A munkáját fel tudta emelni magasra — a szívvel, világító erejűvé tette — az izlésével és megnyerte hozzá a fogyasztó és méltányoló közönséget is, szervezőképességével. Titka az, hogy nála csak az a jó, ami szép. S az a szép, ami becsületes. Ehhez pedig nemcsak tudás kell, hanem életbölcösség is...

Tanuljunk a gazdag sikerek emberétől hetvenedik életévének ünnepe: ő az, aki mestere a szakmájának és mestere az életnek!

Czakó Elemér

Már a háború előtt is Gyomán nyomtatták a legszebb magyar könyveket. De a nyomda igazi virágzása a háború és a forradalmak után kezdődött, az ország létének legnyomasztóbb korszakában, mikor mindenhol elvágva és ezenfelül kifosztva, kétségbeesés helyett új lendülettel látott munkának. Akkor készültek benne a magyar

könyvművészet legszebb alkotásai, a maradék-papírosra nyomtatott, de szűk lehetőségeihez, tudatos művészi ökonómiával alkalmazkodó három „csepke” könyv és nem sokkal utána a Monumenta Literarum két sorozata. Mind a kettő a magyar könyvművészetnek remeke s Európa legjobb nyomdájának legkülönb nyomtatványaihoz méltó alkotás. Magyarország lételének legterméketlenebb időszakában készültek ezek a könyvek, mikor minden egyéb téren állott, vagy tétovázott az alkotó munka. A kis Gyoma az egész országnak példát mutatott ezzel a tettével és sok csüggedő művészlélekben fölélesztette az elalélt hitet. Olyan példa volt ez, melyet a magyar művészet és a magyar műveltség története bizonyára megörökít majd annáleseiben.

Elek Artúr

Magyarországnak Budapest a Berlinje, Lipcséje pedig egyáltalán nincsen. Egy magyar kisvárost európai színvonalú nyomdacentrummá emelni annyit jelent, mint új lehetőségeket álmodni a régi korlátok közé. Kner Izidornak, akit most ünneplünk, az álmodozásában több aktivitás volt, mint másnak az éber cselekvésében. Hogy pedig álma az ő álma, tette az ő tette marad! és nem lett mindnyájunké, azért — mielőtt gratulálnánk — szégyenkezve kérjünk tőle bocsánatot.

Háy Gyula

A „Röpke Lapok” megteremtője felett elröppentek az esztendők: Kner Izidor kollégánk hetven esztendő lett. Ennek a hét évtizednek a háromnegyed része olyan alkotó munkában telt el, amely a magyar nyomdászatnak nemcsak az ország határain belül, de azokon túl is elismerést, megbecsülést szerzett. Ezért a példaadó, értékes munkáért nemcsak kollégáinak szeretete, rajongása, nagyrabecsülése jár ki Kner Izidornak, hanem a magyar kultúrvilág osztatlan elismerése is.

Kellner Albert

Üdvözlöm Kner Izidort 70 éves születésnapja alkalmából! Üdvözlöm őt, aki 70 éve dacára gondolkodás-

ban fiatalabb, működésben tetterősebb, tervei mellett kitartóbb, mint sokkal fiatalabb kartársai és üdvözlöm különösen azért, mert bebizonyította, hogy az igaz nyomdásznak nincsen szüksége a fővárosnyújtotta lehetőségekre, mert az igaz nyomdász nem a körülményekből, hanem saját tudásából, saját tehetségéből adja az ajándékokat a köznek!

Adjon neki a sors még sok örömet.

Kertész Árpád

Pohárköszöntőnek szántam és most beleavatkozom Kner Izidor egyik mesterségébe a sok közül: szeretnék rövid szóval sokat mondani. Igaz, hogy rosszul választottam meg ezúttal a témát, — róla nem lehet röviden írni. Talán még ő sem tudna röviden elbánni az ő sokoldalúságával. Író ő, humorista, könyvnyomtató, könyvkötő, kertész, szőlősgazda, röviden szólva: életművész. Ápolja, szereti a csemetéit, — szép kertje van, ami az Alföldön nem kis dolog (úgy látszik, mindig a dolgok nehezebb oldalát választotta). De sokkalta nagyobb az a kert, melyet emlékezetében tart és ha leültet asztalához és megöntözi ezt a kertet a maga nevelte szőlőből tiprott borral (talán a tiprás is tőle való), csodálatos virágok nyílását figyelheted a beszéde nyomán. Nem a sok anekdotáit hallod, hanem a vele történeteket mutogatja egy kedvesen torz tükörben. És megadja nekik a valóságnak azt az utólérhetetlen zamatát, ami csak az igazán kiválasztottaknak sikerül, úgyhogy vele látva látjuk az embereit, együtt élünk és mosolygunk velük. Igazi beszélő (ami egy Gutenberg-ivadéktól erős anakrónizmus), amilyen talán csak a nyomtatás feltalálása előtt lehetett a törzs bölcse, varázslója: Sámán ő, aki mosolyt, igazi drága mosolyt tud belőled kibűvészkedni. Ami nagy ritkaság, szereti az embereket és szereti a virágokat is. A virágnyesegetés mellett igazi bölcsnek való foglalkozás: aforizma-ollócskával embertársai vadhajtásain nyirbálni. És hogy milyen kertész és milyen igazi humorista, mutatja, hogy mennyire szeretik az emberek

és mennyire jól megférnek vele a virágok. Varázslói mivoltát sem árulja el jobban, mint az a tény, hogy széles nagy határban neki virul legszebben a szőlő. Minden tőkének jó barátja, minden kamatnak szorgalmas letépője és ahogy más kupónokat vág szenvedélyesen, vagdalja ő a szőlőfürtöket. Hát még a pincében, ott van csak rend. Mint egy modern alchimista titkos kamrájában, úgy állnak glédában a hordók, ezek a saját töltésű akkumulátorok, melyek a jókedv vörös malmára hordják a vizet. Minden szereti őt és ő szeret mindent: embert, virágot, bort, beszédet (a legszebb magyar nyelven beszél), könyvet, az életet, de talán legeslegjobban a földet. Ezt a poros, hálátlan magyar földet. A föld fia ő. Minden dolgán megérezni a földet, amelyen áll, amelybe igazi gyökereket eresztett és aki ismeri, nem is tudná másutt elképzelni, mint abban a kis alföldi községben, ahol ő az első ember. A föld titokzatos és sok és egyéb titkok között nem is az a legutolsó: amiért a világon szerte ismert és elismert Kner-officina Gyomán keletkezett — és ott is maradt.

Kner Izidor selfmade-man. Mindent magától tanul és mindent maga csinál: ír, szed, nyom, köt, — sőt aranyoz is, jókedve aranyos fényével. Híres ember itthon is, külszörökben is, de aki ismeri, annak az a tudománya imponál legjobban, hogyan tud valaki hetvenéves korára ilyen fiatal maradni. Minden hajszála megvan, — igaz hogy fehéren, de mellette annál pirosabban virít az arc (amelynek integráns része ugyan az orr is), de mellette annál fiatalosabban csillog a szem: igazi hetvenkedés tőle, hogy ebben is ő vezet.

Hát vezessen is. És pedig soká! Gutenberg úr e honi földi helytartója, misztótfalusi Kiss Miklós úr e késői utóda: mai magyar nyomdász, a poros magyar földből a legszebb szőlőskertek kivarázsolója, az analfabéták országában a legszebb magyar könyvek nyomtatója, nyomja csak tovább is a szép magyar könyveket és szüretelje eztán is a saját

borokat, sőt igya is meg egészség-
gel.

A földesuraknak ebben az országá-
ban, tudja meg, neki van a leg-
nagyobb bevetett földje, neki van
a legtöbb jobbágya. Az a sok száz-
ezer fehér lapból álló síkság, mely-
nek fekete barázdáit ő vetette be,
ez a nagy fehér síkság, ahonnan
nézve az élet szebb, jobb, elvisel-
hetőbb, ez a síkság áthajolt a ma-
gyar lelkekbe, a könyvszerető, a
művészszerető magyarok lelkébe.
Nagy országa van kigyelmednek,
Kner Izidor bátyám és örüljön en-
nek szívből.

Kozma Lajos

Igazán nem szabadna zavarba jön-
nöm, midőn Kner Izidor hetvenedik
születésnapja alkalmából őt méltá-
tató sorok lerovása tétetik kedves
feladatommá. Hiszen csak úgy vak-
tában bele kellene nyúlnom a ma-
gyar nyomdaipar utolsó pár évtize-
dének fejlődéstörténeti adataiba és
innen is, onnan is, egy-egy Kner-
érdem ütné fel fejét. És sajtósá-
gosan ez egyszerű szemeztetést
nem tudom elvégezni. Nem tudok
ugyanis sehogysem szabadulni a 70
esztendő és Kner bátyám egymás
közti viszonylatának meg nem érté-
sétől. Folyton az kering agyamban,
lehet-e, hogy Kner Izidor már tény-
leg hetven éves? Lehet-e, hogy az
a fürge, mindig jókedvű, tréfa-
csináló Kner, ki a fiataloknak ke-
dély és életfelfogás tekintetében
annyi előnyt adhat, hetven eszten-
dős volna? Nem tudom sehogysem
elhinni! Lehet-e, hogy egy hetven-
éves ember, tehát forma szerint
öregúr, egy üzemben mindazt pro-
dukálja, amit Kner napról-napra fel-
mutat és emellett még ellássa szől-
lejét, szüreteljen, pálinkát főzön,
(saját termését egészségben el is
fogyassza), vicclapokba írjon, paj-
zán és szalónképes aforizmákat
gyártson, jókedvben tartsa környe-
zetét és az egész gyomai kaszinót
stb., stb? Nem lehet és így valami
Kner-féle imposztorság kell legyen
a hetven év körül. Kner Izidor nem
öregúr, nem hetven éves és mivel-
hogy nincs kedvem magamat általa
e tekintetben becsaptni, nem írok
méltatást a hetvenéves Kner Izidor-

ról, mert megmondta már Könyves
Kálmán, hogy a boszorkányokról,
melyek nincsenek, ne essék szó.

Markovits Kálmán

Kner Izidor — specialitás. Olyan,
mint a szegedi paprika, a kalota-
szegi varrottas vagy a kőrösi
uborka. Aki a magyar folklórét
tanulmányozza, meg kell hogy áll-
jon a gyomai nyomtatómester előtt.
Micsoda titokszerű, furcsa, csaknem
analizálhatatlan lelki és szellemi
komponensekből tevődik össze az
a — hitetlenül hallom: hetven-
esztendő — ember, akit a magyar
nyomtatóipar száz percentig épűgy
a maga számára követel, mint a
magyar humor? Nem is kísérlem meg
az elemzést. Kner Izidort csak a
saját énjével, a maga kedélyével
és kedvességével, derűjével és szí-
neivel, eszével és szívvel lehet
mérni. Én húszegynéhány esztendő-
nek előtte mértem le először és
azóta le sem került többé annak a
hajszálmérlegnek a serpenyőjéről,
amelyen egy vidám lap boldogta-
lan szerkesztőjének a tréfamestere-
ket kell mérceikélni. Nem került le,
mert bizony én másokat is a Kner
Izidor mértékével asszentáltam. És
ez a csupa-mosoly ember az aggas-
tyánok korába lépne? Hát amilyen
csintalan legény, még ez a móka
is kitelik tőle. Mert hogy Kner Izidor
aggastyán legyen valaha is, ezt én
hitelesen és szakszerűen viccnek
minősítem. Tanum rá Kner Izidor
minden fiatal és öreg barátja.

Molnár Jenő

Szeretettel és tisztelettel köszöntöm
Kner Izidorban ipari kultúránk egyik
legkiválóbb képviselőjét. A gyomai
könyvnyomtató mester a tökéletes-
ség fanatikusa. Vannak iparos-
generálisok, akik ipari termelésünk
gazdasági mérlegelésében nagyobb
szerepet játszanak nálánál, de nincs
az országban egy iparos sem, aki
felülmúlná őt abban, hogy a leg-
kisebb munkától a legnagyobb igé-
nyűig miként lehet tökéleteset al-
kotni. Ezért hódolat illeti meg. És
sokszoros tiszteletet érdemel azért,
mert a napi munka minden gondja
közt csak a tökéletes kereséséért
teremt oly szépet, amelynek érté-

két vajmi kevesek becsülik meg
eléggké. Ezekért Kner Izidor a ma-
gyar ipari kultúra hőse. Ha van
magyar kultúrfőlény, akkor ünne-
pnap Kner Izidor hetvenedik szüle-
tése napja.

Dr. Naményi Ernő

Örömmel ragadom meg az alkal-
mat, hogy Kner Izidorról 70. születés-
napja alkalmából megemlékezzék.
Mindnyájan tudjuk, mit jelent Kner
Izidor nekünk nyomdászoknak. Mert
ő nemcsak úttörő volt, de művészi
tökélyre is fejlesztette szakmánkat
s nyomdatermékei az ország hatá-
rain túl is hírt és dicsőséget sze-
reztek a magyar nyomdaiparnak.
Ha számbavesszük azt a szorgal-
mat, munkálkodást, amellyel a kis
Compactor műhelyét az ország
egyik legnívósabb üzemévé fejlesz-
tette, akkor tudjuk csak Kner Izidor
működését igazán megbecsülni.
Szociális érzése közismert. Alkalma-
zottai atyai jóbarátjukat tisztelik és
becsülik benne.

Kedves kollégám és barátom, én is
a hódolók sorához csatlakozom és
tisztá szívből kívánom, hogy k. csa-
ládja boldogságára s a nyomdász-
társadalom büszkeségére még so-
káig éljen!

Pápai Ernő

Kner Izidor előtt boldogan hajtom
meg a megbecsülés zászlóját. Mun-
kássága, eredményei révén azt kér-
dezhetnők: csak hetvenéves? Fia-
talos kedélye, munkakészsége azt
mondhatja velünk: hol van ő még a
hetven évtől?

Ez az ellentmondás adja meg az ő
igazi értékét és szívből kívánom,
hogy ezt az ellentmondást — bár
más-más számokkal — őrizze meg
még nagyon sok esztendőn keresz-
tül.

Péter Jenő

Lelket vinni az iparba, érzést és
szépséget, önzetlenséget vinni az
üzembe, nagystílusú és nemes-
séget — van-e ennél tiszteletremél-
tőbb cselekedet az anyagiasság
tobzódásának idején, van-e ennél
szükségesebb demonstráció akkor,
amikor önzés, számítás, elvfelelő-
dél az élet minden terén? Kner

Izidorban nem egy régi nemzedék utolsó harcosát látom, hanem az örök emberi érték megnyilvánulását, az igazi emberi értékét, melyet elnyomni, leszorítani, előlni nem lehet. Hogy Kner Izidor hetvenéves korában megmaradt annak, aki volt húszéves korában, ad szépet, jót, értékeset, mintha Kánaánban élénk s nem a homoksivatagban, ez nagyszerű példaadó szerepe, melyért hálára kötelez mindannyiunkat.

Rabinovszky Márius

Figyelembe véve azon körülményt, hogy a tisztelt Szerkesztő úr csak 10—12 sort engedélyezett nekem abból a célból, hogy a Mesterről szakmabelileg megemlékezhessem, kénytelen vagyok nagyon sok megemlítésre méltó dolgot figyelmen kívül hagyni és arra szorítkozni, hogy csak egy kiváló érdemével foglalkozzam, ez pedig az, hogy Gutenberg művészetének alig van olyan követője, ki olyan legendás hírt és nevet szerzett volna magának a nyomtatástechnika minden ágában és terén, mint ő. Azt kívánom néki, hogy ezen nyomtatásban is megénekelte legendás hírét és nevét továbbra is őrizze meg és 70 éves kora dacára a legjobb egészségben munkálkodhassék továbbra is ezen a speciális téren az emberi kor legvégső határáig.

Radnai Mihály

Kner Izidor kedves druzámát és bátyámat (ne vegye tőlem rossz néven, hogy bátyámnak nevezem, de három nehéz évvel idősebb nálam s ez nagy szó), ha a nyomdász-gondviselés okozta furcsa véletlen folytán személyesen még nem diszkuráltunk is egymással, évtizedek óta bámulom, becsülöm és irigylem. Bámulom azért a nagyszerű készségért, amellyel a „könyvnyomtató műhely”-ét ritka magas színvonalra tudta emelni, becsülöm mindenkor feddhetetlen kollégialitásáért s főleg irigylem azért a pompás jókedélyéért, humoráért, amely eddig soha el nem hagyta s ne is hagyja el, — bis hundertundzwanzig.

Schmidek Izor

Húsz éve annak, hogy a „Röpke Lapok” egyikén a „dalárda” szót „dalrádá”-ra magyarosítottam. Visszaküldték. Emlékszem szelíd és minden jóságot magábanrejtő korholására. Ez ő! a falu bölcse ott és a mindenki által ismert becsületes nyomdász Magyarországon, akit csak az a terület érdekelt mindig, amelyre egy darab új jövőt építhetett.

A munkát csak azért bírja, mert ez tette őt acélossá, nemessé.

Élete még nagyon hosszú lesz, mert minden lépését áldás, szeretet kíséri; hiszen mindenkinek megbocsát és nem tud megbántani senkit.

Szabó T. István

Ember munkálkodását eredményesnek tekintheti, ha visszapillantva meghaladt útjára, azt látja, hogy helyes úton járva, elérte kitűzött célját, vagy legalább is megközelítette azt és ha előre tekintve a jövőbe, életének folytatását látja olyan utódokban, kik — emberileg — biztosítékot nyújtanak hasonlóan eredményes munkálkodásra.

E sorok ráillenek jubiláló kartársunkra, Kner Izidorra.

A magyar nyomdaiparban boldogulásukat reménylők eszményképe, célkitűzése: az az út, az a teljesítmény és eredmény, melyet mindenki által nagy becsülésnek és szeretetnek örvendő kollégánk felmutathat. Az ő korában — a neki kijáró 120 évet hithűen lekopogom

— teljes szellemi és testi frissességben visszatekinthetni eredményes munkálkodásra, amint azt jubiláló kartársunk joggal teheti, csak egyesek, nagyon kiváltságosok jutalma. Az ő hozzáértését, életrevalóságát azonban nemcsak igen nívós, egyes ágazataiban utólérhetetlen szakmai ténykedés tanúsítja, hanem az is mutatja kiváltságos mivoltát, hogy gyermekeiben olyan utódokat sikerült nevelni, kikkel biztosítva látja jól bevált életfelfogásának további helyes alkalmazását és egyúttal szakmánk értékeit, tehetségeit gazdagította.

Örömmel tekintünk Kner Izidor kartársunkra és azt kérjük az Egek Urától, hogy kedves családjának és a nagy nyomdásztársadalomnak hosszú-hosszú éveken maradjon továbbra is tanítómestere, igaz büszkesége.

Székely Artúr

Mit mondjak a 70 éves Kner Izidorról, azt, hogy kiváló, esztétikai érzékkel bíró nyomdai szakember, kitűnő kereskedő, a magyar ipar legrajongóbb pártfogója. Az ő magas nívón álló üzemből kikerülő készítményei mutatják a mestert, aki nemcsak magának, hanem hazájának is úgy a belföldön, mint a külföldön elismerést szerzett. Az ő neve a nyomdászság aranykönyvében van megörökítve. Kner Izidor, a nyomdászok büszkesége még sokáig éljen!

Tranger József

A Magyar Grafika üdvözlőlapja. Lukács Kató rajza

BERGER & WIRTH / Farbenfabriken / LEIPZIG

BERLIN / BARMEN / AMSTERDAM / BUDAPEST / LENINGRAD / PRAG / RIO DE JANEIRO

Phot. Dr. Paul Wolff, Frankfurt a. M.

Öl-Tiefdruckfarbe Blaugrün 6022

Intaglio Oil Ink Blue-Green

Encre à l'huile pour l'impression en creux Bleu-Vert

Tinta à óleo para rotogravura, verde azulada

Tinta ai acete para huecograbado, verde azulada

Könyvnyomtatás Budán 1472-ben

A Magyar Nemzeti Múzeum Barátainak Egyesülete január 28-án tartott közgyűlésének figyelmet érdemlő eseménye volt az az előadás, melyet Gulyás Pál egyetemi tanár, múzeumi főkönyvtárnok tartott Hess András budai nyomdájáról. Régi műveltségünk egyik legszebb emlékét elevenítette fel ez az előadás, amely része egy nagyszabású monográfiának, melyet Gulyás dr. a XV. és XVI. századbeli magyarországi könyvnyomtatásról írt s mely a Magyar Nemzeti Múzeum Barátai Egyesületének támogatásával jelenhetik majd meg. Az első, nagy negyedrétegalakban nyomtatott, kiállításával, száthatvan fakszimiléjével és szövegében elszórt ábráival fényesnek mondható rész már elkészült s nem sokára a második és befejező rész ez év végén jelenik meg, díszére és gazdagodására nemcsak Magyarország, hanem a művelt külföld könyvtárainak is. A mű fejezetei közt mindenestre a legérdekesebbek egyike az, melyet szerzője ez alkalommal bemutatott. Fejtegetéseinek magva a következő:

Magyarországon, a nyugati kultúrnépek javarészét: Hollandiát, Spanyolországot és Angliát megelőzve, 1472 vége felé keletkezett az első könyvnyomda. Alapításának érdeme Karai László budai prépost nevéhez fűződik. Karai, mint Mátyás király alkancellárja, 1470 őszén követként a pápai udvarhoz ment. November elején érkezett Rómába s a következő év januárjának vége felé tért vissza hazájába. Rómában akkor két német származású könyvnyomtató: Sweynheym és Pannartz társas cége virágzott, akik a Massimo-palotában rendezték be sajtójukat. Karai valószínűleg megtekintette az akkor újdonságyszámba menő vállalatot s a látottakon fellelkesülve, elhatározta, hogy a tudományos művelődésnek ezt a jelentékeny segédeszközét meghonosítja hazájában is. Reábirta a nyomda német munkásainak egyikét, Hess Andrást, hogy Magyarországon telepedjék meg és állítson nyomdát. Fraknoi Vilmos Hess megtelepedésének időpontját 1471-re teszi, de a budai műhely egyetlen keltezett terméke, az úgynevezett Budai Krónika kinyomtatása 1473 június 5-én fejeződött be. Hess a római nyomtatványok kerek — más szóval antikva — betűit vette mintául betűkészlete előállításánál, de a minták rajzbeli finomságát és metszésük élességét távolról sem érte el. Talán a kezdetleges felszerelés is egyik oka lehetett, hogy a megrendelők sehogy sem akartak jelentkezni. Az is nagy baj volt, hogy a nyomda felállítása szinte egybeesett Vitéz János és Janus Pannonius összeesküvésének felfedezésével és így legképzettebb tudósaink nem foglalkoztathatták. Hess, elúnva a hosszú tétlenséget, végre elhatározta, hogy a maga szakállára fog egy oly mű kinyomtatásába, amellyel a vevők

szélesebb rétegeire számíthatott. Ez Magyarország latinnyelvű története volt. Vállalkozását Karai anyagi támogatása tette lehetővé. Éppen ezért „csékely ajándékul” neki ajánlja a Krónikát. A nyomtatvány 69 kisleveles alakú levélből áll és a korai sajtótermékekre jellemzően, címlapja sincs, hanem közvetlenül az ajánlólevéllel kezdődik. A szöveg egyes fejezeteinek kezdőbetűit nem szedték ki; helyettük néhány sornyi üres tér tátong, ami arra volt szánva, hogy a példány leendő tulajdonosa ízlésének és anyagi tehetségének megfelelő díszbetűket festessen bele. A ránkmaradt tíz példány közül legdíszesebb a lipcsei egyetem könyvtáráé.

A Krónikán kívül a budai nyomdának még egy, sajnos, keltezetlen termékét ismerjük: Szent Vazulnak De legendis poeticis című művecskéjét, melynek egyetlen fennmaradt példányát a bécsi nemzeti könyvtár őrzi. A nyomás kezdetlegességéből azt következtették, hogy ezt a húsz levélnyi kis füzetet előbb nyomtatták, mint a Krónikát. A teljesség okáért meg kell még emlékezni egy hely, év és nyomdász megjelölése nélkül megjelent harmadik nyomtatványról is, melyet Robert Proctor, a tizenötödik századi nyomtatványok egyik legkiválóbb ismerője, a budai műhely termékének tart. Galeotto Marzio olasz humanista De homine című művének első kiadása ez, melyet a szerzőnek Vitéz Jánoshoz intézett ajánlása vezet be. Sajnos, e nyomtatvány betűi, bár erősen hasonlítanak a kétségtelenül budai nyomtatványok típusaihoz, époly sok eltérést mutatnak a részletekben, mint hasonlóságot, több lapon görög szedés is van a szövegben, amivel ebben a korban csak igen kevés nyomda rendelkezett. A legfőbb nehézség mégis időrendi. Addig is, míg a De homine betűivel nyomtatott, Budáról keltezett könyv elő nem kerül, a harmadik budai nyomtatvány kérdése nyílt probléma marad.

A budai műhely egyéb nyomtatványairól nincs tudomásunk; de nem lehetetlen, hogy az a kiáltvány, melyet Mátyás király 1477-ben — amikor Frigyes császárnak hadat üzent — Bécs város közterein kiragasztatott, szintén a budai sajtón készült.

Miért és mikor szűnt meg legelső és hosszú időre egyetlen könyvnyomdánk, oly kérdés, melyre pozitív adatok híján, sajnos, csak feltevésekkel felelhetünk. Lehet, hogy elemi csapás semmisítette meg az üzemet, de az is lehetséges, hogy a mester meghalt, vagy hogy pártolás híján kénytelen volt odébbállni. Annyi bizonyos, hogy 1484-ben, mikor az esztergomi breviariumot Mátyás király rendeletéből Feger Theobald budai polgár és könyvárus kinyomatta, a munkával külföldi könyvnyomtatót, valószínűleg a Nürnbergben működő Koberger Antalt bízta meg.

A mélynyomás gazdasági kérdéseiről

Amikor a mélynyomás térhódítása nálunk is érezteti hatását és minszélesebb körök érdeklődését kelti fel, aktuálissá vált a mélynyomás technikai kérdései mellett annak főbb gazdasági vonatkozásainak megvitatása is. Jelen soraimmal nem a mélynyomás részletes kalkulációjának ismertetése a célom, csupán azokra a legfőbb eltérésekre óhajtok rávilágítani, amelyek a könyv- vagy offsetnyomtatással ellentétben a mélynyomtatás gerincét képezik. Illetve azokat a vezérelveket fogom röviden ismertetni, amelyek a mélynyomó munkák kalkulációjánál figyelembe veendők.

A két legfőbb munkafolyamatot: a forma, illetve henger elkészítését és magát a nyomást választjuk külön.

A mélynyomó forma előállítására lényegesen eltér a könyvnyomástól, amennyiben az ennél használt kliséket egy az eredeti képről, reprodukcióról készült dia pozitív helyettesíti, amely a szedésről celofánra nyomott és bronzírozott géplevonattal kombinálva képezi a pigmentpapírra másolandó formát.

Kalkuláció szempontjából ennek a formának kopírozásig való elkészítése jelentős tétel, mert az ezután következők, mint a másolás, átvitel és maratás, többé-kevésbé könnyen felvehető tételek, amelyek a forma sajátosságától — kalkuláció szempontjából — kevésbé függenek.

Ha a kérdést még tovább elemezzük, fogunk még néhány oly tételt találni, amelyek könnyebben vehetők számításba.

Ilyenek a szedés költségeinek megállapítása, a forma montírozása, a levonat készítése.

A forma elkészítés egyik lényeges része még a negatív, illetve dia pozitív képek retusa, amely egyszersmind

a forma előállításának egyik legkiadósabb tételét képezi.

A fotografiai értelemben vett „zurichtolási” lehetőség a mélynyomási eljárás egyik legfontosabb processzusa. A kalkulátor szempontjából fontos körülmény, hogy csak igen ritkán sikerült annak a megállapítása, hogy a fenti szempontok szerint mennyi retusálómunkát kívánnak a beszolgáltatott eredetiek. Ezért különösen hangsúlyozzuk, hogy ahol az eredeti felvételeket maga a mélynyomóüzem készítheti el, ott okvetlenül élni kell ezzel az alkalommal; mert egy előre jól felvett eredetivel sok utólagos retusmunkát lehet elkerülni.

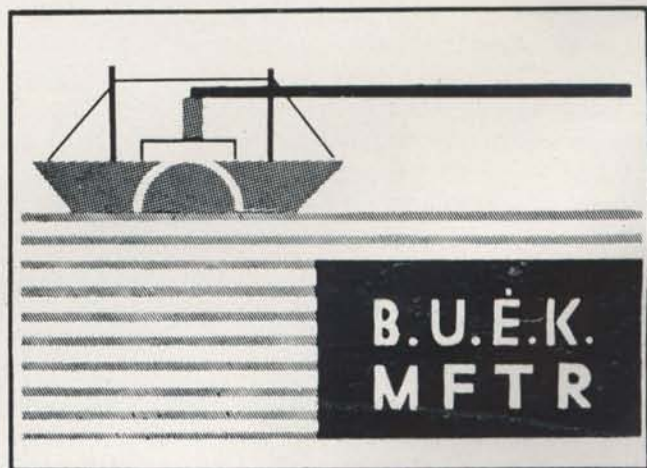
Ami a retus gazdaságosságát illeti, ajánlatos, hogy a retust, ha fotográfiáról van szó, ha lehetséges, magán az eredetin csináljuk meg, mert ezáltal elejét vesszük egy további retus szükségességének. A grafit-retus lehetőleg mellőzendő, mert az ecsetretus jobb is, gazdaságosabb is.

A forma előállítás kalkulációjához tartoznak még a nyomóhenger csiszolásával, polírozásával és galvanizálásával járó költségek is, amelyek minthogy 90 százalékban mechanikus eljárásról van szó, könnyen számításba vehető tételek.

A mélynyomóhenger elkészítése a fenti rövid vázlat szerint is jóval több elemből tevődik össze, mint akár a könyv-, akár a kő- vagy offsetnyomásnál. Hogy mégis aránylag könnyen áttekinthető és bizonyos fokig normalizálható, annak okát ott találjuk, hogy a mélynyomógépeknél használatos hengerek nagysága csak kis mértékben tér el egymástól. Az ívnyomógépekből a 70 × 100 cm-es, a végnélküli papírost nyomó gépekből a 63 × 96, illetve 96 × 126 cm-es nagyságok vannak leginkább használatban.

Vásárhelyi Győző

E. Kandó Gyula

Hogy ezen hengerek 100 százaléig vagy csak 70 százaléig használatnak-e ki, az a kalkuláció szempontjából távolról sincsen arányban a kihasználások százalékos arányával és az csak a retusnál, szerelésnél fog igen kis mértékben kifejezésre jutni.

Ha fokozatokat akarunk megállapítani, úgy mondhatjuk, hogy a tiszta szövegből álló forma előállítása a legolcsóbb, viszont a tiszta képből álló forma előállítása nem okvetlenül a legdrágább, mert a kép és szöveggel bíró forma, bizonyos esetekben, — a forma nehezebb szerelése, másolása, a henger fedése, osztott maratása folytán — esetleg drágább lehet. Ami a nyomást illeti, úgy a mélynyomás tényleg a legolcsóbb eljárás.

Először is eszik az egyenetlés, legalább is abban az értelemben, amint a könyvnyomásnál ahhoz szokva vagyunk.

A mélynyomásnál is van bizonyos egyenetlés, ez azonban csak a hengerek lefejtődésének biztosítására szolgál.

Tudvalevőleg a formahenger a gyakori csiszolás következtében átmérőjében csökken, ennek megfelelően kell tehát a nyomóhenger átmérőjét a borítás erősítésével növelni. Ez azonban csak pár percnyi munkát jelent.

A festékezőhengerek bedörzsölése eszik, csupán a levonócsiszolása jelent körülbelül 20 perces munkát.

Mindent összegezve, a mélynyomógép a forma beemelése után úgyszólván azonnal nyomóképes állapotban van.

A nyomáseredmény ivnyomógépnél 2200—2500, míg a körforgógépen 6—7000 nyomás lehet óránként.

A festékszükséglet a mélynyomó gépeknél változó és kizárólag a forma sajátosságától függ, amennyiben egy szövegforma lényegesen kevesebb festéket igényel, mint egy képforma.

Habár nem jelentős tétel, mégis számításba veendő a nyomat szárítására szükségelt levegőt fújtató ven-

tilátorok, illetve hevítőelemek áramfogyasztása, amely különösen körforgógépeknél egy év leforgása alatt jelentős tétellé emelkedik.

Ami pedig a mélynyomóüzem rezsitételét illeti, úgy ez, dacára az üzemek egymás közötti sok hasonlóságának, igen tág határok között mozog, különösen nálunk, ahol a példányszámok maximuma nagyon gyakran a külföldi mélynyomóüzem minimumával egyenlő.

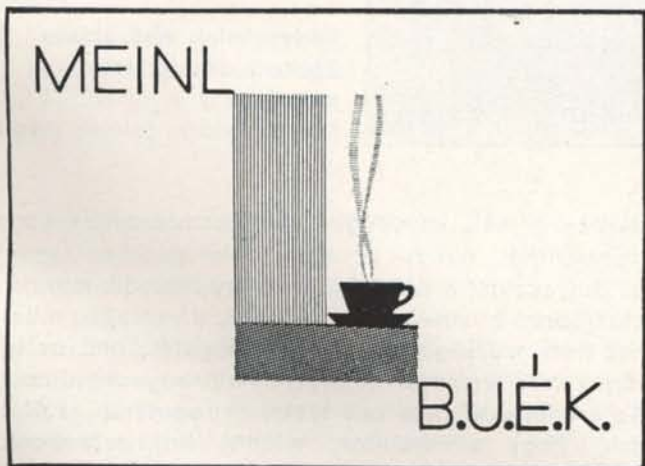
Éppen ennek tudható be részben az a tény, hogy mai napig sem jelent meg nyomtatásban a mélynyomás kalkulációjára vonatkozó számszerű és megbízható adatokat tartalmazó munka.

Löwy László

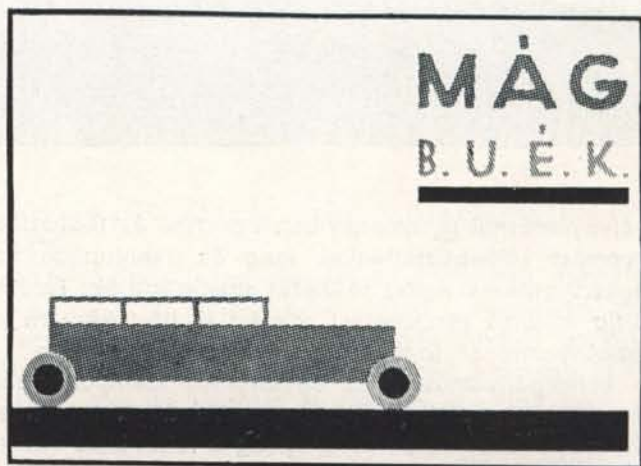
A képek egyenetléséről

Igen érdekes és tanulságos összefoglaló cikket írt a fenti cím alatt T. K. aláírással valamelyik rutinos gépmester-kollégánk a németországi nyomdafőnökök szakfolyóiratába, mely „Zeitschrift für Deutschlands Buchdrucker und verwandte Gewerbe” címen jelenik meg. A cikkíró szaktárs abból indul ki, hogy manapság, amikor a könyvnyomtatásnak annyi versenytársa támadt, főként a képek nyomása terén — mélynyomás, offset, litográfia — a könyvnyomdásznak föl kell venni a harcot és kvalitásos munkával igyekezni kell, hogy fölényét a többi sokszorosító eljárás fölött továbbra is fenntarthassa. Majd a részletekre áttérve, így folytatja fejtegetéseit:

Ha a képek egyenetlését a nyomógépek kategóriái szerint osztályozzuk, három csoportot nyerünk: körforgó vagy rotációs nyomás, gyorsajtónyomás és tégelynyomás. A gépmesterek ezekből adódó munkamódszerei lényegesen különböznek egymástól. A körforgónyomásnál még alcsoportokat is lehet alkotni, épúgy a második csoportnál, talán még a té-

Vásárhelyi Győző

Nemes György

URBÁNYI JÁNOS DR A REKLÁM KÉZIKÖNYVE

Könyvcímlap első oldala

Bortnyik Sándor foto-
montáza.

(Április hóban jelenik meg.)

gelynyomásnál is, amennyiben egyszínű és többszínű nyomást különböztethetünk meg és ilyenformán az egyengetésnek egész területét specializálják. Terünk tiltja a túlzó részletezést, amiért is itt főképpen a laposnyomással foglalkozunk.

A körforgónyomásnál az egyengetés szempontjából megkülönböztetjük az újságnymást és a folyóiratnyomást. Az előbbiben manapság a relief-klisé vezet. Hogy ezt a reliefet kihozzuk: vagy kimaratjuk a világos részeket az eredetinek hátsó oldalán és a kalan-

derben a mély és világos részeket homorítjuk vagy domborítjuk, avagy az Albert-féle módszer szerint az árnyékolást a hátsó oldalon egy második maratás alakjában a klisébe beprégeljük. Ilyenfajta reliefhez nem szükséges további egyengetés, ami az újságnymás tempóját tekintve, nem is engedhető meg. Az eredetieket nem kell többé fölragasztani. Előfordult, hogy elmozdultak, miáltal baj származott. A jobb fajta folyóiratnyomásnál, amennyiben szatírozott papirosra történik, a reliefklisé háttérbe szorul.

Könyvcímlap hátsó oldala
Bortnyik Sándor foto-
montážsa

Itt megmarad az egyenetlésnek megszokott módja, amelyet az ehhez szükséges finomabb raszterű lemezek miatt amúgy sem lehet mellőzni. Mindkét esetben a körforgónyomásnál nélkülözhetetlen eszköz a gumikendő. Ez a képek nyomásánál szükséges egyenetlésnek egész területére, tehát valamennyi nyomógépre érvényes. Csodálatos, hogy ezt az elsőrendű eszközt nem méltatják kellő figyelemre. Akadtam oly nyomdákra is, amelyekben egy gépen sem alkalmazák, noha a gumikendő mellett igen sok esetben

mindennemű kivágás vagy folia-maratás nélkülözhető.

A folyóiratok képeinek nyomásánál igen szép, sőt nagyon is jó munkát lehet végezni. Mellesleg megjegyzem, hogy néha látni az ellenkezőjét is. Talán nem is volna helyes, ha csupa szép nyomásokat látnánk. Kell az ellentét is. Előttem van egy nagyobb bajor város egyik nagy üzemében készült mezőgazdasági folyóirat, amelynek könyvnyomdai körforgónyomással nyomtatott képes mellékletén a ké-

pek nem egyebek szürke foltoknál, amelyekből semmit, de semmit sem lehet kivenni. Luther Márton kortársainak bűnbocsátólevelei tisztábban és gondosabban vannak nyomtatva, habár négyszáz esztendő terpszkedik eközött a két nyomdatermék között.

A gyorsajtókon való képegyengetés a könyvnyomtatásnak legfontosabb fejezete. Itt kell hogy teljesítsen minőségi munkát, mert ez biztosítja a fölényét. De ezen a téren is találhatóak a legkülönbözőbb egyengetési módszerek. Amilyen különbözők a gyorsajtók nagyságukban és szerkezetükben, annyira kü-

lönböző a működésük. A nehézkes szerkesztésű gyorsajtó másképp nyomja ki a képes formát, mint a könnyed építésű. Itt nemcsak hogy több vagy kevesebb az egyengetni való, hanem az egyengetés módszerének is másnak meg másnak kell lennie. Még ha csupa egyforma nagyságú és egyforma szerkesztésű gyorsajtót alkalmaznánk, akkor is a nyomási folyamatot illető működése nem volna olyan hasonló, mint az egyugyanazon gyorsajtóban nyomtatott két formáé. Sokan tapasztalták már ezt, de nagyon kevesen vonják le a helyes következtetést. Ezek a következtetések elsősorban annak a megállapításából állanak, miként reagál a képnymó gép azokra a differenciákra, amelyek a különböző borítópapírok, egyengetőpapírok és egyéb hasonló eszközök használatából erednek. Hogy ezt a gondolatot megvilágítsam, megemlítem, hogy akadtam olyan gépekre, amelyeken a nagyobb klisék (kb. 200 négyzetcentiméternyi terjedelműek) négy sarkát úgyszólván tesszés szerint gyakran le lehetett vágni a selyempapírosról, míg az ilyen klisék közepén nem lehet eleget ragasztani. Az ilyen gépek gyöngék. Ilyen helyt csak gumikendő használatával vagy általában csak puha borítással lehet boldogulni. Másrészt találni nagyon erős gyorsajtókat (néha ugyan csak látszanak erőseknek, mert a gyártójuk súlyt helyezett az erősnek láttatására, ami köztudomás szerint nem jelenti egyúttal valóságosan stabil konstrukciójukat), amelyek a legcsekélyebb borítókülönbségre körülbelül akkorára, amennyi a hasonló súlyú szatinírozott és nem szatinírozott papíros között fennáll, nyomban másképpen reagálnak. Ugyanezt teszik természetesen az egyengető papírok esetében is megfelelő arányban. Minden selyempapírost, mint mondani szokás: „tíz-szer kellene megforgatni”, mielőtt valahová ragasztjuk. Az ilyen erős gépeknél egészen másként kell eljárni a borítás szempontjából. Általában szólva, keménynek kell lennie.

Mindezekre a fősorolt „finomságokra”, amelyeket a rutinos mester jól ismer, de a kezdő képnymó gyakran nem tud felőlük, előzően gondolni kell, mielőtt a képek egyengetésébe belefogunk. A kevésbé beavatottak ezeket a gyorsajtókülönbségeket ritkán méltatják kellő figyelemre. Hozzászórtak ahhoz, hogy a régi egyengetési elveket, amelyekkel „művészetüket” talán évekkel ezelőtt mint werknymók kezdték meg, minden további meggondolás nélkül minden képnymóásra alkalmazzák. Természetes dolog, hogy kudarcot kell vallaniok. A tapasztalatból okulni kell, úgyszólván a példából is, én itt egész más területről, a képnymó területéről eredő példát hozok föl, amely teljes világossággal mutatja meg, miként kell értelmezni és kezelni a képnymósnál fennálló finomságokat. Ez a példa annyira világos, mint talán semilyen más és az az előnye, hogy saját élményeim közül való. Egy nagyformátumú gyorsajtónak számtalan, nagy, legfinomabb raszterű rézautotípiákból álló nehéz formát kell legyűrnie. A festék megfelelő,

A Könyv- és Reklámművészek Társasága KIÁLLÍTÁSA

A Magyar Könyv- és Reklámművészek Társasága, amely a magyar grafikusok legjelesebb képviselőit foglalja körébe, március 29-én, az Iparművészeti Múzeumban, reprezentatív kiállítás keretében mutatkozik be a nagyközönségnek. A magyar könyv- és reklámművészek különböző modern irányainak legjelesebb képviselői állítják ki a tárlaton eredeti munkáikat, amelyek művészetünk magas színvonalának ékes bizonyítékai. A kiállítás rendezését Bortnyik Sándor, Csabai Ékes Lajos, Jeges Ernő és Kner Albert végzik.

A Magyar Könyv- és Reklámművészek Társaságának alapítói: Berény Róbert, Biró Miklós, Bortnyik Sándor, Conrad Gyula, Csabai Ékes Lajos, Czigler István, Fáy Dezső, Fiora Margit, Gara Arnold, Gádor István, Gáspár Antal, Gedő Lipót, Gróf József, Jaschik Álmos, Jeges Ernő, Kaesz Gyula, Kassák Lajos, Kner Albert, Kner Erzsébet, Kner Imre, Kozma Lajos, Kreisl Béla, Moholy-Nagy László, Molnár C. Pál, Molnár Farkas, Naményi Ernő, Náday Pál, Pécsi József, Reiter László, Rosner Károly, Vargha Oszkár, Végh Gusztáv.

igen jó minőségű, megéri a nagy árát, feketén fénylő és terjengősen, de azért mégis simulékonyan fekszik a festéktartóban. Meg van állapítva róla, hogy éjjelen át nem szárad a hengerekre. Éjjelre kitisztítják a festéktartót, reggel még egyszer megvizsgálják a hengerek festékét, úgy látszik, úgy tapad és simul, mint tegnap. A nyomás alkalmával kisterjedelmű, szórványos „maszatok” mutatkoznak, néha megszaporodnak, a képeken lehetetlen „szépségflastromokat” alkotnak, hol a világos egeken mint boszszantó „csillagok”, hol pedig a tiszteletreméltó arcokon! Megkezdődik a hajszá szülőhelyük irányában, végtelen és bosszantó keresgélés a papírrakásban, a cylinderben, magukban a hengerekben, hátha megtalálják azt a „fecnit”, amit talán az önberakó vitt magával; közben buzgó mosogatás. Miután minden keresgélés hiábavaló volt, kezdődik a görcsövi vizsgálat, végül a hengerek teljes lemosása, mígnem az új festék nyomán eltűnik minden maszat. A baj megszűnt. A képnymásnak ez a megtörtént eseménye nem óhajtja ábrázolni a folyamatos nyomás nehézségeit, hanem csupán azt akarja bizonyítani, hogy itt „finomságról” volt szó, fölismerésről, illetve mindenekelőtt a tegnapi éjjelen át teljesen jelentéktelenül rászáradt festéknek eltávolításáról. Ezek a maszatok nem voltak egyebek egészen gyöngén meghártásodott festékrészecskéknél. A lényeges benne az, hogy minden más formát, talán werk- vagy táblázat-formát, vagy pedig nagyobb raszterű képkliséket minden nehézség nélkül a gép továbbnyomott volna és semmiképpen sem lehetett volna rájönni arra, hogy a festék éjjelen át mégis szárad valamicskét. Csakis a képnymás érzékenysége tette lehetővé ennek a visszásságnak megismerését.

A képegyengetést manapság bizonyos ritmusban kell végezni. Ez áll — melleleg szólva — minden munkamenetre. Beosztás és rendszeresség nélkül nem sikerül semmi.

Manapság keményfáról és vasról nyomunk, emellett még mindkettőnek egy kombinációjáról is; ennél az utóbbinál szilárd nagyságú vastuskókba, amelyeknek centiméternyi közökben cilindrikus homorulataik vannak, be van sülyesztve a fa, amely pontosan beleillik a homorulatokba. Ezek a tuskók használhatók, de nem ideálisak, mert náluk sem kerülhető el a szögezés. A fatalpról való nyomás, ez az ősrégi módszer újságliséknél ma még használatos. De itt is lehetőleg kiküszöbölik a fát, hogy a kalander nyomásának nagyobb ellentállást szolgáltatassanak a vasstégek alakjában. A fáról való nyomtatás még használatos a széleikben rendszertelen strich-maratásoknál, valamint általában mindazoknál a kliséknél, amelyeknek nem kell kibírniok túlnehéz nyomást és túlnagy példányszámot. A levelezőlapnyomásnál is gyakran használják a fatalpat. Nem olyan rossz és alkalmatlan a fa a klisényomás céljaira, mint azt híresztelik. Azon múlik, hogy miként kezelik. A háború előtt 22 × 29 centiméternyi formátumú kliséket nyomtunk,

nyolc oldaljával, gyorsajtón, 500.000 példányszám-ban, ezek a klisék mind fatalpúak voltak. Ekkora példányszámot ma már aligha nyomnak gyorsajtón. Az a fa pedig fényesen kibírta azt a nagy példányszámot. Igaz, hogy több munkába került, mintha vastalpa lett volna a kliséknek. Ma már a finom képnymás és a nehéz klisék céljaira a vas a célszerű. Kezelésében egyszerűbb a fánál és különösen az egyengetést könnyíti meg.

A fatalpú klisékből álló formát a gépbe való beemelés előtt kell teljesen juszttálni (kellősíteni). Ehhez szükséges, hogy a forma idejekorán a gépteremben legyen. A klisék juszttálása időtrabló és csakis amiatt nem állhat valamelyik gép tétlenül. Ez az elv igen régi és nem az úgynevezett racionalizálás fedezte föl. Izlés dolga, ki hogy szokta meg a kellősítést: a betűmagasság eszközeivel és léniákkal, avagy a modern készülékekkel. A kellősítéshez különböző vastagságú és erős fajtájú papirosok kellene. Nélkülözhetetlen az érdes csiszolópapiros (smirgli), amellyel minden esetben a fadúcot mindkét oldalán símára kell csiszolni. Ilyenkor a klisé le van véve. Nem szabad, hogy valamennyi szöggel le legyen szögezve, hogy a gépben az egyengetést alája lehessen ragasztani. Az aláragasztott papír ne alkosson vastag párnákat; ha a fatalp túlalacsony, akkor jobb vastag, erős kartondarabokat használni. De sokat szoktak vétkezni a ragasztásnál. Minden papírcsíkra tömredék csirizt kennek egész felületére, ami fölösleges és hátrányos módszer! A papirosokat csak a négy sarkokra kell megragasztani! Ezáltal elkerülhető lesz a fatalp megvetemedése, azonkívül elérhető a fa helyes állása, mert a csiriz a sarkokon magasítóan hat. Így nem áll be a himbálódzás és a papír nem tud elvonszolódni. Ajánlatos az egy helyen való ragasztás is, a közepén, de azért aggályosnak látszik, mert a himbálódzásnak kedvez, másrészt pedig kevesebb támasztékot nyújt az aláragasztott papiros számára. A kellősítésnél még egy fontos dolog van. A fatalpú klisék bőséges magasságra kellősítendők, általában egy lappal magasabbra, mint a betű. Főként olyankor, amikor a formában még vastalpú, nehezebb dűcök is vannak, vagy amikor a faklisék előreláthatóan nem igényelnek különleges egyengetést a maratás alatt; mert a nehéz dűcök a nyomást „elviszik”, emellett pedig tapasztalat szerint a többi klisé fája gyakran már néhány levonat után sülyed. Ha tehát ez a klisé szorosan betűmagasságnyi, később túlalacsony lesz.

A szükséges kivágásoknak és egyengetőfoliákból való maratásoknak már a gépbe való beemelés előtt készen kell lenniök. Ez az elv is régi és sok idő takarítható meg alkalmazásával. A kézi kivágások elkészítését sem szabad teljesen beszüntetni vagy elfelejteni. Nagyon is példaadó eszköz arra, hogy az egyengetőnek szeme élessé váljon mindannak meg-látására, ami fontos a képnymásnál, a nűanszírozásra (árnyalatra) és arra a képességre, hogy a leg-

parányibb különbségeket is észre lehessen venni. Minthogy a kézi kivágás elkészítését csak megfelelő ábrákkal lehet legjobban megmagyarázni, itt tovább nem foglalkozunk vele. Ennek teljes ellentéte a „mechanikus” kivágás, a foliamaratás vagy a „Marzio”-eljárás szerinti kivágás. A foliák számára szükséges levonatoknak (Lankes és Schwäszler), mint már említettük, már a forma beemelése előtt kell készen lenniük. Gyorsajtón vagy erre alkalmas tégelysajtón csináljuk, az ismert festékekkel. Itt már megmutatkozik a klisé vastalpuságának az előnye. Ezt sokkal gyorsabban lehet megegyengetni, hogy a foliára való nyomásra érett legyen. Az egyengetés után a cilindernak vagy tégelynek fedőívét be kell borítani. Legjobb a műnyomópapírosból való fedőív, mert rosszabb papír esetén beáll az úgynevezett rupfolás és nem lehet használható maratást nyerni. Jöcskán festékezzünk és a gépet hagyjuk háromszor-négyszer, mindig ismételt festékezéssel, erre a fedőívre nyomtatni. Csak most teszük rá a foliát, jöcskán festékezzünk és keresztül nyomtatunk, anélkül, hogy a nyomást általában csökkentenők. Ha így cselekszünk, szükségtelen a regiszterre ügyelnünk, mert az minden további nélkül megvan. Igaz, hogy a fedőíven levő sok festék kedvez a rupfolásnak. Ezt elkerülhetjük, ha minden egyes festékezés után a fedőívet nyomban rátesszük a foliára és a hátlapra nyomunk. A folia fölött szennyív legyen, amelyet még csak az utolsó levonat előtt távolítunk el. Ennél a módszerrel azonban a regiszterre nagyon kell ügyelni. A foliát minden egyes alkalommal nagyon pontosan kell berakni. A foliakészítés céljára a legideálisabb a tégely. Itt minden ívfogó — ellentétben a gyorsajtóval — nélkülözhetetlen. Ezért lehetséges a foliát tetés szerint lassan a tégelyről, amelyen mindig megakad, végül pedig a formáról lehúzni, miáltal biztonságosan kiküszöböljük a rupfolást. Hogy a folia a formán megakadjon, az ívfogókon kívül a márkanyelvet is el kell távolítani, vagyis teljesen visszatolni. A tégelynél még az az előnyünk is megvan, hogy a nyomást a kész egyengetés után is megváltoztathatjuk, amit a gyorsajtó nem enged meg vagy legalább is körülményessé tesz. Könnyed formáknál ez a nyomásváltoztatás, az erős folia következtében, gyakran nagyon is szükséges. Ismételjük, hogy a foliának utoljára meg kell akadnia a formán. Ezt úgy érjük el, ha az utolsó festékezés (a hátlapon) festékét a tégelyről a foliának már az utolsó vaknyomása által levétettük és csak most csináljuk az utolsó, egyszerű nyomást a folia első lapjára, ahogyan az szokásos. Ezzel a módszerrel a foliának megakadása — egyidejűleg a formán és tégelyen az első lap nyomásakor — teljesen elkerülhető. A foliát kényelmesen elhúzzhatjuk, lassan a lappal.

A foliák maratása általában ismeretes. A gyártó cégnek állítása szerint nem fontos, vajjon a nyomás száraz-e vagy sem, a maratás mindkét esetben normálisan megy végbe. De már a háború előtt is és ma is

azt tapasztaltuk, hogy a teljesen megszáradt festék a marófolyadéknak sokkal jobb ellentállást szolgáltat, mint a nem száraz. A maratásokat egy éjszakán át hagyjuk nyugodni. Mindig úgy találjuk, hogy a nem száraz levonatoknak festékét a fürdő majdnem teljesen szétáztatja, még mielőtt a kívánt relief egyáltalában mutatkozik, mielőtt tehát a kép a szükséges mértékig át volna maratva.

A fotomontázs

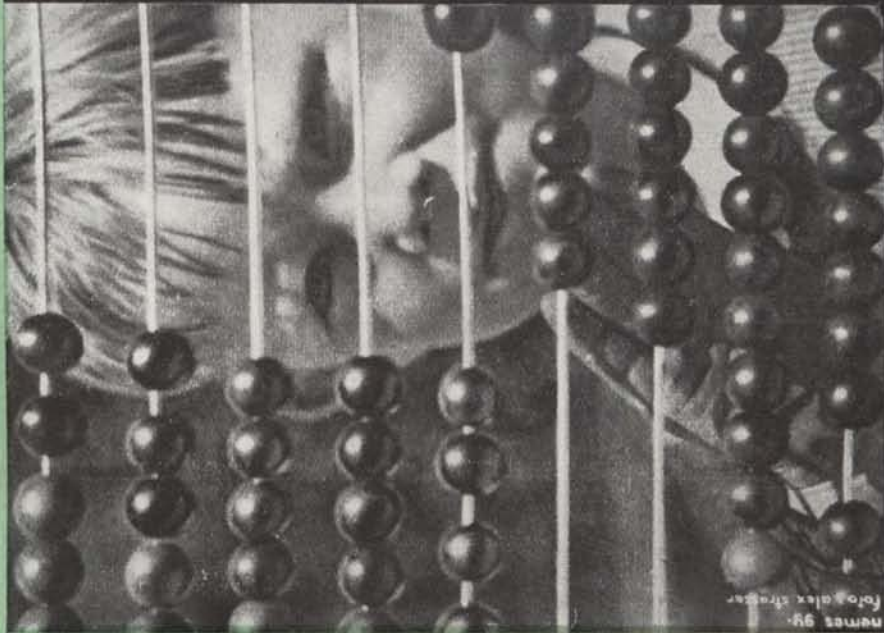
A technika fejlődésével a fényképezés is kilépett elavult cipőiből és fejlődési folyamata olyan új kifejezéseket és meglátásokat teremtett, melyek pompásan illeszkednek bele a modern grafikába. A gép szeme sokkal tisztábban, tökéletesebben és mindegyképpen gyorsabban rögzíti a tárgyakat, azonkívül sokkal nagyobb tere van a képhatárok és egyéb látványosságok megrögzítésében, mint az emberi szemnek. A fotoszemnek sokkal nagyobb lehetősége nyílik a korszerű jelenségek kihasználásához, a legparányibb képfoltok kifejezéséhez és nem csupán a természethűség megrögzítője, hanem a vizuális tartalom értékes kifejezőeszköze is.

A gép mechanikája az emberi szem felfogóképességeivel szemben tágabb perspektíva áttekintésére és egyben tökéletesebb meglátásra képes. És hogy jó fotót nyerhessünk, nem feltétlenül jó gépre és szakavatott (hivatásos) kézre van szükségünk, mert hiszen a gyakorlat is sokszor bizonyítja, hogy az amatőrök is jó munkákat szoktak produkálni. Természetesen a művész elgondolásában kiképzett vizuális és perspektívus megoldások adják a legtökéletesebb fotókat. A gép egyszerű kezelésmódja lehetővé teszi, hogy kevésbé gyakorlott személy is önálló meglátásokat és egyéni felfogásokat érvényesítsen munkáiban.

Itt kapcsolódik be azután a fototechnika a grafikába, amikor azt mint korszerű reklámanyagot használják fel. A fotomontázs különféle személyek, tárgyak vagy egyéb eszközök fényképeinek képpé alkotott egybe-ragasztása. Pl. a gépterem egyik sarkát és egy szedőgép klaviatúráját egyszerűen ki kell vágni és össze-ragasztani, de lehet négy-öt, sőt ennél több fotót is egy képpé összehozni. A fotomontáznak plakát-célokra való felhasználása nem a legkönnyebb megoldásokhoz tartozik, mivel rengeteg kép felhasználása néha tömört és zavaros foltot ad és igen nehéz a felhasznált képtöredékeket helyes perspektívába és tónusba beállítani, de hozzáértő kézben a jelenkor egyik legkifejezőbb és legnagyobb jövőjű reklám-eszköze.

A múlt év folyamán láthattunk egy ilyen plakátot, amely rengeteg képtöredékeivel olyan káoszt teremtett, hogy újszerűségével sem tudta elérni azt a hatást, amit vártak tőle. A legjobban felhasznál-

nemesné m. mártá
családi iskolája

Nemes György
Fotó: Alex Strasser

budapest I.
tigris u. 41.

beiratkozás: reggel 9-től délután 4 óráig

Nemes György: Villamosplakát

Ön kénytelen

Most

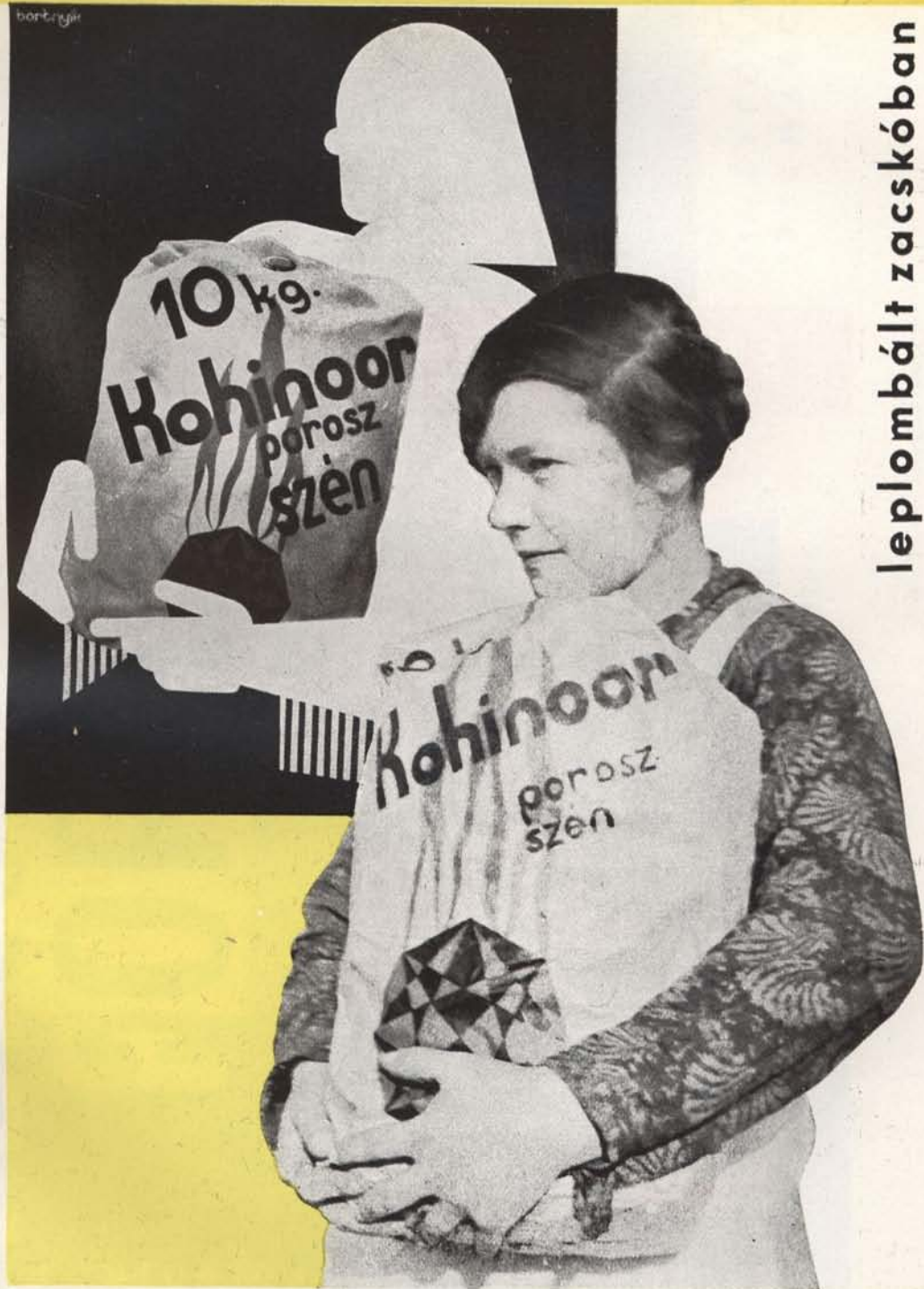
ÉS EZZEL MÁR BE
IS BIZONYÍTOTTUK,
HOGY MÍLYEN A
JÓ PROPAGANDA

Tábor János: Prospektus-fedél,

Kohinoor

porosz
szén

1000 üzlet árusítja

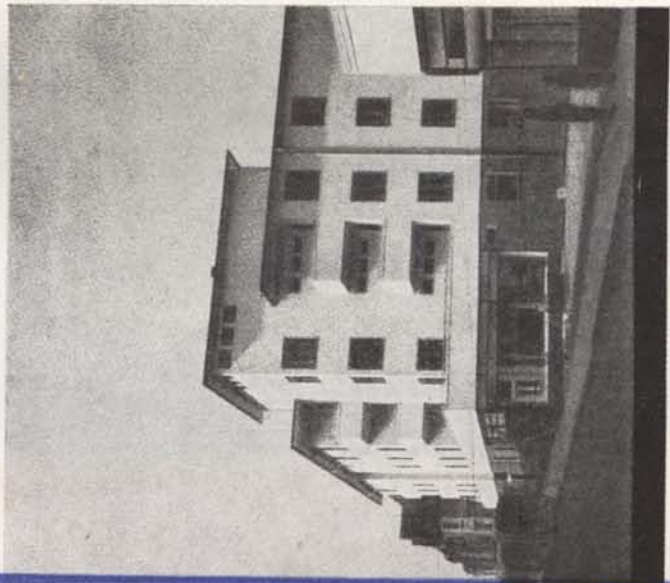

leplombált zacskóban

Bortnyik Sándor: Villamosplakát

TÉR ÉS FORMA

ÉPÍTŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

III. ÉVFOLYAM. 1930 JÚNIUS

6

TÉR ÉS FORMA

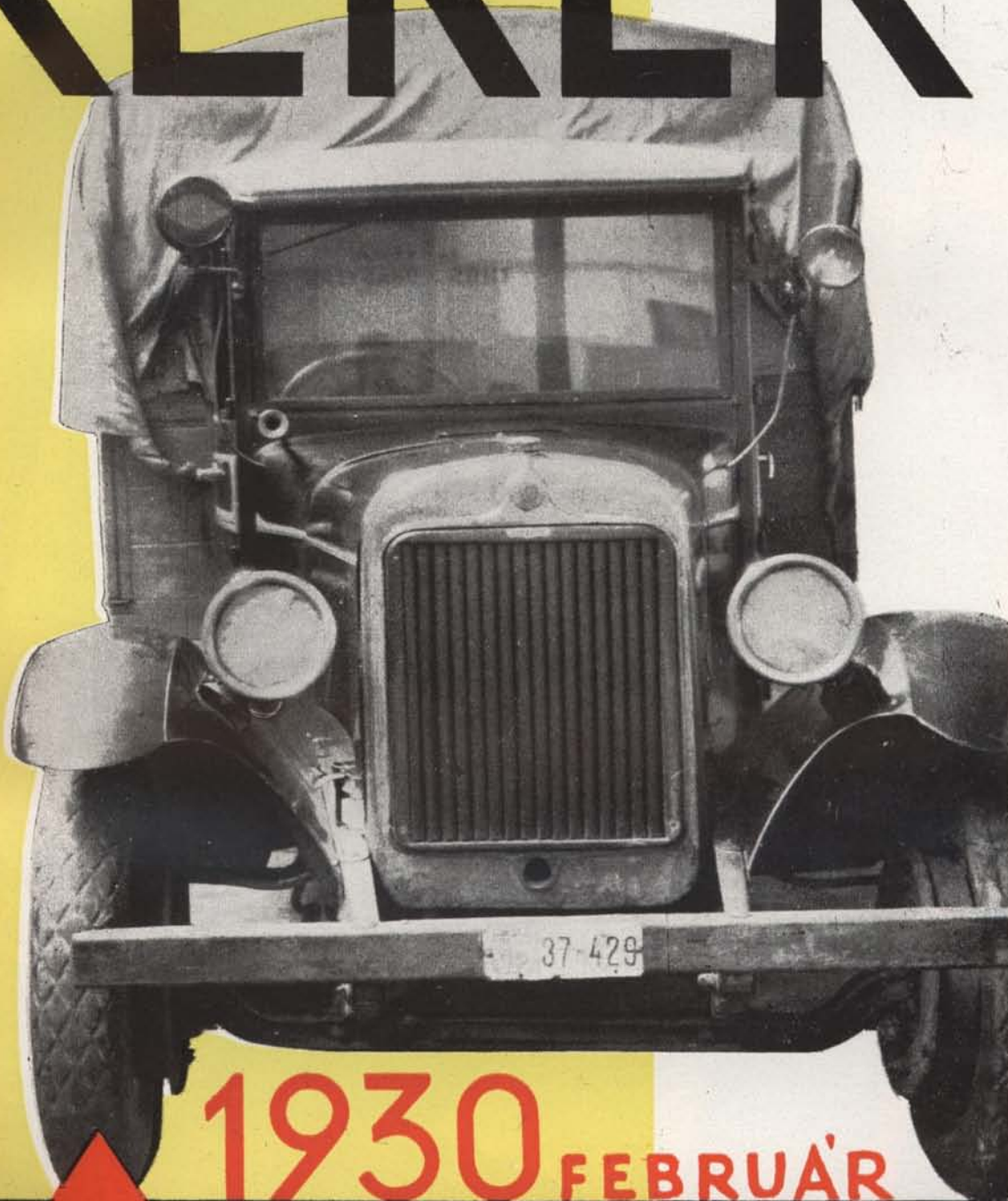
III. ÉVFOLYAM
1930 MÁRCIUS

3

ÉPÍTŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

A KERÉK

COR DATIC

1930 FEBRUÁR

III. ÉVFOLYAM

8
SZÁM

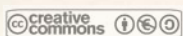
Kner Albert: Folyóirat címlapja. Foto: Pintér Zsuzsi

creative commons

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Pécsi József: Fotoreklám

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

VEVŐI

TÖBBET VÁRNAK

AZ ÖN ÜZLETÉTŐL

Bortnyik Sándor: Prospektus első oldala

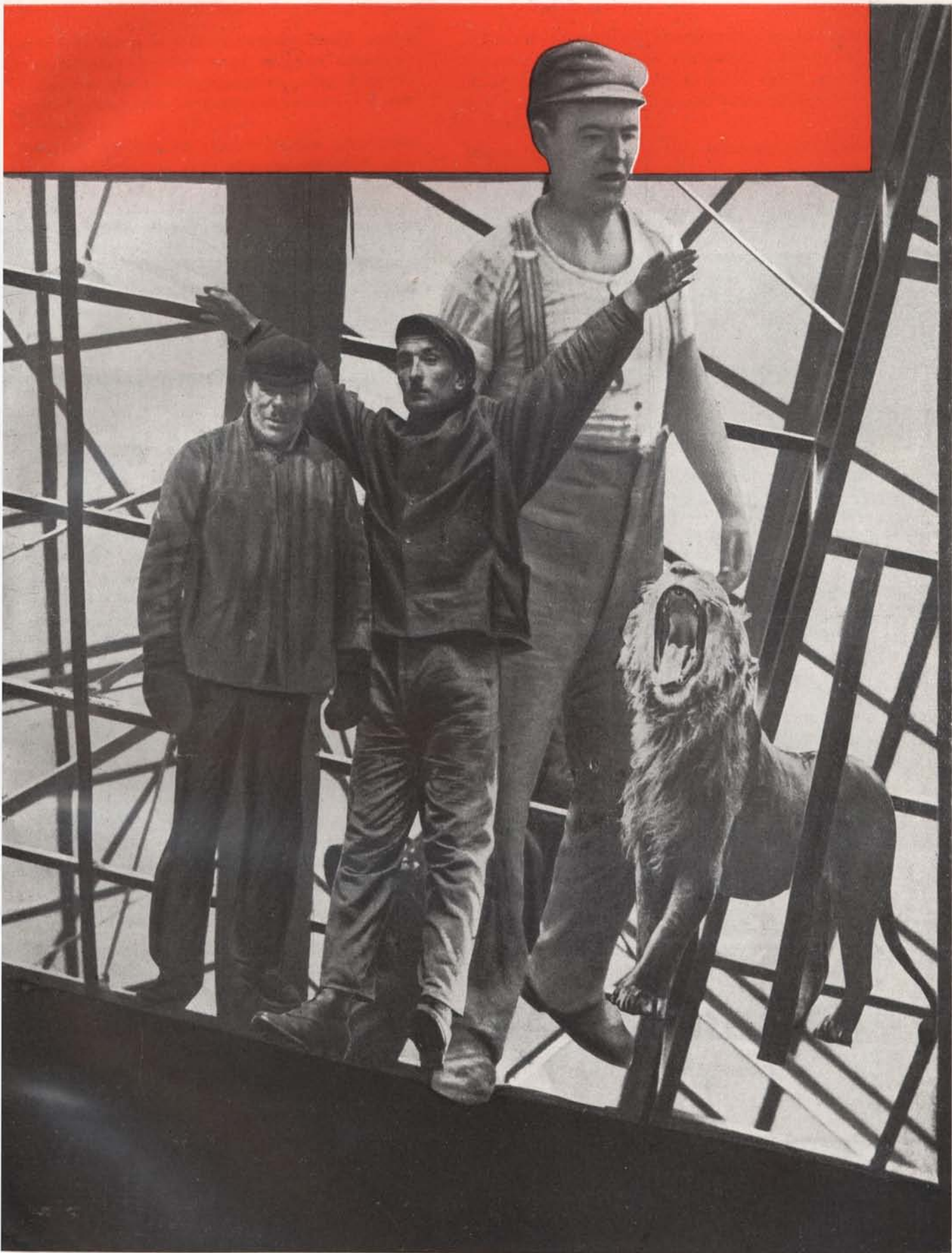

Floris bonbon

Pécsi József: Fotoreklám

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Kassák Lajos: Emigránsok

ható a fotomontázs a szedéskompozíciókban, amikor mint szövegmagyarázót vagy reklámot használjuk. A fotomontázs a reklámyomtatványokat vagy hirdetés-kombinációkat a legtökéletesebben kiegyensúlyozza.

Nemcsak minálunk, de számos külföldi szaklapban bőségesen láthatunk ilyen foto-megoldásokat. Hogy csak egyet is említsek, egyik francia szaklapban láthatunk egy bájos női arcot, melynek baloldalán, az álltól a szemig terjedő részen, a hölgy alakja több oldalról való beállítással van pompásan egybefotografálva, ami megkapó képhatást nyújt. De egyéb megszokott és ismert tárgyak újszerűeknek hatnak, ha a beállítás és a képhatár változik. Sokszor a férdén vagy hamisan beállított foto ad újszerű optikai

élményt és a szimultán kombinációk természetellességük dacára is igen kifejezőek. Ujabban külföldön divatba jött a rajzolt és festett képek egyesítése, amelynek egyik kiemelkedő művelője Max Ernst festőművész.

Nálunk igen figyelemreméltó fotomontázsokat láttunk Bortnyik Sándor, Kassák Lajos, Kaesz Gyula stb. művészektől. De különösen Bortnyik Sándor grafikusművész struktúrában és formában érdekes és újszerű fotói tetszetősek.

A fotomontázs a fényképezés termékeinek optikai beállítottságán alapszik és eredményes térhódítása párhuzamban áll a modern grafika fejlődésével.

Ziegler Gyula

Szerzői korrekciók

A Korrektorok és a Hírlapszedők Köre október havi felolvasásán dr. Balassa József tanár tartott előadást az új szótár használatáról. A tanár úr e felolvasásán mellékesen kitért a szerzői korrekciókra is, megemlítvén, hogy nálunk ellenszenvesek a szerzői korrekciók, a nyomdák nem szívesen veszik, ha a szerzők nagy korrekciókat csinálnak, ellentétben a külfölddel, ahol a nyomdai vállalatok mindent elkövetnek, hogy a nyomdájukból kikerülő művek tartalmilag is megfeleljenek a legtúlzóbb követelménynek is. Erről akarok egyet-mást megjegyezni, feltárván a rossz szerzői korrekciók előnyeit és hátrányait.

Aki írással foglalkozik, tudja, hogy egy, főleg tudományos művet nem mindig lehet első fogalmazásban elfogadni. Azt tanácsos többször átdolgozni, mert minél többször átdolgozza egy szerző a művét, az annál tökéletesebb, irodalmilag annál becsebb lesz. Nem értendő itt a közönséges hírlapi cikkek, melyek legnagyobb része amúgy is tisztavirág-életű lévén, azok kidolgozására nem helyeznek különösebb

súlyt. Itt csak a kifejezetten irodalmi értékre pályázó munkákról van szó.

Hogy a szerzőnek kényelmesebb egy előtte fekvő, már kiszedett és házilag korigált levonatot javítani, mint újból leírni vagy írógépen legépelni egy művet, azt nem kell magyarázni, az természetes. De nem természetes a nyomdának, mely költségesnek találja a műnek legnagyobb részben újbóli kiszedését, amely munkáért nem talál fedezetet, mert nem tudhatja előre, mily mérvű lesz a szerzői korrekció. Megvan ugyan a lehetősége annak, hogy felszámítsanak valamit nagy szerzői korrekciók címén, de ez kapacitálással, vagy vitatkozással jár s a végzett munkatöbblet teljes értékét mégsem térítik meg a kiadók.

A kiadó úgy gondolkozik, hogy ő megállapodott a nyomdával, hogy a nyomda által elvállalt munka ívéért ennyit és ennyit fizet, beleértve a korrekciókat és revíziót is és nincs tovább. A kiadó megtalálta számítását s ha a nyomda pótszámlákkal áll elő, az már felborítja az ő kalkulációját s ha több múnél ismétlődik meg a nagy szerzői korrekciók után a nyomda által kiegyenlíteni kért pótszámla, ha az mintegy járvánnyá válik, az üzletre ráfizet.

HANS WUNDER

NYOMDAFESTÉKGYÁR

BERLIN-WILHELMSBERG

világhírű nyomdai, litográfiai, offset- és mélynyomófestékeinek magyarországi vezérképviselője és lerakata

KLEIN KÁROLY GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST VI, GRÓF ZICHY JENŐ UCCA 44

TELEFÓN: AUT. 283-85

A műnek ugyan javára válik a nagy korrektúra tartalmilag, de veszít vele a kiadó és a nyomda.

Ha azt mondtuk, hogy a műnek tartalmilag válik előnyére a többszöri átdolgozás, szóljunk a technikai követelről is, arról, hogy csin és tetszetősség tekintetében milyen hatással van a műre a többszöri átszedés, vagyis mik a nagy szerzői korrektúrák hátrányai.

Mikor még kézzel szedtünk, a nagy korrektúrák után a szedés már nem volt kifogástalan, a szavak közti beosztás már nem volt szabályos, mert behozni vagy kergetni kellett, aszerint, amint a beírt vagy törölt szöveg ezt megkívánta. Az egyik sort hajszázárkára húzták össze, a másik sor szavai közt másfélcicerós ürről is tátongott. Sietni kellett, nem volt szabad sok időt eltölteni a szerzői korrektúrákkal, mert ami időt a szedő ezzel eltölt, az mind elveszett időnek számít. Ne higgye senki, hogy ez az állapot megváltozott a szedőgépek térhódításával. A gépszedőnek is be kell számolnia végzett munkájával s ha beír 7–8 órát szerzői korrektúráért, nem csoda, ha szörnyűködést vált ki a felsőbbésnél. Hiszen erre nincs a nyomdának fedezete, hol marad a haszon? A gépszedő is igyekszik tehát minél előbb lerázni magáról a szerzői korrektúrát, fuserál, összehúzza, kerget.

A szedést már a rossz házi korrektúra is rontja s azt fokozza a nagy szerzői korrektúra.

De ettől eltekintve, még a sok újból szedett sorba

hibák csúsznak, melyek kiküszöbölése sok nehézséggel, idővesztéssel jár, becsúsznak továbbá az úgynevezett eldugott sorok, melyek bizony nem egy műnek sokszor legfontosabb részét értelmetlenné teszik, ami kellemetlen szerzőnek, nyomdának, olvasónak egyaránt. Igen gyakorlott revizornak kell lenni, aki könnyen észreveszi a szövegben bujkáló ilyen elcserélt sorokat. Mert a szerzői korrektúra után a géprevízió következik, ennél pedig nincs idő újból átolvasásra, a géprevíziót inkább csak áttentés céljából adják át a revizornak, aki egy, esetleg harminckétoldalas géprevízióval nem foglalkozhatik órákig, hanem csak percekig.

Hát íme, ezek volnának a hátrányok. Ami előny a szellemi kivitelnek, hátránya a technikai kivitelnek. Szerencsére vannak olyan szerzőink is, akik a kéziratnak nyomdába adása után elintézettnek tekintik ügyüket s a többi rábízzák a nyomdára, a nekik küldött levonatokat olyan tisztán küldik vissza, amint megkapták. Ilyen szerzők munkái technikai kiállítás tekintetében nem is hagyhatnak kívánni valót, legföljebb ha a rossz házi korrektúra vág néhány ablakot itt-ott. De vannak szerzőink, akik híresek arról, hogy ugyancsak belefeküsznek nemcsak a hasábjába, de az oldallevonatokba is. Itt azután teljesen ki van zárva, hogy a mű technikailag kifogástalan állapotban kerüljön a könyvpiacra.

Némethy Lajos

A Linotype szedőgép zavarai és azok elhárítása

A jelen közleményben az öntőszerkezet körül előforduló zavarok okairól és azok elhárítási lehetőségeiről van szó. Az öntés a főtevékenysége, végcélja a soröntőgépeknek. Minden funkciója ezért van, mert hiszen ez a betetözése a gép egész működésének. Az utána következő osztás is újabb sorok öntésének lehetővé tételét szolgálja. Minden jó gépszedőnek az a törekvése, hogy a gép jól öntött, éles betűképe sorokat szállítson. Ezért ismerni kell az összes, ebből a szempontból szóbanforgó géprészeket. Szükséges, hogy meg tudja ismerni a fém forró-e vagy hideg és hogy összetétele jó-e még. Mindez szükséges ahhoz, hogy kifogástalan sorokat kapjon.

Az öntőforma mögött a jobb- vagy balszélen néha túlsok az ólomhulladék, amely egyéb kellemetlen zavarokkal jár. Ezenkívül nem is szép a gép lábánál a sok fémhulladék. A baj okai: Az öntőszáj nem áll párhuzamosan az öntőformával, az öntőkatlan ennél fogva nem fekszik rá légmentesen a formára, úgyhogy nagy a hulladék az egyik szélén. Az öntőkatlant szabályozócsavarai segítségével lábánál újból állítani kell. Hogy biztosan állapíthassuk meg, mely irányba kell az öntőkatlant igazítani, festékpróbát kell készíteni, még pedig a következőképpen: az

öntőforma hátsó felét és az öntőszáját gondosan meg kell tisztítani a fémlerakódástól, aztán ronggyal gyöngén és egyenletesen befestékezni az öntőformát, bezárni a gépet és negyedfordulatot végeztetni vele. Ebben a helyzetben az öntőkerékszárn emeltyűjét lefelé kell nyomni, úgyhogy az öntőkeréket a rögzítőszegrekké kézzel lehessen húzni. Ezután egy szalag lehúzó- vagy selyempapirost teszünk az öntőszáj és forma közé és az öntőkatlant egyszer erősen neki nyomjuk kézzel az öntőformának. Az így megkapott levonattól tisztán megláthatjuk, hogy melyik részen nem fekszik jól rá az öntőszáj a formára. Ezt a hátrább álló részt kell az öntőkatlan lábán levő szabályozócsavar segítségével előbbrehozni.

Másik oka a hulladéknak, hogy ha az öntőszáj görbe vagy kidudorodott. Ha sok a hulladék, az öntött sor sem lehet tömör, mert csak jól ráfekvő öntőszáj ad teli sorokat. A főnti módon végzett festékpróba segítségével készült levonaton jól állapíthatók meg az öntőszáj dudorodásai, amelyeket reszelővel óvatosan kell eltávolítani. Az öntőszáj megreszelése nagy körültekintést követel meg, amit csak tapasztalt gépszedő vagy szerelő vállalhat.

Rosszul öntött soroknak elsősorban az az oka, hogy

gyakran piszkos sorokat olvasztanak az öntőkatlanban, ahelyett, hogy azokat úgynevezett ólomfogá-csákba kiöntve, tisztán juttatnák a szedőgépeknek. Ilyen tisztátalan fém sok salakot termel, amelyet gyakran kell lefölnözi. Ha ezt elmulasztják, a torokban rakódik le a salak, amely megakadályozza a sorok kifogástalan kiöntését. A salakréteget az öntőtorokból csak úgy lehet eltávolítani, ha előbb kiütik az öntőszáját. Ezt a műveletet is azonban csak nagyon gyakorlott szakember végezheti a hozzávaló precíziós szerszámokkal. Ehhez az eszközökhöz csak a legritkább esetben szabad nyúlni, mert ezzel csak romlik az öntőszáj. Inkább gondoskodjunk tiszta fémről és nyílt, jól lángoló égőkről, ami a salakképződést megakadályozza.

Kellemetlen és veszélyes zavar, ha a gép üres járatnál is önt. Ez a nagy fröccsenés mindenkor nagy időpazarlást idéz elő, ha ugyan súlyosabb égési sebet nem okoz a közelben tartózkodónak a kifröccsenő fém. Oka ennek a zavarnak, hogy a leállítóemelő (Abstellhebel) nem tud nyugvó helyzetébe visszamenni. Ezt viszont főként a nehezen járó mozgóemelő (Bewegungshebel) és az elpiszkolódott satupofák idézik elő, amelyek nem olajoztatnak és tisztítanak eléggé. Mielőtt a gépszedő más géphez megy át, előbb meg kellene vizsgálnia, hogy az említett részek könnyen működnek-e. További oka a zavarnak öregebb gépeknél fordul elő, amelyek szivattyúemelőjének (Pumpenhebel) meghajtó-excentere nagyon kopott. Ezáltal a szivattyúemelő nem emelkedik elég magasra, úgyhogy a leállítóemelő nem éri el támaszát (Anlagstüch), a szivattyú tehát nincsen biztosítva. Ilyen esetben úgy lehet a bajon segíteni, hogy a két csavarral megerősített csapágyát a leállítóemelőnek leveszik, a két prizonszíftet letről feléig lereszelik, legömbölyítik és így mélyebb helyzetbe hozzák a csapágyat. Ezáltal aztán a leállítóemelő is mélyebben fekszik és elég helyet talál támaszán, hogy szükség esetén zárja azt és a gép ne öntsön üres járásnál.

Gyengén kizárt sorokat is önt a gép, ami ugyancsak rendellenesség. Ennek az az oka, hogy a leállítóemelő túlmossa tér el. A szabályozócsavart tehát valamivel beljebb kell hozni, úgyhogy a leállítóemelő és a támaszdarab (Anschlagstüch) közti távolság legfőljebb 1 mm legyen.

A sorok rossz kiöntése, amelynek oka nem a főntebb említett elsalakodása a fémnek, vagy a hiányos légtávolítás az öntőformából a légszűrőnek elégtelensége folytán, sokszor krónikus bajra vezethető vissza. Az egyik, hogy a pumpa nem megy eléggé mélyen le. Minthogy gázfűtésnél a fémnek állandó elége kikerülhetetlen, fémhamura és oxydra kell számítani, ami rátapad a pumpára és hüvelyére. Ezt a salakot rendszerint el kell onnan távolítani. Ebből a célból minden 1—2 hétben ki kell venni a pumpát és ezt, valamint hüvelyét (Buchse) a rátapadt salaktól megtisztítani. Ha ezt elhanyagoljuk, akkor a hü-

velyben vastagon rakódik le a salak és megakadályozza a pumpának elégséges lefelé való mozgását, az öntés nem történik kellő erővel és a sorok belül üresek maradnak. Ha ehhez még hozzájárul, hogy az öntőformán a légnílások el vannak dugulva, nem csoda, hogy a pumpa csak egy kis részét teheti meg lefelé való útjának, aminek viszont az a következménye, hogy nem tud elég fémet kiszorítani. A pumpát és a hüvelyt tehát minden nyolc napban meg kell tisztítani és a csuklót ugyanakkor egy kissé megolajozni.

A pumpa minden öntésnél spriccel, ami szintén rossz öntött sorokat eredményez. Ennek az az oka, hogy az ölmot a pumpa nem tudja teljes erővel az

WALLACE

ELTERELI GONDOLATAIT
A SZOMORU JELENTŐL
DE CSAK AKKOR HARAJTA
VAN A KÖTETEN

WALLACE

ALÁÍRÁSA A FEHÉR KÖRBEN
EGY-EGY KÖTET
ÁRÁ: 2'80
PENGO

Kner Albert: Fotomontázs

öntőszájon kiszorítani, hanem emellett fölül is ki-
fröccsen, mert a pumpagyűrűk nagyon le vannak
kopva és nem képesek a hüvelyt elzárni. Ezen csak
a kopott pumpagyűrűknek újjakkal való kicserélése
segíthet. Az új gyűrűk betevésénél az a látszat,
mintha ezek olyan szélesek lennének, hogy nem ille-
nek bele a hüvelybe. Ez azonban tévedés és csak
onnan ered, hogy a hüvely a pumpa könnyű járása
miatt nagyon elsalakosodott. Ezt az új pumpa be-
tevése előtt alaposan ki kell tisztítani, azután a
lehetőleg üres öntőkatlanba óvatosan beleilleszteni.
Ha szükséges, többször ki kell venni, míg csak egé-
szen le nem hatól az öntésnél. Mindenekelőtt óvni
kell attól, hogy a pumpagyűrűket reszeljék, mert ez
csak a legszükségesebb esetekben engedhető meg.
Az öntéssel kapcsolatos a szedőgépek fűtése is. A
legutóbbi időkig, kevés kivételtől eltekintve, kizáróan
csak a gázfűtés jöhetett tekintetbe. Most azonban
már, különösen külföldön, a villanyfűtés terjedt el
nagyon és hódít tért mindinkább. Ez nemcsak egész-
ségi szempontból, de üzemi érdekből is előnyösebb,
mert egyenletesebb hőfokon tartja a fémeket, ameny-
nyiben az „Asbern” vagy „Elektro-Funditor” automa-
tikusan kapcsol ki, ha túlmeleg, kapcsol újra be
megfelelő számú fűtőtestet, ha túlhideg az ólom.
Általában az a szabály, hogy a Linotype fémjének 280
fok legyen a hősege. Ez azonban csak addig érvé-
nyes, ameddig a fémnek megvan az előírtas ötvö-

zete. Ha ez az összetétel a túlhevítés következtében
az ón elége miatt megváltozik, magasabb hőfokra
van szükség. Minél kevesebb az ón a fémekben, annál
kisebb a gáz- vagy áramfogyasztás. Látjuk tehát,
hogy gazdaságosság szempontjából is fenn kell tar-
tani a fém szükséges öntartalmát.

A túlmeleg ólom papírpróba útján ismerhető föl. Ha
a fémbe belemártott papírszalag nyomban sötét-
barnává vagy feketévé pörköldik, akkor a fém túl-
hevített. A papírnak csak halványan szabad meg-
barnulnia. Forró ólom esetén könnyen spriccer támad,
a sorok talpuknál üregek, mert a fém nem tud a
formában megkeményedni és a pumpa a fém egy
részét visszaszívja az öntőformából. Ilyen sorok meg-
akadnak az öntőformában, mert a sorkitoló-lemez a
sor testébe fűródik bele.

A túlhideg fém a betűkép elmosódott öntéséről ismer-
hető meg könnyen. A sor oldala jégvirágokhoz
hasonló helyeket mutat föl, míg a sor talpát simán
vágja el a kés. Az öntőkatlan a visszamenetnél tapad
és a sort egy kissé visszafelé húzza ki.

A fém helyes szabályozása érzék dolga, amely csak
hosszú gyakorlat útján sajátítható el. Szabály, hogy
a hátsó öntőkatlanhősege a fém ötvözetének meg-
felelően 280—290 fok legyen, míg az öntőszájtempe-
ratúra a betűfok és a sorhosszúság szerint igazítandó.
Kis grádusnál forróbb, nagynál hidegebb legyen a
fém.

H. S.

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

Megjelent a Grafikai Művészetek Könyvtára
12. és 13. kötete:

NOVÁK LÁSZLÓ:

A NYOMDÁSZAT TÖRTÉNETE

VI. ÉS VII. KÖNYV: A XIX—XX. SZÁZAD

*

Egy kötet ára a tizennyolc kötetre tervezett sorozat elő-
fizetése esetén 3,90 pengő, egyenkint 4.— pengő. Bolti
ára 5.— pengő. Megrendelések Novák László szerkesz-
tőhöz intézendők, VIII, Conti ucca 4. (Világossá-
gyomda.) A könyvtár eddig megjelent 13 kötetéből van-
nak még példányok. Bolti ára e köteteknek 5.— pengő.

Gyártalep:
Zweinaundorfer
Strasse 59.
Tel. fon: 64351

Az új Krause-gyorsvágógép

kis- és középüzemek számára
az összes modern berendezésekkel a leg-
gyorsabb és legpontosabb munka céljából.
Perceuként 30 vágás teljesen automatikus
présseléssel. Kérjen M. G. 187. prospektust!

KRAUSE

KARL KRAUSE (LEIPZIG C 1) ZWEINAUNDORFERSTR. 59
Képvissel: Kaufmann Gyula Budapest VII, Kertész ucca 48

A mélynyomóhengerek maratásáról

Bár ma még nem közérdekű kérdés és a szakmai köröknek csak igen kis csoportját érdekli közvetlenül, a mélynyomás minderősebb terjedése folytán mégis időszerűnek tartom, hogy azok is némi betekintést nyerjenek a mélynyomás ezen egyik legfontosabb processzusába, akik ezzel gyakorlatilag nem foglalkoznak.

Lévén pedig a mélynyomás egyik részletjárásáról szó — és pedig úgyszólván a formaelőállítás befejező aktusáról — fel kell tételeznem, hogy az azt megelőző munkafolyamatot olvasóim már ismerik.

Hogy mégis összefüggésbe hozzam az egész komplexumot, azzal kell kezdenem, hogy a maratás sikere az előmunkálatok helyes elvégzésétől függ és pedig: elsősorban a diaposzitiv sűrűségétől és átlátszóságától, a pigmentpapír zselatinjának erősségétől, a fényérzékeny krómfürdő szenzibilitásától, a másolásnál alkalmazott fényforrás intenzitásától és távolságától, a pigmentpapírtól, annak maratásától, a maratóhelyiség hőmérsékletétől, légnedvességi viszonyaitól, a maratófürdő sűrűségétől, hőmérsékletétől, vegyi összetételétől, a maratási időtől stb.

Amint látjuk tehát, éppen elég együttható tényezőt tudunk felsorakoztatni ahhoz, hogy igazoljuk a mélynyomóforma előállításának nehézségeit.

Pedig hát maga a maratás a magasnyomás kliséinek előállításához képest, jóval egyszerűbb. És mégis a mélynyomóforma előállítása lényegesen nehezebb, mint a klisé elkészítése, holott tudjuk, hogy a klisé raszterezése, a tónusok parciális fedése és maratása stb. körültekintőbb munkát igényel, mint a mélynyomásnál alkalmazott, aránylag egyszerű átvitel és maratás.

Kezdjük mingyárt az elején. Ha egy klisé készítünk, úgy nyilvánvaló, hogy 96 százalékban csak egyetlen egy kép — mondjuk fotográfia — forma elkészítéséről van szó s az egész munkamenet ezen egy kép vagy forma sajátosságához igazodik. Ezzel szemben a mélynyomásnál több kép kerül össze egy formára, amelyek a legtöbb esetben sajátosságaikban egymástól teljesen eltérőek. Ha tehát mondjuk húsz egymástól eltérő diaposzitivet kell egy formára szerelni, — közben esetleg még szöveget is — nagyon nehéz azt a legmegfelelőbb módot megtalálni, amellyel ezen képek mindegyike tónusának megfelelően reprodukálható legyen, annál is inkább, minthogy a mélynyomóforma maratása a lefodás által elért parciális maratást nem alkalmazza.

Ezek előrebocsátása után rátérek magának a maratásnak a leírására.

A maratásnál különböző töménységű vasklorid nyer alkalmazást, amely rendszerint 40° Bé—34° Bé (Bémé) között váltakozik, míg a hőmérséklet kb. 17—22° C.

A maratás három periódusát ezekben ismertetem:

1. Kezdődik a maratás a legsűrűbb savval, amely a nyomóhengerre (vagy lemezre), átvitt pigmentréteg anyagát először is bizonyos fokig meglazítja, feloldja, amelyen keresztül azután megkezdődik az átszivárgás.

Ahol a pigmentréteg a legvastagabb, ott vannak a képnek fehéren maradó részei — Lichterei — és így ezt éri el legkésőbbben a marató sav. Ezen a tulajdonságon alapszik lényegében a mélynyomóforma maratása.

2. A savnak a pigmenten való átszivárgási gyorsasága körülbelül egyenes arányban van a réteg vastagságával.

3. A vasklorid maróhatása a sav hőmérsékletével egyenes, töménységével pedig fordított arányban van. Vagyis a hőmérséklet emelkedése a maratást gyorsítja, míg a sűrűbb vasklorid a maratást lecsökkenti.

A maratást tehát a sűrűbb savval kezdjük meg, majd aztán áttérünk a hígabb vaskloridra, amely a közepes tónusokat fogja marni, míg végül a leghígabb oldat az egészen világos, ill. fehéren maradó részek maratását végzi el.

Természetesen a maratási idő is fontos szerepet játszik, aminek a helyes megállapítása az egyes saverősségek szempontjából a maratást végző egyén legfőbb és legnehezebb feladata, mert hiszen az a különböző formák különböző strukturája szerint többé-kevésbé változik.

A gyakorlatban az a felfogás alakult ki, hogy a maratás átlagos időtartama kb. 25—30 perc.

Ami már most a maratás eljárását illeti, úgy elengedhetetlen, hogy a maratást megelőző munkálatok, amelyek a jó maratás előfeltételei, az előírt követelményeknek minden tekintetben megfelelők legyenek, ezért szükséges, hogy a maratás keresztmetszetének relatív mélységviszonyai párhuzamosak legyenek a pigmentréteggel; vagyis hogy a maratófolyadék szivárgása a pigmentréteg vastagságával arányban legyen.

E feltétel teljesítése még nem jelenti azonban a maratás biztos sikerét, mert annak megfelelően is lehet még a maratás túlmély vagy sekély.

A maratás elegendő feltétele gyanánt tehát még azt kell előrebocsátani, hogy a rézbe való mélyítés oly határok között mozogjon, amelynél egyik extrém eset sem forog fenn.

Minthogy a szélsőségek közötti helyes módszer nem adható meg pontosan s így az sem határozható meg, hogy milyen legyen, tehát azt írjuk le, hogy milyen ne legyen, vagyis lássuk elsősorban is a két szélső lehetőséget.

A túlmélyre maratott formánál legelőször is az a veszély fenyeget, hogy a mélynyomóhálózatot alkotó

stégeket a mély maratás, különösen a sötét részekenél, megtámadja és nyomás közben a híg festék összefolyását okozhatja.

A mély maratás sok festéket igényel, amelynek gyors száradása is komoly nehézségekkel jár.

A nyomat plasztikus hatását is veszélyezteti a túl-mély maratás, minthogy a féltónusok egymásközötti differenciája és igen gyakran az originálisban levő finomabb részletek is eltűnnek, a sekélyre maratott mélynyomóhenger viszont a rajz időelőtti kopását jelenti. Ilyen formákat intenzív, higítás nélküli festékekkel vagyunk kénytelenek meglehetősen nagy nyomóerő kifejtése mellett nyomni, ami viszont maga után vonja azt, hogy vagy a csiszolásból visszamaradt, vagy a festékből kivált szemcsék karcolása következtében a nyomaton piszkítások keletkeznek.

A gyakorlat folyamán mindenesetre az a vélemény alakult ki, hogy a maratás inkább kissé mélyebb legyen, mint sekély, mert a festék megfelelő higításával az esetleg túlsötét részek lecsökkentése elérhető, de ami még fontosabb, a nyomás maga mindig egyszerűbb. Különösen nagyobb példányszámok nyomásánál előnyösebb ez, amikor ugyanis nem szabad a formalevonókés okozta kopást sem számításon kívül hagyni. Ebben az esetben a forma kopásával arányosan csökkentjük a festék higítását és így igen egyszerű a tónus állandó biztosítása.

Mint már fentebb említettem, a maratás rendszerint négy lépésben történik, különböző töménységű savaknak a formára bizonyos időn át tartó behatása útján. Ezen eljárás folyamán — amelyet matematikailag egyenletnek lehet nevezni — tizenkét változó koeficienssel van dolgunk, t. i. négy változó: a négy vaskloridoldat töménysége (ha nem is teljesen ismeretlen, de bizonyos határok között mozog), azután négy változó: a négy időtartam, ameddig az egyes

oldatok a pigmentrétegre hatnak és végül négy változó: a vaskloridoldatok hőmérséklete.

Ha pedig a négy oldat töménységét — amint általában szokás — változatlanoknak tekintjük, még mindig marad nyolc változó, amelyek helyes megválasztása nagy gyakorlatot igényel, hiszen minden mélynyomóforma másképpen kezelendő, — nem is szólva arról, hogy az egy formára átvitt sok kép külön-külön is erősen eltér egymástól.

Felmerül tehát a gondolat, hogy talán lehetne a maratás e számos változóját redukálni.

Prof. dr. Albert erre nézve azt ajánlja, hogy

1. a maratást csupán egy, legfeljebb két oldattal végezzük;

2. a maratás időtartama közel állandó;

3. a vasklorid hőmérséklete aszerint változik, amint azt a szűzsé megkívánja.

Hogy ez az eljárás a gyakorlat szempontjából nagyjelentőségű, az kétségtelen és minden egyszerűsítés a formakészítés előnyére szolgál, csupán az marad még nyílt kérdés, hogy ezen látszólagos egyszerűsítés, t. i. a tizenkét változónak 1—2-re való redukálása egyszersmind tényleg könnyebbséget jelent-e a maratónak.

Tudjuk ugyanis, hogy ha a maratásnál fellépő jelenségeket kizárólag a vasklorid hőmérsékletének kis határok között történő változtatásával akarjuk áthidalni, úgy ez gyakorlatilag nem a legszerencsésebb megoldás, mert a hőmérsékletet nehéz bizonyos állandó fokon tartani és az erre szolgáló berendezés és mérések nem túlságosan engedelmessékednek a maratást végző egyén akaratának.

Mindenesetre érdeklődéssel várjuk a kísérletek gyakorlati kifejlődését és reméljük, hogy sikerülni fog a fenti elgondolás alapján a gyakorlatilag legegyszerűbb és mégis megbízható eljárást kifejleszteni.

Löwy L.

ALAPÍTÁTOTT 1900.

ZIK

KÖNIG
es
BAYER

KLISSÉGYÁR

BUDAPEST · VII.
WESSELÉNYI ·
UCCA · 54 · SZÁM
TELEFÓN · SZÁM
JÓZSEF
359-91

VIDÉKI RENDELÉSEKET SORON KIVÜL INTÉZÜNK!

Az üzem rentabilitása

igen sok szempont szerint fogalmazható. Mégis ha elhagyjuk a sok mellékkörülményt, a kérdés gerincét az Amerikában oly népszerű szóban találjuk meg — a prosperitásban.

Igen sok a fogalomzavar e téren és a legtöbb hibát ott követik el, amikor az üzem foglalkoztatásának határfokát a személyzet foglalkoztatásával arányosítják, holott az esetek 99 százalékában leginkább a gépek és berendezések elfoglaltságának fokával szabadna arányosítani.

Bizonyos fokig érthető e tévedés, hiszen ha kevesebb a munka, úgy a kifizetett munkabér bizonyos hányada a produktivitás szempontjából elvész.

E körülményen azonban a személyzet arányos csökkentésével többé-kevésbé lehet segíteni. Amennyiben munkahiány következtében a gépek és berendezési tárgyak foglalkoztatva nincsenek, az így fel-

merült improduktív idő effektív veszteséget jelent, mely veszteséget igazság szerint csak a kalkulációnál, a rezsitétel megfelelő emelésével lehet eliminálni.

Az üzem prosperitása elbírálásánál tehát nem a személyzeti létszámot, hanem a gépek és berendezések foglalkoztatását, valamint a helyiség kihasználását kell tekintetbe venni.

Egy kis példa eléggé megvilágítja a valóságot: Egy három gyorsajtóval dolgozó nyomda összeszije (csak a gépteremre vonatkoztatva) havonta — mondjuk — 3600 pengőt tesz ki.

A három gép teljesítménye 24 munkanap mellett á 8 óra, kb. 600 munkaórát jelent. Tehát egy munkaóra egy gépen 6 pengőt tesz ki.

Ha mindegyik gép csak 5 napot dolgozik a héten, ez kb. 100 munkaórávesztést jelent, ami számszerűleg havonta 600 pengő veszteségnek felel meg, vagyis százalékokban kifejezve, az órarezsit kb. 17 százalékkal drágítja, illetve azt 6 pengőről 7.02-re emeli.

L. L.

A tömöntésről és annak kiaknázásáról

Manapság a tömöntés már nem mellékága a könyvnyomdának, hanem egyik főága, amely nélkül még kisebb nyomdák sem lehetnek el. Sajnos, különösen nálunk Magyarországon nem így van ez és nem szentelnek annyi figyelmet ennek a grafikai ágának, amennyit megérdemelne. De ahol már van tömöntő, ott főként a fém minőségére kellene a legnagyobb figyelmet fordítani, mert éppen ez a pont bír legnagyobb fontossággal. A tömöntés terén is lehet kvalitatív munkát végezni. Ki gondolt volna arra pár év előtt, hogy tömöntött autotípiát annyira kifogástalanul lehet nyomtatni, hogy alig lehet megkülönböztetni az eredeti nyomástól. Azonban a gyorsajtón való autotípianyomáshoz szükséges autotípiamatricákat kifogástalanul csakis fűtőkészülékes domborprésszel lehet készíteni. Itt a matricát a formán lehet megszáradni hagyni. Ha ezzel szemben valaki azt mondja, hogy a kalenderen is lehet autotípiamatricákat előállítani, akkor azt nem jól tudja, mert ezt csak feltételeseleg lehet. Itt a matricát tudniillik azonnal le kell venni a formáról és azonnal megszáradítani. De fennáll az a veszély is, hogy a matrica hólyagot vet. Előzően a maratás alatt egyengetést kell be- ragasztani, amely a préselés alkalmával keresztülnyomja magát. Kisebbségi kliséknél az egyengetést nem igen lehet alkalmazni, ebben az esetben az egész egyengetést a cilindereken kell végezni. A stereotípálást természetesen csak akkor vesszük igénybe ily esetekben, ha nagy példányszámban való sokszorosításról van szó. Az igaz, hogy a tömöntvényt be kell nikkelezni, hogy tiszta nyomást érthessünk el vele.

A benikkelezés nélkül a raszterpontok hamarosan szétnyomódnak (szélesre kveccselődnek). Ezzel még nem merítettük ki a tömöntés kiaknázhatóságát. Szolgálunk egy példával: Sok nyomdában találni oly nagyobb terjedelmű autotípiákat, amelyekre talán már sohasem lesz szükség. Leginkább tájképek vagy ehhez hasonlóak. Ha azonban kisebb képekre van szükség, a nagy autotípiákból kimetszéseket lehet csinálni, amelyekkel gyakran kiváló hatást lehet elérni. Többszínű autotípiákat szintén a leírt módon lehet sokszorosítani, csak arra kell ügyelni, hogy az egyes színeket képviselő három vagy négy auto-

LUTZ EDE ÉS TÁRSA

LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR RT

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI

FESTÉKEK

ELSŐRANGÚ MINŐSÉGBEN

BUDAPEST VII, ÖRNAGY U. 4

típiát egy formában, tehát együtt préseljük, hogy a nyomtatásnál a színek pontosan egymásra illeszkedjenek. Minden öntésnek lemezeit meg kell számozni, hogy nyomtatáskor pontos regisztert érthessünk el. A fölhasznált autotípiamatricáknak nem szabad túl vastagnak lenniök és a 0.6 millimétert nem haladhatják meg. A fém ne legyen túlkemény. Mint minden más munkát, ezt is érzéssel kell végezni. Ha el-futó szélű autotípiákból kell matricát csinálni, akkor a matricát a hátlapján alá kell ragasztani, hogy a szélek elfutóan nyomtatódjanak. Az egyengetés ezáltal könnyebb lesz.

HALÁLOZÁSOK

Györgyi Kálmán, 1860—1930. Hetven év szép kor, aktivitásban, munkában, fáradhatatlan buzgalomban eltöltött hetven esztendő. És fáj, ha hetvenedik évben eltávozik közülünk Valaki, ki nem a hetvenévesek szemével, hetvenévesek eszközeivel és megítélésével működött. Györgyi Kálmán energiája, munkabírása, alkotóképessége megszegyenített még az utolsó hónapokban is minden dolgozó fiatait, hite, meggyőződése adott neki felül nem mulható erőt. Ahogy kidőlt a sorból, a tettekkel küzdők sorából, megállunk még friss sírjánál és végignézzük pályáját. Az ív törés nélkül fut felfelé és ha az eredmények nem is mindig igazolták őt, igaztalanok lennénk, ha ezért őt okolnánk. A háboru utáni lerongyolódott, anyagiakban meggyöngyült Magyarországon a szükséges eszközök híján sok minden történt másként, mint ahogy az megterveztetett. Konzervatív volt. Tisztelte a tradíciókat, a maga útján haladt. Nem volt ellensége a moderneknek, nem volt gáncsoskodó. Nem az ő hibája volt, hogy a progresszív iparművészek csoportja saját erejének egyesítése, annak demonstrálása helyett őt és elveit támadta. Rákosi Jenő kíméletlenül ítélte el Ady Endre modernségét és Ady Endre mégis sok-sok hívét köszönhette ezeknek a tá-

madásoknak. A meg nem született Ady-viták nélkül talán kevesebben figyeltek volna fel Ady feltörő zsenijére. És senki nem vitatja Rákosi Jenő publicisztikai nagyságát! Ha minden út megnyílt volna a modern magyar iparművészetnek, nem lenne teljes értéke a sikernek, tán nem is jutott volna olyan magaslatokra, hová ma már elérkezett. Ma már, hogy küzdelmes útján megmutatta értékét és alkotni tudását, mi is kívánjuk: táruljanak a lezárt kapuk. Györgyi Kálmán sírjánál pedig gondoljunk mindannyian, kik őt ismertük, arra az alapos felkészültségre, nagy tudásra és példás energiára, mely pályáján végigvitte őt.

r. k.

Watzulik Albin Mária meghalt

A Magyarországból Németországba kiszármazott világhíres akcidensszedő, Watzulik Albin Mária 81 éves korában Altenburgban (Thüringia), február 7-én meghalt. A hosszas szenvedés után, de mégis váratlanul elhunyt Watzulik 1849 április 8-án Nagyszombatban született és már fiatal korában kiment Németországba, ahol a thüringiai Altenburgban levő Pierer-féle udvari könyvnyomdában több mint félszázadon keresztül (1873—1925) vezető állásban működött. A nevezett nyomda kegyeletes hangú gyászjelentést adott ki, amelyben elismerő szavakkal emlékezik meg művész akcidensfaktoráról, akinek az üzem világhírré való fölvergődését köszöni.

Az elhunytat mi is lesújtva gyászoljuk, mert hiszen lapunk barátja volt, aki néha-néha fölkeresett bennünket soraival. Éppen jelen számunk német részében közöljük közvetlenül halála előtt beküldött posztumusz cikkekcskáját, amelyből korrektúrát kért. Fájdalom, ezt a kérését már nem teljesíthettük.

Watzulik csaknem az összes német szakfolyóiratokba írt. Munkái részére az 1914. évi lipcsei könyvpiari kiállítás külön szobát bocsátott rendelkezésre. Aki akcidensmunkáit látta, elragadtatással emlékezett meg róluk. A nyolcvanas és kilencvenes években mesésen uralta a tipográfiai anyagot. Bátran állapítható meg, hogy Watzulik korának legjobb akcidensszedője volt.

Egyik régebbi levelében, amelyben a neki tiszteletből küldött Magyar Grafika példányait köszönte meg, megírta nekünk, hogy fiatal korában súlyos betegség következtében siketnéma lett, ami azonban — mint láttuk — nem gátolta képességeinek kifejlődését, amelyek a művészi rajz területére is kiterjedtek. Watzulik halála Németország határain túl is mély részvétet kelt és emlékét mi is kegyelettel fogjuk megőrizni.

Georg Friedrich Giesecke, a J. G. Schelter és Giesecke gépgyár és betűöntőde cégtársa február 17-én elhunyt. Több mint egy fél évszázadon keresztül állt a cég szolgálatában, amelynek minden képességét és tevékenységét fölláldozta. A cég föllendülését nagy mértékben köszönheti az elhunyt kereskedelmi éleslátásának.

RASZTER

MINDEN SOKSZOROSÍTÓELJÁRÁSHOZ

RASTER-SINDIKATUS

FRANKFURT-MÜNCHEN G. M. B. H.

HAAS, EFHA, KOH-I-NOOR

TÖRZSHÁZ:

FRANKFURT a M NEUE MAINZER STRASSE 77

A gépszedés állvahagyása

Nálunk, Magyarországon, talán nincs annyira szokásban, mint Németországban, hogy a könyvkiadók megkövetelik a nyomdatulajdonosoktól, miszerint a ki nyomott könyvnek gépszédését hagyják állva a legközelebbi nyomtatásig. Németországban a gépszedés állvahagyatásából eredő visszásságok már annyira elfajultak, hogy a nyomdafőnökök szaklapja a következő cikket közli erről.

„Azok közé a teljesen indokolatlan követelések közé, amelyeket a német könyvnyomtatóipar mai nehéz helyzetének kiaknázásából folyóan a könyvkiadók támasztanak a nyomdatulajdonosokkal szemben, tartozik az a gyakori követelés is, hogy a nyomdatulajdonos kártalanítás nélkül néha bizonytalan időre is, hagyja állva a werkszedést. Ám ilyen követeléseket erélyesen vissza kell utasítani. Az a 12 százalékos kárpótlás, amely a német könyvnyomdászati tarifa 6. szakasza értelmében a gépszedésnek megőrzéséért és kamatoztatásáért fizetendő, sehogyan sem elégséges még arra sem, hogy a nyomdaüzemnek saját költségeit fedezze. Ezzel a csekély kamatoztatással tulajdonképpen előzékenységet akartak gyakorolni a könyvkiadókkal szemben. Alkalmat akartak nyújtani a könyvkiadónak arra, hogy az újból való nyomtatáshoz szükséges matricák és lemezek vagy az újból való szedésnek költségeit megtakaríthassa. Nem kell tehát, hogy nagyobb kockázatot vállaljon olyan műnek esetleges újból való nyomtatása esetére, amelynek terjesztési lehetőségeit még csak azután fogja kitapasztalni.

Sajnos, ezt az előzékenységet igen gyakran teljesen félreértik és a könyvkiadók nagyon hajlamosak föltételezni, hogy a nyomdatulajdonos a 12 százalékos kárpótlás révén mesés üzletet csinált. De hiszen az állószedésben földolgozott és egyelőre használhatatlan fémet állandóan pótolni kell újabb fémtömegek megrendelésével. A nyomdatulajdonosok készpénzeszközei azonban korlátozottak. Ha a nyomdatulajdonos a pótló fémnek megszerzésére hitelt vesz igénybe, az a 12 százalék alig elégséges arra, hogy ezt a hitelt megszerezze. A tárolási költségekre pedig nem marad hátra semmi. Itt olyan számlaösszegekről van szó, amelyről minden könyvkiadó maga is könnyen kiszámíthatja, hogy a nyomdatulajdonosnak nem marad haszna belőle; a könyvkiadó is tudja ma, hogy mit jelent a tőkekamatoztatás. Mindennek ellenére mindig újabb otsromot intéznek az állószedés fölszámítása ellen.

Arról pedig a könyvkiadók tudni sem akarnak, hogy a szedés állvahagyása nem is jelentéktelen munkát jelent. A szedést vagy be kell csomagolni, vagy deszkákra eltenni. Gondosan ki kell kötni. A tárolással, akár csomagokban, akár deszkákon, külön személyt kell megbízni, aki az állószedések raktárában a rendet föntartja. A szedésnek újból való felhasználása-

kor fölül kell azt vizsgálni, hogy teljesen rendben van-e még. Az oldalakat le kell húzni és át kell olvasni. Mindezekért a munkákért a tarifa szerény kárpótlást állapít meg. A könyvkiadó azt gondolja, hogy a fölszámítás barátságatlan cselekedet, mert hiszen a nyomdatulajdonos megkapta az új megrendelést, amelyet azonban rendszeresen szintén nem úgy fizetnek meg, amint azt a tarifa előírja.

De hol van az a vállalkozó, aki tiszta előzékenységből ingyen végez olyan munkákat, amelyekért személyzetének meg kell hogy fizessen? A nyomdatulajdonostól ezt egyszerűen megkövetelik. Előttünk van egy szerződés, amelyet egy könyvkiadó terjesztett elő nyomdászának. Ebben a szerződésben többek között ez a tétel áll: „A szedést csak a kiadó jóváahagyása után szabad elosztani. Az állószedésért és azzal kapcsolatos munkákért a kiadó nem visel semminemű költséget”. Habár ezt a szerződést nem írták alá, az ilyen követelés mégis csak jellemzi a könyvkiadónak naivitását vagy jobban mondva: bitorlását. Ha ezt a szerződést a nyomdatulajdonos aláírta volna, a kiadónak jogában állott volna a szedés állvahagyását évek soráig követelni. Ezért óva intünk mindenkit, ne tekintsék az állószedés fölszámítását mellékes dolognak. Általában jól teszik, ha a szedés állvahagyásáról szóló kötelezettségek vállalását korlátozzák. Egy nyomdának sem lehet érdeke csupán az állószedésért kapott kárpótlás. Ez az érdek csak annyiban áll fönn, amennyiben kilátás van arra, hogy a műből rövid időn belül újabb példányszámot fognak nyomtatni. Kerüljük tehát az olyan kötelezettségek vállalását, amelyek az állószedés fölszámítását megnyírbálni akarják vagy pláne annak teljes elengedését célozzák.”

SZAKELŐADÁSOK

A plakátművészetről tartott nagyon érdekes előadást a nyomdászok egyesületében, február 14-én este Nádai Pál, a jóhírű író és műkritikus, akit lapunk olvasói nagyszerű művészeti cikkekből és hosszú évek sok-sok apróbb közleményéből jól ismernek. A plakátról beszélt másfél órán keresztül, a plakátról, amely nem az a művészi termék már, ami kialakulásának elején, vagy ötven esztendővel ezelőtt volt, hanem nagyjelentőségű kereskedelmi, gazdasági tényező. Ma nem az a fontos, hogy a plakát a művészi követelményeknek megfeleljen, hanem az, hogy az árut hatásosan kínálni tudja. A plakát reklámerején van a hangsúly, ezt kell a plakátművésznek állandóan szem előtt tartania. Mindamellelt megállapíthatóan emelkedett a plakát átlagszínvonala. A plakátművész munkáját ma sok olyan körülmény kor-

látazza, ami neki azelőtt nem okozott gondot. Előszörban a megrendelő üzleti érdeke az, amelyet figyelembe kell vennie, így tehát nem a művész hibája, ha a plakát ma nem művészi. A ma plakáttervezője pszichofizikai kutatásokat végez, hogy megállapíthassa: mi az, ami a siető embert is megállítja egy pillanatra útjában, melyek azok a színek, amelyek már távolról megragadják a figyelmét, tehát hatásos Blickfangot kell alkalmaznia. Napjainkban különben is nagy átalakuláson megy át a plakát. Látjuk, mint foglal el mind nagyobb teret a foto. A fotóé a jövő, amely kultúrhatásában máris fölér a könyvnyomtatással. Egy-egy foto önmagában még nem hatásos. Ezzé csak több fotónak filmszerű összeszerelésével lesz. Amerikában alkalmazták először ezt a módszert, amelyet azután Oroszországban tökéletesítettek. A fényképező lencse a technika mai fejlettségi fokán a fotografálandó tárgy velejét, jellegét veszi ki és helyezi a papír síkjára. Az előadó szerint csak az a plakát modern, amely a filmen keresztül készül. Az előadás folyamán azután vetítógépen néhány sikerült plakátot mutatott be az előadó a világ majd minden tájáról. Természetesen magyar művészek plakátjai is képviselve voltak a nemzetközi plakát szemlén, köztük olyanok is, amelyeket a Magyar Grafika egyik régebbi számában szintén bemutatott. Szemünk elé vetette a vetítógép a tetszetős, de művésziellen giccset, a geometriai idomokon fölépült karikatúrás, humoros plakátot, az olasz, a francia, a cseh, a bécsi plakátot, amelyek nemzetközi formanyelvük ellenére is magukon viselik készítőjük hazájának nemzeti jellegét. A leghatásosabbak mégis a fotós plakátok voltak. A bemutatott plakátok talán a legjobb plakátjai korunknak és így a hallgatónak nemcsak magasszínvonalú előadásban volt részük, hanem művészi munkákban is gyönyörködhetnek, ha a vetítés a hiányos technikai eszközök miatt nem is volt tökéletes. A mindvégig feszült figyelemmel meghallgatott előadást a nagyszámú hallgatóság lelkes tapsal honorálta.

h.

A szedőgépről tartott érdekes előadást február 2-án, vasárnap délelőtt az Ufa-mozgósínházban a Grafikus Művészetők Egyesülete. A filmelőadást Müller Sándor művezető nyitotta meg, aki érdekes bevezetőjében ismertette Mergenthaler Ottomár, a Linotype szedőgép feltalálójának életrajzát. Utána kétrészes filmelőadás keretében a szedőgépgyártás eredeti fölvétele következett. A film először a kohóműhelyt mutatta be, ahol a gép alvázat öntik, innen a kiöntött alváz egy részleges szerelőműhelybe kerül, ahol csupán a nagyobb géprészeket szerelik föl ügyesen. A harmadik műhelyben a nemesebb szerkezetek fölszerelése következik, míg végül egy negyedik műhelyben a hátralévő tartozékok teszik kompletté a szedőgépet. Ez a felöltöltetési folyamat boszorkányos gyorsasággal és ügyességgel történik. Azután a különböző alkatrészek: kerek fúrása, ki-

dolgozása, magazinok, ékek, klaviatúra műhelyeit láthatjuk. A magazinok előállítására több műhelyben történik, külön műhelyben készül a rézlemezek vágása, stancolása, a fogazat kikészítése, oldalainak gyalulása stb. A film egyik legérdekesebb része a matrica negatívjának előállítására, mely a legprecízebb mechanikai eszközök igénybevételével történik. Azután a gépek kipróbálása következik. Két-, három-, négy- és duplamagazinos Linotypeket látunk üzemben, amelyen a gyár szerelője a pesti „rakétaszedőket” is megszegegyenítő gyorsasággal küldi a bársonyszékből is szélesnek látszó sorokat. Bemutatják az újításokat is, melyek közül különösen érdekes az a szerkezet, melynek segítségével a széles sornak rövidebb sorra való levágását végzik s amely a sor-kijárat mellett fölszerelt egyszerű szabályozóval a kívánt szélességre állítható. Továbbá látjuk a modernizáló műhelyeket, ahol a modern „Fregoli” ügyességével változtatják újjá az elavult gépeket. Érdekes a címsoröntőgép is, amellyel ikersoroknak is használható nagyobb fokozatú betűket lehet egyszerű eljárással önteni, mindezt szedésvölvétellel is bemutatják. A hatalmas, amerikai méreteket meghaladó gyárnak pompás higiénikus berendezése van. Az ötemeletes irodaépület izléses külsejű és hatalmas helyen terül el. Végül a film a nagyobb méretű német nyomdák Linotype-gépekkel felszerelt terméinek bemutatásával végződik, melyek közül a berlini Ullstein-nyomda impozáns méreteivel megkapó. A szép előadásért köszönetet kell mondanunk a Művészetők Egyesületének és a Mergenthaler szedőgépgyárnak.

Ziegler Gy.

FELJEGYZÉSEK

A szaksajtónak ötödik nemzetközi kongresszusát Barcelonában és Madridban tartották múlt év őszén, huszonkét államból kiküldött többszáz delegátus részvételével. Az összes európai államok képviselői mellett a jelentékenyebb délamerikai államok kiküldöttei is megjelentek, még pedig a kereskedelmi világnak legkiválóbb személyiségei. Az összes állami és városi hatóságok, úgyszintén a nagy gazdasági érdekeltségek szinte versenyeztek abban, hogy a kongresszus résztvevőit látogatásokra és bankettekre meghívják. A kongresszus hasznos eredményeként könyvelhető el: különösen fontos határozatok postaügyekben, a szerzői jog kérdéseiben, a tapasztalatok kölcsönös kicserélésében, valamint egy az egész szaksajtót magába foglaló megbízható címtárnak megteremtésében. Nagy meglepetésben volt része a kongresszusnak azáltal, hogy Primo de Rivera volt miniszterelnök a madridi zárülélesen személyesen elnökölt és ezzel a szaksajtó iránti nagy érdeklődéséről tett tanúságot. Primo de Rivera a kongresszus részt-

vevőit később még teára is meghívta a miniszteriumba és előzően is Pallacios államtitkárt küldte ki a barcelonai ülésekre. A szakajtó legközelebbi kongresszusát 1930 szeptemberében Brüsszelben fogják megtartani, miután most már megalakult egy nagy belga csoport is.

A Magyar Grafika kitüntetése. Nem keresett és nem várt kitüntetésben részesült a Magyar Grafika. Az 1929-iki barcelonai vilákiállítás zsűrije díszoklevéllel tüntette ki lapunkat. Ez a megtisztelő kitüntetés annál becsesebb nekünk, mert egyetlen lépést sem tettünk ebben az irányban, sőt azt sem tudtuk, hogy a Magyar Grafika egyáltalán kiállításra került a rendkívül nagy látogatottságnak örvendett vilákiállításán. Mindenesetre jól esik nekünk, hogy lapunk megszűnése földön is dicsőséget szerez a magyar könyvnyomtatásnak. Vajha ezt itthon, nálunk is kellőképpen méltányolják a szakmai körök, munkások és főnökök egyaránt.

Linotype az államnyomdákban. A Linotype-nak a földkerekségén való elterjedése általánosan ismert tény. Ennek jele, hogy a különböző országok államnyomdái is egymásután alkalmazzák. Így legutóbb a washingtoni államnyomda, a Government Printing Office, Linotype-parkját 24 duplatárú Linotype-pal szaporította és ezzel 176 darab Linotype-ra emelté. Európai viszonyok között ez meglepő szám és valóban imponáló kép egy ilyen szinte végtelen sor Linotype-gépen végigtekinteni. Közép-Európában is szépen van képviselve a Linotype. Berlinben például 33 Linotype-ja van az államnyomdának. Hasonló a helyzet Ausztriában. A Balkán-államok államnyomdájának az élén Bukarest halad 16 Linotype-pal. Azután Prágában, Bécsben, Grácban stb. városokban is Linotype-on szedik a hivatalos lapokat és állami kiadványokat.

A csepeli papírgyár Budapesten lerakatot létesített. A szakma bizonyára örömmel fogja tudomásul venni, hogy a Neményi Testvérek papírgyár Rt., Csepel, gyártmányaiból Budapesten, Grósz és Vidor papírnagykereskedő cégnél lerakatot létesített. Nevezett gyár budapesti lerakatában összes készítményeiből nagyválasztékú, dúsan felszerelt raktárt tart és így abban a helyzetben van, hogy nyomda és papírfeldolgozó szakmabeli vevőit kisebb tételekben is magyar vízjelű papírgyártmányaival szolgálhatja ki. A budapesti lerakat, Grósz és Vidor cég gyári készítésre feladott rendelményeket elfogad és azok legpontosabb leszállítását vállalja.

Az új naptárreform. A kanadai üzletvilágnak egy része már bevezette az új naptárreformot. Az üzleti év eszerint 28 nappól álló 13 hónapra terjed. Mindig hétfővel kezdődik, ugyanazok a dátumok tehát mindig ugyanarra a napra esnek. Több amerikai bank már ebben az évben be fogja vezetni ezt a számítási módot. Most még várunk kell a Népszö-

vetség által kezdeményezett naptárreform eredményeire, amelyeknek létrejöttét a hosszadalmas tárgyalások nagyon késleltetik.

KÖNYV- ÉS LAPSZEMLE

40 levelezőlap. Kner Izidor gyomai könyvnyomtató kiadásában újabb levelezőlapsorozat jelent meg. A mintaszerű kivitelben kiadott levelezőlapok híres magyar költők műveiből kiszedett idézeteket hoznak a szokásos képek helyett.

Schwarz Soma miskolci nyomdatulajdonos igen szép és tipográfiai szempontból is kitűnő füzetet adott ki Emlékül fölírással a cég 25 éves fennállása alkalmából. A füzet, amely a céggel összeköttetésben levő vállalatok, üzletfelek és megrendelők részére készült, ünnepiesen utal arra a szép eseményre, majd a cég negyedszázados fennállásának történetét közli dióhéjban. Ezután következnek a marginális naptár- és előjegyzési lapok, olyan jó elrendezésben és kivitelben, hogy az díszére válna egy fővárosi nyomdaüzemnek is.

Besseres Deutsch! Irta: Ernst von Coelln. A Bildungsverband der Deutschen Buchdrucker, G. m. b. H., Berlin W. 61, Dreibundstrasse 3, kiadása. Kartonban 2.— márka és a portó. Több mint negyed százada, hogy a ma érvényben levő német helyesírási szabályokat megállapították, mégis lépten-nyomon találkozzunk olyan esetekkel a német nyelv területén, amelyek ellentmondanak az egységességéről olyan híres Dudennek. A Besseres Deutsch! szerzője a mindennapi életben előforduló nyelvi hibákat összegyűjtötte, közli a rossz példákat és megmutatja a helyes írásmódot is. A 116 oldalra terjedő munka nagyon jó szolgálatot tesz azoknak, akik németnyelvű munkával foglalkoznak. Mint a többi élő nyelv, a német is folyton fejlődik, átalakul és erre van főként tekintettel a tetszetős kis munka.

A grafikai ipar ajánlásra méltó német szállítói

az **Export-Journal** für graphische Maschinen, Papierverarbeitung, Buchgewerbe und Bürobedarf minden kiadásában nagy számban vannak képviselve. Kérjen ingyenes mutatószámot a Streitberger-Verlag, Leipzig C. 1. Weststr. 13. cégtől. (Ugyanabban a kiadóvállalatban megjelenik hetenként az ötvenéves „Journal für Buchbinderei- und Kartonnagenbetriebe”. Előfizetési ára negyedévenként 4.50 márka.)

A Deutscher Drucker karácsonyi száma, amelynek fedőlapját Prof. Arpke a grafikai művészetek szerzőségeinek allegorikus rajzaival díszítette, ismét gyűjteménye az utóbbi év tipográfiai és grafikustechnikai termelésnek. A festői szedéspéldákból kitűnik, hogy a groteszkbetű uralmának tetején áll és a betűművészek újabb betűformák felé törekcszenek. Ezt az új betűk bemutatása is igazolja, amelyeket a Magyar Grafika karácsonyi számában mi is bemutatunk olvasóinknak. Géptechnikai cikk, érdekes cikk a lexikonnyomatásról, egy másik a fémötvözetről, továbbá a tömönések készítéséről és sok apróság adják a gazdag és tanulságos szövegrészt. Műmeléletei különös megemlést érdemelnek. A mindenképpen szépen előállított szakfolyóirat karácsonyi száma kapható még 2.75 márkáért Berlin SW 61.

A Gebrauchsgraphik multévi novemberi és decemberi számai fekszenek előttünk, az első Bohn, a második G. Goedecker címlapjával. A novemberi szám mutatja be Rosner Károly főmunkatársunk jóvoltából a modern magyar plakátművészeket és műveiket a német művészköröknek. Erről lapunk mult számában külön cikkben számolt be Mihályfi Ernő dr. Ebben a számban azután sok más plakátreprodukció is van, melyek semmivel sem homályosítják el az ott bemutatott magyar plakátokat. — A decemberi szám nagyon sok német, francia és amerikai plakát repro-

dukcióját közli, a szokásos karácsonyi mellékletekkel kiegészítve. A német és angol szövegű neves szakfolyóirat egyes számának ára 4 márka. Megrendelhető Phönix Illustrationsdruck und Verlag G. m. b. H. Berlin SW 61.

A „Divertissements Typographiques” második füzeté is megjelent. Ez a füzet is telve a legjobb szedés-példákkal, amelyek Deberny és Peignot öntöde anyagából épültek föl. Nyolcvan betűféle szedésminta harminc különböző színben, tizenkétféle papírra nyomtatva. Minden nyomdai munkára nézve kimeríthetetlen forrása ez a füzet az új eszméknek, a tervek szuggeráló megpendítéseinek. A 3. füzet ez év tavaszán fog megjelenni, ami — mint hírlík — meglepetése lesz a szakmai köröknek.

Az Offset- Buch- und Werbekunst multévi 11. és 12. számai érkeztek eddig be hozzánk. Mind a két szám a sokszorosítápar köréből veszi cikkeinek témáit. A 11. szám mellékleteinek sorából kiemelkedik Köln és környékének offsettöbbszínnyomatós térképe. — A 12. szám Hauschild remek fedőlapjában jelent meg. Az egész szám a reklámban való állatkultuszban van szentelve és ehhez simul stílusosan a római nőstényfarkast és a két gyermeket ábrázoló címlap. Hauschild Herbert dr. írta „Das Tier und wir” című cikket is, amelyben az állatnak az emberhez való viszonyát, különös tekintettel a reklámra, tárgyalja. Más közle-

**FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET**

**JUTKOVITS¹ ES
LICHTBLAU**

**BP. VI. KIRÁLY U. 50
TELEFON: A. 141-74**

CS

+ VASADI ÉS VÉRTESI + VASADI ÉS VÉRTESI +

TELEFON: AUTOMATA 221-14

LEVÉLBORÍTÉKOK,
ABLAKOS BORÍTÉKOK,
MAPPÁK ÉS DÍSZLEVÉLPAPÍROK

**VASADI
ÉS
VÉRTESI**

(CÉGTULAJDONOS: VÉRTESI
ALADÁR) LEVÉLBORÍTÉK-
ÉS PAPIRNEMŰGYÁR
BUDAPEST, VI. KER.
VÖRÖSMARTY
UCCA 50

TELEFÓN: AUTOMATA 130-86

+ VASADI ÉS VÉRTESI + VASADI ÉS VÉRTESI +

MELYIK CÉGEKET KELL ISMERNIE

MINDEN EGYES OLVASÓNKNAK?

CÉGEK ÁBÉCÉ-RENDES JEGYZÉKE

Acélmetszet-sajtólasok

Levélfel- és cégkártyaspecialitások. Finom burkolatok parfümériák részére és cigarettacsomagolások. Emil Bach & Co., Kunstanstalt, Nürnberg.

Albert Fischer-galvánók

Galvanoplastik G. m. b. H., Berlin SW 48, Friedrichstr. 16.

Aluminium és cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstrasse 58.

Aluminium nyomólemezek

„Algra”-márka. Algraphische Gesellschaft, Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 8.

Aluminium plakáttetűk, léniák és stégek

Magdeburger Gravieranstalt vorm. Edm. Koch & Co. m. b. H., Magdeburg.

Anleim-gépek

Minden nagyságban és minden munkálati célra. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Aszfaltok

Fedőaszfalt, szíriai aszfalt stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Átnyomópapírok

C. Angerer & Göschl, Wien XVI-I. Szemcsés pausz-papírok köre való átnyomásra, lekaparópapírok, autogr. kréta és tusok.

Átnyomópapír

Richard Naumann, Dresden-A. 16. Nedves, berlini, áttetsző és autográfiai átnyomópapírok.

Aufstieg-Bücherei

(Előmeneteli Könyvtár)

I. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor”, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker” Berlin SW 61.

„Axel” maratógép

1000-szeresen bevált. Falz & Werner, Leipzig C 1.

„Barma” bronziró gépek

Emil Bartsch gépgyár, Gautschi bei Leipzig.

Bádognyomó gyorsajtók

Bádognyomó rotációs gépek

Bádognyomó kézisajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressen-Fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Berakókészülékek

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu. „Universal” pneum. berakókészülék.

Berakókészülékek

Heinrich Rohrbacher, Berlin NO 55. „Simplex” ivberakó modern munkamód részére.

Bőr hengercsövek

Johann Unverzagt, Offenbach a. M.

Bőr hengerek

minden nyomtatéjeljárás részére Böttcher & Renner, Nürnberg.

Bőr hengerek

M. Jordan & Sohn, Berlin S 42.

Bronzrózó gépek

Friedr. Heim & Co., G. m. b. H., Offenbach a. M.

Bronzrózó gépek

„Läco” Maschinenfabrik, Leipzig-Li.

Bronzrózó gépek

Az ismert „K O H M A” sík bronzrózó gép. Kohlbach & Co., Leipzig-Lind.

Bronzrózó gépek

F. Lämmerhirt, Brandia b. Leipzig.

Bronzrózó gépek

Hatszoros szalagleporelással, bevált szerkezettel, gyártja Lontke & Co., Maschinenfabrik G. m. b. H., Leipzig-Stött. II.

Betüöntödei termékek

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M., Barcelona.

Betüöntödei termékek

Wilhelm Woellmer's Schriftgiesserei u. Messinglinienfabrik, Berlin SW 48. Táviratbetűk öntése.

Carl Heynisch K.-G.

papírnagykereskedés, Berlin SW 68, Neuenburgerstr. 30. Dönhoff 2307. u. 08. Papírok minden nyomtatási eljárásához.

Címkék minden minőségben,

préselve és nyomtatva. Hermann Dorn, Leipzig-R. 111. Hohenzollernstr. 66. Pecsétek, pecsétimitációk. Arany- és ezüstbélyegek. Reklám-, illeték-, takaréki és engedménybélyegek.

Címkenyomó-automaták

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Cink lemezek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Cink nyomólemezek

sík- és offsetnyomás részére. Fémnyomólemezzgyár Paul Ehmann, Stuttgart, Rotebühlstr. 51.

Cink nyomólemezek

litográfiai, legszakoszerűbb megmunkálás, Ia mosótinktúra, cinkmaratószer, csiszológolyók stb. Karl Mess G. m. b. H., Berlin SO 36.

Cink, réz és vörösréz lemezek, planpolirozás

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Csiszolóanyagok

Finomcsiszoló és síkkövek, csiszológolyók, csiszolórondek. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Dornemann & Co.,

rézbetű- és ferrotypöntöde, vésőintézet, Magdeburg.

„Duplex” síknyomó rotációs-gépek

közepes példányszámú újságok részére a leggazdaságosabb. Gebrüder Bühler, Maschinenfabrik u. Giessereien, Uzwil (Svájc).

Etikettező, gumizó és lakkozó gépek

minden nagyságban és kivitelben. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16. Blasewitzerstr. 68.

Fa betűk

Fabetűgyár Roman Scherer A.-G., Luzern (Svájc).

Fa használati cikkek

Ludwig Koch & Sohn, Laasphe i. Westf.

Fa használati cikkek

Carl Struck, Berlin S 59, Urbanstr. 64.

Ferrotypok

Dornemann & Co., Magdeburg.

Festékdörzsoló gépek

J. M. Lehmann, Dresden-A. 28. A legrégebbi különlegességi gyár.

Festékek

Otto Baer, festékgyár, Radebeul-Dresden.

Festékek

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann Komm. Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Gebr. Hartmann, Halle-Ammendorf.

Cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Festékek, kencék

Chr. Hostmann-Steinbergsche Farbenfabriken, G. m. b. H., Celle i. H.

Festékek, kencék

Michael Huber, München.

Festékek, kencék

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann, Komm.-Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Kast & Ehinger, G. m. b. H., Stuttgart.

Festékek, kencék

Dr. Lövinsohn & Co., Berlin-Friedrichsfelde.

Festékek, kencék

Oscar Mosebach Aktienges., Riesa, Elbe.

Festékek, kencék

Farbwerke Franz Rasquin A.-G., Köln-Mühlheim.

Festékek, kencék

Hans Schleinitz, München 13.

Festékek, kencék

Gebrüder Schmidt, G. m. b. H., Frankfurt a. M. (fiók Düsseldorf) és Berlin-Heinersdorf.

Festékek, kencék

Dr. Gustav Wicke, könyv- és könyvmai festékek, Berlin-Tempelhof.

Festékek, kencék

Hans Wunder, G. m. b. H., Wilhelmsberg bei Berlin NO.

Festékek, kencék, korom

Farbenfabrik Fischer, Naumann & Co., Ilmenau, Thür.

Festéfkfeskendő-telep

Berlin S 42, Alexandrinenstr. 36.

Festékgyárak

Siegwerk-Industrie-Gesellsch. m. b. H., Siegburg. Különlegesség: mélynyomófestékek.

Filcek (nemez),

viaszkos posztó, nedves szövetek stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Fűzőgépek

Preusse & Co. A.-G. Leipzig 181.

Fűzőszalagok

Maschinenband-Weberei. Gebr. Köter, Leipzig W 33, Nr. 11.

Galvanók és stereotípiák

Galvanoplastik, G. m. b. H., Berlin SW 48.

Galvanoplastikai telep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG, Abt. F. Leipzig O. 28.

mények is vannak a lapban, az természetes. Az illusztrációs anyagot, mind a legkülönbébb állatok, a legkisebbtől a legnagyobbig képviselik. Sőt bemutat egész sor szignetet is, stilizált állatokból. Egyes száma a folyóiratnak 3.50 márkáért kapható az Offset-Verlag G. m. b. H. Leipzig.

A Typographische Mitteilungen ezévi 1. száma kétoldalt kartonlapra nyomtatott különleges szerkezetű naptárt mellékel olvasói részére, amely a Bildungsverbandnak tagokat van hivatva toborozni. A sok szedéspéldán és közleményen kívül ott látjuk a lapban Ernst Preczangnak, a német nyomdászok költőjének jól sikerült arcképét, amelyet egy művész rajzolt meg abból az alkalomból, hogy „Das Schiff”, a Typographische Mitteilungen melléklapjának szerkesztője, Ernst Preczang, elérte 60. életévét. Ezt az eseményt költői szárnyalású cikk méltatja ebben a számban és a rengeteg sok üdvözléshez mi is szívből csatlakozunk.

Der Holzschnitt, a németországi fametszők szövetségének kiadványa, ezúttal a reklámnak szentelte terét. Fametszetek a reklám szolgálatában! Bevezetésül azonban Bécs városának monumentális részeit mutatja be a lap Emil Bröckl, R. Wind, Leopold Dürneder stb. fametszeteiből. Nagyon jók a fametszetreklámok is. Sok cikk és egyéb fametszetek csak emelik a lap becsét.

A Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik A.-G. Coswig (Bez. Dresden) a cég „Planeta” kétszínnyomó offsetgépén nyomtatott gyönyörű prospektust küldött be. A kétszínű fedőlap mintaszerű és a füzetben levő gép-ábrázolatok tiszta nyomása beszédes bizonyítéka a Dresden-Leipziger offsetgépek kiválóságának.

A Genzsch et Heyse Schriftgiesserei A.-G. Hamburg és München egy sárgapapírú hajtogatott íven bemutatja a tíz Genzsch-antikva garnitúra kiegészítőjeként öntött kövér Genzsch újságkurzívját. A 6 pontos betűtől 72 pontos kövér kurzívig minden fokozatot látjuk képviselve a bemutatott próbaszedésekben is. A kurzív maga artisztikus metszésű, hatásos és tetszetős betű.

Érdekes katalógusok. Hosszabb idő óta érkeznek lapunkhoz a Gilhofer és Ranschburg luzerni könyvantikváriátus katalógusai. Most, hogy nyolc kötet fekszik előttünk, kötelességünknek tartjuk ezekről a nyomdatechnikailag igen gondosan, tökéletes reprodukciókban gazdag kötetekről megemlékezni. Tesszük ezt különösen azért, mert a legutóbbi XXI. kötet a modern grafikával foglalkozik és anyagában gazdag gyűjteményét hozza a 19. századvégi és 20. századeleji kiváló olyan rézkarcoknak és litográfiáknak, melyek művészei a grafikai művészetek új korszakának megindítói és legjelentősebb reprezentánsai voltak. Ez alka-

A munkák zavartalan előrehaladása előfeltétele minden üzem fejlődésének. Ezért a gépek beszerzésénél különösen tartuk szem előtt az

ÜZEMBIZTONSÁG

megteremtését. Ez a körülmény az eredményszámításnál fontos szerepet játszik. Gyakori zavarok gyakori munkamegszakítást okoznak. Ezáltal az egyébként kielégítő teljesítmények jelentősen csökkenthetők. A

TYPOGRAPH SZEDŐGÉP

egyszerű szerkezete kevés üzemzavart okoz. Tökéletes sortermelése a nyomógép gyors munkáját biztosítja. Ezért a Typograph-szedőgép állandó foglalkoztatás mellett is üzembiztos.

TYPOGRAPH GMBH BERLIN NW87

Képviselet Magyarország részére: Krammer Lipót, Budapest VI, Bajnok u. 26
Budapest részére: Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa u. 50

Gépszalagszövőde

Gebrüder Kötter,
Leipzig W 33, Nr. 11.

Grafikai szakirodalom-

katalógust kívánatra küld
„Deutscher Drucker”
Berlin SW 61.

Gumikendők

abszolút megbízható minőségben
offsetnyomás, bádognyomás és
mélynyomás stb. részére
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Gumikendők

Arnold Reinshagen, Leipzig.
Alapítva 1868.

Gumizott papírok

Leipzigger Gummier-
anstalt, Schroeder & Co.,
Lucka bei Leipzig.

Hajtogató automaták

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Hajtogató gépek

Gebrüder Brehmer,
Leipzig-Plagwitz.

Hajtogató gépek

A. Gutberlet & Co.,
Maschinenfabrik, Leipzig.

Hajtogató gépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Használt gépek

Kérjen jegyzéket készleteinkről.
Hans Opitz & Co., Hannover.

Használt gépek

Rudolf Stenz & Co., G. m. b. H.,
Berlin SW, Friedrichstr. 16.

Hengeranyag

Felix Böttcher, Leipzig O 27.

Hengeranyag

Chem. Fabrik Ortrand A.-G.,
Berlin NW 7, Dorotheenstr. 35.

Hengeranyag

Kast & Ehinger G. m. b. H.,
Stuttgart.

Hengeranyag

Hans Wunder G. m. b. H.,
Berlin-Wilhelmsberg.

Hengeranyaggyár**és hengeröntöde**

H. Möbius & Sohn,
Haltingen, Bad. „Reform” hen-
geranyag.

Hengeranyagot

minden zóna részére gyártanak
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Hengeröntő készülék,

sűrített levegő-vakuum.

Hengermosó gép

függőleges, könyv-, kö- és off-
setnyomás részére.
Max Sadowsky, Berlin S 42.

Hengeröntővállalatok

Berger & Wirth.
Festékgyárak: Leipzig, Barmen,
Amsterdam, Budapest, Lenin-
grad, Rio de Janeiro.

Hohlux maratógép

Hoh & Hahne, Leipzig.

Írógépkartonok

Leipzigger Gummier- und Lackier-
anstalt Schroeder & Co.,
Lucka bei Leipzig.

Javitó műhely

Boy & Walter, Berlin SW 68,
Alte Jakobstr. 40—41.

Kartonázsgépek,

mindenfajta és komplett beren-
dezéseket szállít Maschinenfabrik
Laube, Dresden-A. 16, Blase-
witzerstr. 68.

Kartonázsgépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Kasirozóintézet

Robert Grosse Kartonnagenfabrik,
Leipzig 90, Weidmannstr. 2.

Kémigráfiai berendezések

Paul Drews, Berlin SW 68.
A grafikai ipar különlegességi
gyára.

Kémigráfiai berendezések

Hoh & Hahne, Leipzig.
Németország legnagyobb külön-
legességi gyára, offset- és mély-
nyomás részére is.

Kizáróanyag

Bauersche Giesserei
Frankfurt a. M. és Barcelona.

Kliséfák

Joh. Weber, Göppingen (Würt.)

Kliségyár

Johann Hartleib, Berlin S 14.
Kérjen katalógust a készletben
levő vignettákról.

Kliséhozzávalók és anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Klisék

Nem nyomda, hanem kliségyár-
tás. Elismert elsőrendű munkák.
Vonalas maratások, autotípiák,
Fametszetek, galvánok. Stereo-
típiák és matricák. Retusok,
vázlatok mindenféle nyomtatvá-
nyokhoz. Legelőssé árak.
Hansa-Klischees
Dresden-A. 1, Postafiók 261.

Klisék és galvánok

Voigt & Geissler, Leipzig.

Klisék

C. Angerer & Göschl,
fotokémiai műint. Wien, XVI—1.

Klisék

H. Baudouin,
Berlin, Alexandrinenstrasse 35.
Telefon: Dönhoff 1235—37.

Klisék

Thedran & Kraushaar,
Berlin SO 36.

Korrektúralehúzó prések

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Könyvkötészeti kellékek

Wilh. Valentin, Berlin SW 19.

**Könyvkötődei és kartonáz-
gépek**

August Fomm, Maschinenfabrik,
Leipzig-Reudnitz.

Könyvkötődei szükségletek

mindenfajta fajtáját ajánlják
Wilh. Leo's Nachf. Stuttgart.

Könyvkötő-fűződrót

J. D. Boecker Söhne,
Hohenlimburg (Westf.)

**Könyvkötődei és kartonáz-
gépek**

Gebr. Brehmer, Leipzig-Plagw.

Könyvnyomdai eszközök

G. E. Reinhardt, Leipzig S
3/106. (Csak vizonteladónak.)

Könyvnyomdai gyorsajtók

Dresden-Leipzig Schnellpres-
senfabrik A.-G., Coswig i. S.

Könyvnyomdai gyorsajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Könyvnyomdai gyorsajtók

Faber & Schleicher, A.-G.,
Offenbach a. M. Ötven évi ta-
paszlatat alapján gyárt köny-
vnyomdai gyorsajtókat a legelső-
rendű kivitelben.

**Könyvnyomdai használati
cikkek**

és anyagok.
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Könyvnyomdai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Lehúzó prések

Robel & Co., München S 50.

Levélboríték- és zacskógyár

Walterwerke Maschinenfabrik
m. b. H., Leipzig W' 31.

Litográfiai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai kövek

Ajánl saját bányáiból
J. Friedrich Daeschler,
Langenthalheim E (Bayern). Soln-
hofen, Mörsheim.

Litográfiai kövek

Kékek és sárgák, legjobb álla-
potban.
August Daeschler & Co., G. m.
b. H., Solnhofen (Bayern).

Litográfiai kövek

August Arauner, kőbányatulajd.,
Solnhofen 108 (Bayern).

Litográfiai kövek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

**Litográfiai szükségleti
cikkek**

Böttcher & Renner, Nürnberg.

**Litográfiai tusokat és
litográfiai krétákat,**

mint valamennyi szakbavágó
preparatumokat gyártanak
Rohrer & Klingner, Leipzig-Co.
12.

Maratóalap (transp.)

Rez. Steinbach & Strache.
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Matricalapokat, matricaport

1891 óta gyárt elsőrendű minő-
ségben. Carl Ostermann, Bre-
men. Bel- és külföldön legjobb
eredményrel bevezetve. Stereo-
típiái papírok minden használa-
tos formátumban készletben. —
Kívánatra mintát küld.

Matricatisztító gép

Max Sadowsky, Berlin S 42.

Másolókeretek

pneumatikus préseléssel, offset-
mély- és horganynyomáshoz.
Kliségyártás és typoneljárás.
Másolóvilámpák és villamos ön-
működő vakumszivattyúk.
P. Schmidt & Co.
Berlin SW. 11, Schönebergstr.
26.

Másolókészülékek

offset, mély- és cinknyomás ré-
szére pneumatikus rányomással.
D. R. P. megjavított kivitelben.
Másolóvilámpák és elektromos
vacuumszivattyúk, automatiku-
sak. P. Schmidt & Co., Berlin
SW 11, Schönebergerstr. 26.

Mélynyomás

Kompl. mélynyomótelepek ber-
endezése. Willy Schwede, Ham-
burg 36, Gr. Theaterstr. 34—35.

Mélynyomófestékek

minden gép részére.
F. Ruckelhausen & Co.,
Farbenfabriken, Eppstein im
Taunus.

Mélynyomóanyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

**Mélynyomó rotációs gépek,
ívberakásra**

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Mélynyomóhengerek

minden alakban. Csiszoló- és
simítógépek. Rézbevonótelepek.
K. Walter, München SW,
Plinganserstr. 22.

Mélynyomó

folyóiratokat, katalógusokat, mű-
és divatlapokat, képeslevelezőla-
pokot készít Badenía A.-G. für
Verlag und Druckerei, Karlsruhe.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek.
Langbein-Pfanhauser-Werke AG.,
Abt. F, Leipzig O 28.

**Mélynyomóhengercsiszoló-
gépek**

Rakel (kés) csiszológép D. R. P.
a., Pigment-átvivőgép D. R. P. a.
hengersizállítóköcsival D. R. G.
M. Rézhengerek újonnan való
készítése. Otto Wuschig, Berlin
SO 36, Mariannenstr. 31—32.
Moritzpl. 131—86.

Molton, Moleskin

Csak nagyban előadók részére.
Backofen & Sohn, Mittweida-Sa.

Nyomdácégek

Werner & Schade betüöntöde,
Berlin N. 54, Kastanienallee 43.

ÁTNYOMÓPAPIROSOkat

KIVÁLÓ MINŐSÉGBEN 40 ÉV ÓTA GYÁRTUNK RICHARD NAUMANN DRESDEN 16, SCHUMANN STRASSE 45

lommal bemutatunk ebből a kötetből hat rézkarcot és egy litográfiát, melyeket úgy válogattunk össze, hogy olvasóink a körülbelül egyazon időpontban működő, különböző nemzetű mesterek jellegzetességeit ezekből megismerjék. Érdeklődőknek a kiadó, Gilhofer et Ranschburg A.-G., Luzern (Schweiz), Holdenstrasse 33, szívesen küldi katalógusait. r. k.

A Typograph-Mitteilungen, a Typograph szedőgépgyár házi értesítőjének 32. számában a gép új betűit mutatja be. Az Akzidenz-groteszket, a Veronát, az új orosz betűfajokat, mind többféle fokozatokban. A Mitteilungen egy könyvcímlapot nyomtat le, amelyet teljes egészében a Typographon szedtek. Mint technikai újdonságot, falhoz erősíthető új matricatartókat is mutat be a lap ábrákban.

Die Herstellung von Büchern und Zeitschriften. Ez a címe egy most megjelent nagyszabású szakkönyvnek, amely könyvek és folyóiratok készítését tárgyalja. A mű nagy oktáv alakú 400 oldalas könyv, több mint 150 ábrával, 33, nagyrészen többszínű táblával és külön függelékkel. Vászonkötésben 24 márka. Kiadja C. E. Poeschl-Verlag, Stuttgart. A gazdag tartalomjegyzékből következőleg, nemcsak a könyvnyomtatásról, hanem a többi sokszorosító eljárásról is van benne szó, sőt a papírismertetet is felöleli a szerző, Fritz Schröder. A most csak vázlatosan ismertetett munkából mutatóba részleteket közlünk majd.

A Bauersche Giesserei Frankfurt am Main új betűmintafüzetet bocsátott ki legújabb produktumáról, a „Beton” elnevezésű betűről. Mint neve is mutatja, erős fölépítésű, tehát különösen reklámnyomtatványok szedésére alkalmas, amit a füzetben bemutatott számos mintaszedés bizonyít. A betű maga távolról nézve hasonlít a régi kövér egipciere, de jobban szemügyre véve látjuk, hogy egyszerű vonalaival eltér attól és modern, tetszetős külsejénél fogva sokkal szebb annál.

A lipcsei mesteriskola megküldte lapunknak tantervét. Ebből látjuk, mily rendszeres, jól kiépített szervezete van ennek az iskolának, amely saját modern épületében, Leipzig C1, Platostrasse 8 alatt van és a lipcsei nyomdafőnökök egyesületének tulajdona. A folyosók, lépcsőházak és tantermek fényképfelvételei fogalmat adnak az iskola méreteiről. Vannak hallgatói az iskolának az összes tantárgykból és vannak speciális szaktanfolyamok. Néhány ingyenes hely is van szegény és jó tanulók részére. Jelentkezőlapot is mellékeltek a tantervhez, tehát külföldiek is beiratkozhatnak.

Der Spaltenring címen a Typograph szedőgépgyár időszaki folyóiratot ad ki ez év eleje óta. A lap bevezetőjében ismerteti megjelenésének célját, amely az, hogy a Typograph-szedőknek géptechnikai tanácsokat adjon a munkában előfordulható zavarok ese-

INTERTYPE

Az

szedőgépek világsikerei eldöntik a kérdést, melyik a jobb szedőgép. Újabbana nagy és kis üzemek egész sora tért át az

INTERTYPE-SZEDŐGÉPEK

használatára. Tekintse meg üzemen az

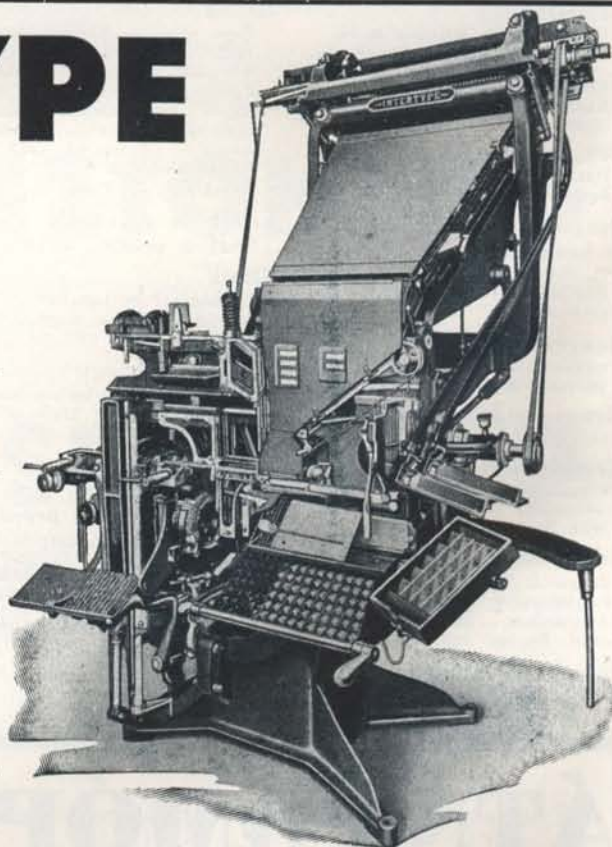
INTERTYPE-SZEDŐGÉPET

és Ön is el fogja ismerni, hogy az

INTERTYPE AJOBBSZEDŐGÉP

Vezérképviselő Magyarországon, Ausztriában és a Balkán részére:

**GRAFKA GÉPKERESKEDELMI RT
BUDAPEST, ÜGYNÖK UCCA 21**

Nyomóhengerborítószövetek és nyomóhengeráthuzatok
Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetátvitelek,

az eredetihez hű kivitelben és a legrövidebb skála fölhasználása átnyomással. Sauer & Co., Berlin SW 68, Alexandrinenstr. 26.

Offsetheft 1928

sok érdekes gyakorlati cikket tartalmaz az offsetnyomatásról és számos színes műmellékletet. Ára 2.75 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Offsethengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetkéziprések

J. G. Mailänder, Schnellpressenfabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Offsetmásoló készülékek

pneumatikus rányomással és felsapható üveglappal, D. R. P. verseny nélkül. P. Schmidt & Co., Berlin SW 11, Schönebergerstr. 26.

Offsetnyomdai anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetsajtók

Faber & Schleicher A.-G., Offenbach a. M. Offsetpreseket szállít úgy minőségileg, mint mennyiségileg legjobb teljesítménnyel.

Offsetsajtók

Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig i. Sa.

Offsetsajtók,

„Leipzig”, „Kleinod”, „Kleine”, „Rubens” és a kétszínnyomó „Planeta” offsetsajtók. Vezető márkák a legtökéletesebb kivitelben.

Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig i. S. Európa legnagyobb offsetsajtógyára.

Összeadó gép (negatív)

„Boediker-rendszer”. Fontos segédesszköz a fotomechanika részére. Egyedüli készítési és eladási jog. Az

United Cigarette Machine Company rt. nyomógép- és fotolító-készülékek osztálya, Dresden-A. 21.

Öznizőgépek

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Özniző gépek

Const. Hang, Göppingen-A.

Papírnagycég

Berth, Siegismund, Berlin SW 68. T. Dönh. 1400—1404. Film és csomagolópapírok.

Papírok (gumizott)

Leipziger Gummi- u. Lackieranstalt, Schweder & Co., Lucka bei Leipzig.

Pecsétjegysajtók

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Perforáló gépek

Märkische Perforiermaschinenfab., Berlin SO 36.

Perforáló gépek

Maschinenbauanstalt M. Vetter & Co., Leipzig-Gohlis.

Pénztekerpapírok

Vasúti és postaürlapok. Druckerei Hermann Lukowski, Breslau 2.

Prégelt pecsétmárkák,

Mindennemű aranypréslések, árujelző- és mintakártyák stb. Tömegpéldányszámú specialitások. Emil Bach & Co., Kunst- anst. Nürnberg.

Raszterek

az összes reprodukció eljárásokhoz.

Raster-Syndikat, Frankfurt—München, G. m. b. H. Haas—Etha—Koh-i-noor. Telep: Frankfurt a. M. Neue Mainzer Str. 77.

Reinhardt Rationell berakó-készülékek

A legjobb berakókészülék. G. E. Reinhardt, Leipzig S 3/106. k.

Reklámtervezetek

Fritz Leissner, Dresden-A. 16.

Reprodukciós intézet

Louis Gerstner, Leipzig 18. Kunstanstalt f. Autotypie u. Zinkätzung.

Reprodukciós intézet

Eberhard Schreiber, Leipzig. Klisék, fotolitográfia.

Reprodukciós készülékek

Paul Drews, Alte Jakobstr. 4. Berlin SW 68. Optika, raszter, ivilámpák és gépek.

Reprodukciós készülékek

Falz & Werner, Leipzig C 1. Németország legrégibb speciális gyára.

Reprodukciós készülékek

V. Koula, Prága, Zitná ul. 27. Legjobb beszerzési forrás.

Rézbetűk könyvkötők részére

Dornemann & Co., Messingschrift- und Ferrotypengießerei, Gravieranstalt, Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők részére

Magdeburger Gravieranstalt vorm. Edm. Koch & Co. m. b. H., Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők számára

Dornemann & Co., Magdeburg.

Rézleniák

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Rézleniák

Hugo Rösch, Leipzig-R.

Rotációs gépek

csomagolópapírok részére, Fischer & Krecke, G. m. b. H., Bielefeld 13.

Szakirodalom

Aufstiegbücherei, 1. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor”, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt, Ára: 3.50 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szakirodalom-katalógust

kívánatra küld a „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szakiskolafüzet 1928

Szedéspéldák gazdag gyűjteménye, számos bel- és külföldi szakiskolából. Ára 2.75 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Száraz stereotípiái matricák

Porosin gyorsanzáródó matricák. Gyártják: Rosenthal & Co., Röhrenbach a. d. Pegnitz, Bay.

Szedés- és nyomtatáspéldafüzet

Száznál több mintával, az összes nyomtatási eljárásokban. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker”, Berlin SW 61.

Szedőgépkatrészek,

-javítások, -feldolgozások. Specialitása: kizáróékek. Ernst Albrecht, Berlin SW 29, Gneisenaustasse 67.

Szedőgépkizáróékeket,

az összes típusok részére gyárt és javít Willy Reinecke, Taucha-Leipzig, Grasdorferstr. 27. Tel. 155.

Tangírozóbörök

Leipziger Tangier-Werke, Leipzig-Pl.

Tekercsvágógépek,

300—1500 mm vágási szélességig, papiros és karton részére. Maschinenfabrik, Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Tömöntődei keményítőtelep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F., Leipzig O 28.

Viaszkendő,

hengerfilek, alátét- és nedveszövetek stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Vignetták

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Vonalozó gépek

A „Kleine Reinhardt”, amely vonalozógép minden üzembe való. Vonalozószélesség 80 cm-ig. „Dulima” egyoldali vonalozás. „Flakoli” síkszedés fejnyomó- és vonalozógép. Mintaszerdő szerkezet és teljesítő-képesség. Ötvenéves tapasztalat. G. E. Reinhardt, Abt. Förste & Tromm, Maschinenfabr. Leipzig S 3/106.

◊ SZAKMABELI ISMERETEIT, FIZESSEN ELŐ A „DEUTSCHER DRUCKER“ C. LEGJOBB NÉMET SZAKLAPRA ◊

HA BŐVÍTENI AKARJA

ÉVENKINT 12 VASKOS SZÁM

WOLLEN SIE SICH UNTERRICHTEN

über alles, was in der ganzen Welt und namentlich in Deutschland auf allen Gebieten der graphischen Berufe und Techniken geleistet und geboten wird, WOLLEN SIE WISSEN, was an neuen Maschinen und Hilfsmitteln auf den Markt kommt, was an neuen Verfahren und Methoden von Spezialisten erdosen und ausgearbeitet wurde, WÜNSCHEN SIE ANREGUNG und Belehrung, suchen Sie künstlerische Vorlagen für geschmackvolle Ausstattung von Familien-, Vereins-, Geschäfts- und Werbedrucksachen,

DANN ABONNIEREN SIE

die weltbekannte, im 36. Jahrgang erscheinende illustrierte graphische Monatsschrift

DEUTSCHER DRUCKER

(DEUTSCHER BUCH- UND STEINDRUCKER) BERLIN SW 61. HAGELBERGERSTR. 49

Probenummer kostenlos. Jahresbezugspreis: für Ungarn, Rumänien, Tschechoslovakei, Jugoslawien RM 28.20, übr. Ausland RM 33. Das Abonnement kann jederzeit beginnen. Zahlungen halb- oder vierteljährlich. Postscheckkonten: Budapest 54967, Wien 105095, Ljubljana 20449, Prag 79607

ELŐFIZETÉS NEGYEDÉVRE 7-05 MÁRKA. MŰTÁRVÁNYZMOT INGÉNY KÜLD A KIADÓHIVATAL

tén. A lap megindítását a Typograph-gép mind-nagyobb elterjedése tette szükségessé. Ugyanis az újabb gépeken, a régi modellekhez képest, javítások vannak a szerkezetben és egyes részekben. A tökéletesedés, a fejlődés követeli meg, hogy minden újabb előnyös változást a gépen a Typograph tulaj-donosai, szedői megismerjenek. Az első számban is ábrák kíséretében több tanulságos cikket találunk.

A D. Stempel betűöntőde évkönyve. A frankfurt-majnai jőnevű betűöntőde újjáre díszkiadású nagy kvart évkönyvet adott ki. A naptári rész művészi kerete a szemet gyönyörködteti, úgyszintén az öntőde betűi-ből szedett szebbnél szebb nyomtatványok is. Nagy-értékűek a könyv szövegrészének tanulmányai a könyv és betű fejlődéséről, a reklámyomtatványok alakulásáról stb., minden cikk a cégnek más-más modern könyvbetűjéből szedve. Van a műben több könyvművészeti példa: őnyomtatványlapok és sok tanulságot nyújtó könyvcímoldalok. A 120 oldalas díszmű finom kereskedelmi és markáns reklámyom-tatványokból is ad kitűnő mintaszedéseket, a Stempel-betűkből építve föl azokat. Az évkönyv méltó aján-déka a D. Stempel öntődének.

Klimsch évkönyve 23-ik kötete. A grafikai iparban feltartóztatlanul halad előre a specializálódás. Az egyes munkamenetek mechanizálódása és új eljárás-sok feltalálása oda vezetett, hogy az egykori tel-

jesen egységes iparból, egész csomó új foglal-kozási ág keletkezett. A könyvnyomtatásnak, mély-nyomásnak, sokszorosító eljárásoknak vajmi kevés köze van ma már egymáshoz, sőt egymással rokon ágak is, minők a kézi szedés, a gépszedés, a stereo-típa és könyvnyomás, egymás mellett dolgoznak és nem együtt. Ez a fejlődés szükséges és a jövőben még csak erősebben fog mutatkozni, de egyben veszélyeket is rejteget ez a fejlődés, amely veszé-lyeket fel kell ismerni és bekövetkezéseiket meg kell akadályozni. A szakma minden egyes tagjára nézve éppen olyan fontos, hogy egy átfogó képet nyerjen az egész szakmáról és minden egyes ág fejlődését kövesse, mint az, hogy kiváló specialis-tává képezze ki magát. Csak az, akinek ilyen teljes áttekintése van a szakmáról, csak az tudja kellőleg értékelni saját szakmájának fejlődési lehetőségeit és így céltudatosan tud dolgozni, hogy elsajátítva azokat a képességeket, amelyek egy vezető egyé-niségnek a jellemzői. Senki nem mondhatja el magá-ról, hogy neki van egy ilyen átfogó képe a nyomda-iparról, mert ez a kép évről évre változik. Lehetetlen az is, hogy az egyén azt a képet személyes tapasztalatokból alkossa meg magának. Ez a feladata a Klimsch-féle évkönyvnek, amely majd 30 év óta ápolja a kapcsolatokat a szakma egyes ágai között. Ez a könyv változásokat és haladást nagyobb távlatból nézhet, a jelenségek gazdag sorából kiválaszthatja

MAGYAR BESZERZÉSI FORRÁSOK:

BETŰ

Első Magyar Betűöntőde Rt., Budapest VI, Desseffy uca 32. Dívtos szöveg- és embetűk minden nyelvhez. Sima és min-tázott rézléniák. Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítá-sát. Telefon: 223—70.

FESTÉK ÉS HENGER

Berger és Wirth Rt., Budapest, Márton uca 19. Telefon: József 306—35.

Gödinger Béla hengeranyag-gyára és hengeröntődeje, Buda-pest VIII, Tánics uca 7. Tele-phon: József 424—23.

Lorilleux Ch. és Társa, Buda-pest IV, Ferenc József rak-part 27. Telefon: Aut. 868—02, Lá 10—86.

Lutz Ede és Társa Rt., Buda-pest VII, Órnagy uca 4. Tele-phon: József 393—46, 334—65.

GÉPJAVÍTÁS

Chatelet Alajos, Budapest II, Margit körút 81. Telefon: Aut. 531—74.

Horváth Lajos Rt., Budapest III, Fényes Elek u. 4. Telefon: Aut. 624—68.

Lówy László okl. gépészmérnök, Budapest V, Felka uca 6. Telefon: Lipót 921—67.

Róna József, Budapest V, Vi-segrádi uca 3. Telefon: Aut. 254—48.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 348—12.

Wörner J. és Társa gépgyár Rt., Budapest V, Váci út 48. Telefon: Lipót 905—75.

GRAFIKAI SZAKÜZLET

Freund-Barát, Budapest, Csáky u. 13. Telefon: Aut. 282—35.

Goldstein A. utóda: Offenberger Miksa, Budapest VII, Kazinczy uca 32. Telefon: J. 423—95.

Gutenberg-ház Geel Testvérek. Budapest II, Hunyadi János út 12. Telefon: Aut. 529—14.

Horváth Lajos Rt., Budapest III, Fényes Elek u. 4. Telefon: Aut. 624—68.

Kallina Zdenkó, Budapest VIII, Tavaszmező uca 16. Telefon: József 314—16.

König János okl. gépészmérnök műszaki irodája, Budapest IX, Remete u. 23. Telefon: József 453—58.

Lówy László okl. gépészmérnök, Budapest V, Felka uca 6. Telefon: Lipót 921—67.

Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa uca 50. Telefon: József 406—35.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 348—12.

KLISÉK

König és Bayer, Budapest VII, Wesselényi u. 54. Telefon: József 359—91.

Kurcz és Lajta, Budapest VIII, Víg u. 3. Telefon: J. 353—18.

TÖMÖNTŐ

Braun Testvérek, Budapest VI, Izabella u. 70. Telefon: Lipót 999—74.

LEVÉLBORÍTÉK

Rigler József Ede Rt., Buda-pest VI, Rózsa u. 55. Telefon: Aut. 250—55.

Vasadi és Vértesi, Budapest VI, Vörösmarty uca 50. Telefon: Aut. 130—86, Aut. 221—14.

PAPÍR

Goldzieher Géza Rt., Budapest V, Akadémia u. 7. Telefon: Aut. 247—81, 232—98.

Grosz és Vidor, Budapest VII, Kertész u. 20. Telefon: József 423—38, J. 443—10.

Hartmann Vilmos Rt., Buda-pest V, Alkotmány u. 4. Tele-phon: Lipót 990—65, 912—33.

Sas és Bauer Papírkereskedelmi Rt., Budapest, Személynök u. 21—23. Telefon: Aut. 225—20, 260—99.

MŰNYOMÓPAPÍR ÉS KARTON

Herz és Bálint, Budapest VII, Rózsa u. 27. Telefon: József 396—39.

SZEDŐGÉPEK

Linotype szedőgép. Gutenberg-ház, Geel Testvérek, Budapest II, Hunyadi János út 12, Wien VII, Lerchenfelderstr. 37.

Typograph szedőgép. Vezérkép-viselő Magyarországi részére Kramer Lipót, Budapest VI, Bajnok u. 26, Budapest részére Tanzer Miksa, VII, Akácfa uca 50.

a fontosat és így a szaklap rendszeres kiegészítését képezi. Ezt a fontos feladatot tartották szem előtt a jelen 347 oldal és 83 mellékletből álló könyv szerkesztésénél. Az évkönyv tartalmazza mellékleteket, amelyek az egész iparágra jelentőséggel bírnak, de emellett tudja érdekelni a specialistát is. Éppen ez különbözteti meg ezt az évkönyvet a gyűjteményes munkák típusától, amely aktuális mellékletekből áll. Arról volt tehát szó, hogy jártas munkatársakat fontos témák kidolgozására megnyerjünk és mint azt az olvasó is látni fogja, az a legnagyobb mértékben sikerült is. Az újdonságokat megbeszélő rész keretén belül, amely rész az utolsó évben megjelent gépeket, eljárásokat és nyomtatványokat ismerteti, Dr. Würfel Ármin ír tudósítást a grafikai iparágakban történő normalizálás haladásáról. Különös említést érdemel, hogy az újdonság-részben minden német cég képviselve van, amely gépkonstrukcióval és sokszorosító gépek előállításával foglalkozik. A melléklet-rész, amely ezúttal 83 darab gondosan összeválogatott lapból áll, úgy tekinthető, mint a nyomdai eljárások térképe, amelyen szerepelnek mind a praktikus jelentőséggel bíró technikai eljárások, mint a teljesítménnyel együtt. A könyvet dr. Konrad Bauer szerkesztette és a nyomás és az ízléses egészvázonkötés az F. C. Wittischen Hofbuchdruckereitől származik. Klimm és Co. kiadó mindent megtett, hogy a tartalmilag oly lezárt kötetet megfelelő külső formában hozza forgalomba.

August Fomm, Leipzig C1 gépgyár legújabb szabadalmazott lendülővágós gyorsvágógépét (Schwing-schnitt-Schnellschneidemaschine „Fomm”) — mint a hozzánk beküldött prospektusokból látjuk — Löwy László gépészmérnök vezérképviselő (Budapest V, Felka ucca 6) terjeszti Magyarországon. A prospektus magaszteljesítményű gyorsvágógép sok előnyét hangsúlyozza, mint a szabadalmazott présszerkezetet a gép felső részén, az erős és elsőrendű késeket, amelyek lendülő vágásukkal kiváló vágáseredményt érnek el, nagy vágásgyorsaságát, a gép tetszetős fölépítését, az üzembiztonságot, a finom vágóbeállítást stb., stb. A Fomm AA modellű vágógépek nagy elterjedését a sokszáz elismerőlevél bizonyítja legjobban, melyek közül sokat fakszimilében sokszorosítva küldött be hozzánk a Fomm cég.

A Karl Krause cég, Leipzig C1, három csinos kis prospektust bocsátott ki három kiváló gyártmányáról: az ismétlő másológépről, a Krause-kalenderről, amelyből 600-nál több működik az egész világon és az A—G modellű gyorsvágógépekről. A prospektusok gazdagon vannak illusztrálva. Az első képekben mutatja a Krause-féle ismétlő másológépen való lemez-előkészítést minden fázisában, a második a simító- és préselőhengert, a Krause-kalender előnyeit ismerteti és a harmadik prospektus a Krause-gyorsvágógép különböző típusait ismerteti szóban és képen.

A De Reclame, holland folyóirat karácsonyi száma szép kivitelével, gazdag tartalmával és néhány be- ragasztott kis füzettel kelt feltűnést. Mellékletei szintén elsőrangúak.

Arts et Métiers Graphiques, a nagyszerű francia folyóirat 15. száma gazdag tartalommal jelent meg. E folyóirat első évfolyamát, amelynek az ára 150 frank volt, most 1000 frankért adják. Cikkeit Fernand Fleuret, Dunoyer de Segonzac, Bertrand Guégan, André Beucler stb. írták. A cikkek szedéspéldákkal, színes litográfiákkal és 200 rajzreprodukcióval vannak illusztrálva.

Beküldettek még: A Bulletin Officiel karácsonyi száma, A Magyar Ipar 1. száma, a Grafica Romana karácsonyi száma dr. Kenyeres címlapjával, De Grafiske Fag januári, Die Reklame januári, De Tampon, az utrecht-i nyomdászati szakiskola közlönyének karácsonyi száma. Továbbá De Koniek, a Nordisk Boktryckare Konst novemberi, a Norsk Tryck decemberi, a Slovenski Tisk januári és a Bulletin Officiel rendes száma.

Beküldött naptárak

A naptárküldések régi, szép szokása, amely a háború alatt és befejezése után csaknem megszűnt, lassan kezd újraéledni. Az idén már olyan szép számban küldték be lapunknak is a különböző fali és asztali naptárakat, hogy indokoltnak tartjuk az azokról való legalább rövid megemlékezést. Bővebb megbeszélésüktől anyagtorlódás miatt el kellett tekintenünk. Betűrendben a következő cégek naptáraitól számolunk be:

Breit et Co., Hamburg festékgyár nagy kvart mappanaptárt küldött szét az idén üzletfeleinek. Külső fedőlapjának többszínnyomása az elismerés legáradzóbb jelzőit érdemli meg. Egy régi templomablakfestmény művészi reprodukciója. A főlvétel az ablak megvilágításával történt.

Berger és Wirth festékgyára, Budapest IX, Márton ucca 19, szép napi blokknaprárral kedveskedett üzletfeleinek. A falon különösen jó hatást tesz a szép foltú és harmonikus színezésű naptár.

A Deutscher Kalender 1930, amelyet a Carl Gerber, München könyvnyomda és kiadóvállalat adott ki, háromnapos beosztású blokknaptár és minden lapja kiváló nyomású autotípián egy-egy német híresebb tájat, várat, tornyot, templomot és régi uccát mutat be 112 oldalon.

Diarium az 1930-ik esztendőre. A Királyi Magyar Egyetemi Nyomdának ez a nagyértékű naptára a szokásos előjegyzési részen kívül most is sok hasznos tudnivalót, névnapjegyzéket és végül a nyomda kiadványait felsoroló gazdag katalógust tartalmazza.

A Gebr. Hartmann Ammendorf-Halle a. S. kémiai nyomdafestékgyára művészi rajzú napi blokknaptára hatásos reklámeszköze a cégnek.

Hamburger és Birkholz heti blokknaptára szintén jó hatású íróasztali kalendárium.

A Hartmann Vilmos Papíripar- és Papírforgalmi Rt. (Budapest V, Alkotmány ucca 4) nagyon kedves dupla-blokkos íróasztali naptárt küldött be. Az egyik blokk hetinaptár, a másik üres perforált előjegyzési lapok. Kivitele díszes.

A H. Berthold A.-G. betűöntöde nagyon ötletes tömb-naptára erős bádogháttérben, mintegy tartóban van elhelyezve, úgyhogy a tömb minden évben újjal cserélhető ki.

Heinrich Cramer offenbachi könyvnyomda felakasztani való falinaptára kétoldalt nyomtatott, ami kissé szokatlan falinaptárnál.

J. W. Zanders papírgyár, Bergisch Gladbach csinos íróasztali mappát küldött be Josef Stiaszny, Wien I képviselőjének jókívánságaival egyetemben.

A Krause leipzig gyorsvágógépgyár nem annyira a naptárra, mint gyártmányainak ismertetésére fekteti a fősúlyt kis zsebnaptárában. Regisztreres előjegyzési lapjainak a naptár tulajdonosa jó hasznát veheti.

A Lorilleux Ch. és Tsa festékgyára Kondor Árpád igen jó folthatású, modern megoldású napi blokknaptárát ajándékozta az idén mindazoknak, akikkel üzleti összeköttetésben van. A naptár nyomása kifogástalan szép munka.

A Klingsor Testvérek betűöntöde, Offenbach am Main nagyon kedves kis zsebnaptárt adott ki az idén

is. A magasnívójú naptár írodalmi értékű is, mert jónevű német költő verseit közli szép kivitelben.

Mathias Strucken Düsseldorf, könyvnyomda és kiadó-vállalat finom technikai kivitelű napi fali blokknaptára egyszerűségében is díszes az iroda falának.

Michael Huber, München festékgyára, amelynek gyönyörű műnyomatát lapunk karácsonyi számához mellékeljük, hasonló művészi nyomatos napi blokknaptárban gyönyörködteti üzletfeleit.

A Zerkallbütten papírgyár, Zerkall Renker et Söhne humoros rajzú napi blokknaptárának tartó lapja géppel merített papíron van nyomtatva.

SZEDÉS

A napilapok hirdetéseinek szedése még mindig nem részesült abban a gondosságban, amelyet pedig a mai kor fejlett ízlése okvetlenül megkövetel. Főként a hirdetésnek harmonikus összehatását nem méltatják kellő figyelemre. Az a mérvadó, hogy miként hat az egyes hirdetés az összeállított hirdetésoldalon. Az egyes hirdetésnek önmagában való harmóniája még nem biztosítja azt, hogy a többiekkel való összeállításkor is hatásos lesz. A metőr ügyeljen a jó szétválasztásra, hogy a hirdetések egymással össze ne folyjanak. Ez pedig igen gyakran fordul elő, amikor igen finom léniával választják csak el egymástól a hirdetéseket. Főként valamely hirdetésben előforduló erőteljes sornak vastag léniával való aláhúzása kelti gyakran azt a benyomást, mintha az az aláhúzott sor még a fölötte lévő hirdetéshez tartozna. Ezért lehetőleg kerüljük az aláhúzást vagy csak ott használjuk, ahol a hirdetés erőteljes keretben lévén, félreérthetetlenül a hirdetéshez tartozónak tűnik. A hirdetés szedése körüli üres térnek szintén fontos a szerepe. Inkább használjunk kisebb betűfajtaikat és hagyjunk főként oldalt üres teret, mint nagy betűfajokat teljes szélességre, mert az üres tér inkább magára vonja az olvasó figyelmét, mint a csupa erős betűfajokkal zsúfolásig megtöltött terület. A hirdetésoldalon változatosnak kell lennie, mert csak így érvényesül rajta minden egyes hirdetés. A legtöbb összezsúfolt hirdetésoldal úgy tűnik, mintha betűminta volna, ami igen kedvezőtlenül befolyásolja az oldal összbenyomását. Különösen kerülendő az egymástól nagyon különböző, sokféle betűfajoknak használata. Lehetőleg minél kevesebb betűfajt alkalmazzunk egy-egy napilap hirdetéseinek szedésekor, amely körülmény igen előnyösen fogja befolyásolni az egész hirdetésoldalnak összbenyomását. Manapság rengeteg olyan hirdetést látunk, amelyeket grafikusművészek vagy rajzolók terveztek. És itt nemcsak a képeket ábrázoló hirdetésekre gondolunk, hanem a rajzolt szövegsorokra is. Már pedig a fejlett ízlésű hir-

AZ ÚJ KOR SLÁGERE!
REPRODUKCIÓS KAMERA
ÉS CSÚSZTATHATÓ ÁLLVÁNY, FÉMBŐL

V. KOULA • PRÁGA II
ŽITNÁ UL. 14 (CSEHSZLOVÁKIA)

Minden reprodukciós technika részére való reprodukciós készülékek és gépek legteljesítőképebb speciális gyára

de tesszédőnek betűöntődei anyagból szedett hirdetése a legtöbb esetben sokkal hatásosabb a rajzoltnál. Minthogy ezek a rajzolt hirdetések konkurenciát támasztanak a szedőnek, teljes ambícióval kellene arra törekednie, hogy a legkifogástalanabb hirdetések szedje, nehogy a legsajátabb területén érje őt a rajzoló konkurencsága a győzelme.

Ár és pincetta. Mind a kettő nagy kárt idézhet elő a szedésben és a betűkben egyaránt. Ezért óvatosan kell bánni mind a kettővel. Az árat tulajdonképpen csak korrigálásra, a pincettát olyan betűk megfogására szabad használni, amelyek másképpen nem foghatók meg. A pincettát tehát csak a legritkább esetben szabad igénybevenni. A betűládában sorba állított betűk között egy kézelcsúszás végigsértheti az egész sort. Az árral ugyancsak megtörténhetik ez. Aki az árral kiköt, erős, rövid hegyet használjon, amellyel nem szabad és nem lehet korrigálni. A korrigáláshoz hosszú, finomhegyű ár kell, amelyet óvatosan kell kezelni.

A kvadrátrekesz. Régi nóta, amely még ma is járja. Hiába húzgálja ki a szedő a legsürgősebb munkája közben is az összes deszkákat, hogy az álló hirdetések és egyéb szedések sokaságából a hiányzó betűt vagy jelet megtalálja. Éppen ami kell, nincsen meg. Végül is azt tanácsolják neki, hogy horgásszon a kvadrátrekesz fiskeveréke között. És valóban, itt megtalál mindent, amit keresett és nem keresett: törtszámvonás, egyenlőségi jel, feles, százalékjel, nonparelltól a kétcicerós verzál l-ig, amiből a maga helyén egyet sem talált. Nemcsak hogy beleizzadott a hiábavaló keresésbe, még idővesztése is volt. A kvadrátrekesz maradjon csak egyedül a kvadrátoznak!

KORREKTORI ROVAT

A „beolvasásról”. Akár jó ez a kifejezés, akár nem: így nevezik a budapesti nyomdáknál azt a korrektori munkát, amely valamelyik nyomdaterméknek közvetlenül a nyomás előtt való végleges átolvasásából áll. Az első házi olvasásban esetleg bennhagyott hibákat, a házi korrektúránál ólomban való helytelen végrehajtásából származó, a szerzői korrektúrák (néha háromszor is küldik) végzése alkalmából történt esetleges lapszusokat, a szedésnek ide-oda tologatásából eredhető bajokat nyomás előtt csak úgy lehet kiküszöbölni, ha az egész nyomtatványt újból átolvassuk. A géprevízió alkalmával erre már nincsen idő, különösen ha a nyomtatvány nagyterjedelmű, mert amire a gépmester a formát megegyengette, akkorára már meg is kell indulni a nyomásnak. Amelyik nyomdai üzem tehát azt akarja, hogy a nyomdájából kikerülő nyomtatvány minél hibamentesebb legyen, — és van-e olyan nyomda, amelyik ezt nem ambicionálja? — ezt csak úgy érheti el, ha a beolvasásra időt enged, szabatosabban szólva: a beolvasást elrendeli.

r. a.

A kéziszedésnek ólomban való korrigálása olyan munka, amely a szedőnek teljes figyelmét kell hogy lekösse. A gépies dolgozás a szedői munkálkodás minden terén kárhozatos, de a korrigálás alkalmával különösen, mert itt kárhozóvá, bajt okozóvá válhatik. Tudott dolog például, hogy a kipontozásban föl-szedett pontoknak képe a nyomás alkalmával nagyon ki van téve a kopásnak, még ha a leglelkiismeretesebb gépmester is egyengeti azokat nyomás előtt. Ezek a kopottképű pontok nyomás után vissza-

BERGER ÉS WIRTH

Kő- és könyvnyomdai festékgyár r. t.

BUDAPEST IX, MÁRTON U. 19

Telefon: J. 306-35. Táviratcím: Bergwirth Budapest

Gyárt:

mindennemű festéket, bármilyen anyagra való sokszorosításra. Hengeröntés

További gyárak: **Amsterdam, Barmen, Berlin, Hamburg, Leningrad, Prága, Rio de Janeiro**
Törzsgyár: **Leipzig**, alapítva: 1813-ban

SÁRGA MÁRKÁJÚ

MÄSERLEMEZEK

Mäser közismert és nálunk is kedveltségnek örvendő alnyomat-lemezeit hosszú, fáradságos kísérletek után ismét a régi jó, kifogástalan minőségben állítják elő. E kísérletek eredményét: az új sárga márkájú Mäser-lemezeket a szakemberek örömmel üdvözlők és használják

Kérjen ingyen mintát és árajánlatot

**GRAPHISCHE FACHZENTRALE
G.M.B.H. LEIPZIG C. 1**

kerülnek a szekrénybe, ahonnan azokat egyenként újból fölszedik. Ha már most az ilyen kopottképű pont például tizedestörtszámba kerül és a lehúzás alkalmával nem „jön ki”, a korrektor vagy a korrek-túraolvasást végző egyén azokat rendszerint ki-javítja, mert a pontnak itt fontos szerepe van. Példával fogjuk ezt megvilágítani. Ez a szám: 1·5, any-nyit jelent, hogy egy egész öt tized, egyszerűbben: másfél. Ám ha a pont nem látszik, akkor az nem ol-vasható egy egész öt tizednek, hanem 1 5-nek, szó-val tizenötnek. Hogy ez a különbség mit jelent, azt fölösleges bővebben magyarázni. Ezért a kéziszedő-korrigálónak az ilyen csekélységeknek látszó dolgo-kat nem szabad könnyen venni és egyszerűen elsik-lani mellettük, vagy azt a kopottképű pontot egy másik, ugyancsak kopottképűvel kicserélni, hanem a pont betűjének talpát mindkét oldalról a hajón meg kell köszörülni, miáltal a pont betűje magasabbá válik és ennél fogva valószínűbb, hogy a képe is lát-ható lesz a levonaton.

r. a.

Állószedések korrektúrája. Sokszor lakolt meg már a tapasztalatlanabb nyomdász azért, mert abban a téves hitben volt, hogy az állószedést nem kell ép olyan pedánsan kezelni korrektúra szempontjából, mint akármelyik újból szedett szedését. Amelyik nyomda tapasztalt korrektort alkalmaz, ott ez a baj nem igen fordulhat elő, mert a rutinos korrektor igen

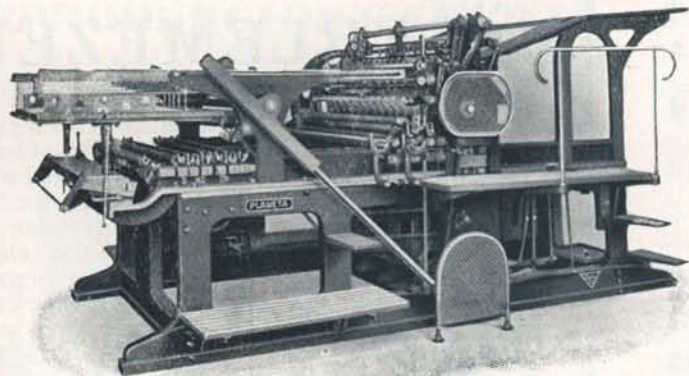
jól tudja, hogy az állószedés — bármilyen gondosan is őrzik — könnyen ki van téve a kényszerből betű-kihúzkodásban utazó szedők kártevésének és egyéb károsulásoknak. De még az is megtörténhetik, hogy az állószedés tárgyát alkotó nyomtatványt időköz-ben máshol nyomottan rendelték meg, mely alka-lommal oly változtatásokat is eszközöltek rajta, ame-lyek az állószedésben nincsenek meg. Soha sem sza-bad az ilyesmit elkönnyelműsködni, hanem ha már a nyomda vezetője sajnálja azt az időt, amelyet az állószedést rendbehozó szedő annak teljességgel való összehasonlítására és esetleges kijavítására for-dít, akkor előzetesen vagy ő maga olvassa át pon-tosan vagy a korrektorral hasonlítottassa össze, rendbe-hozás után pedig újból olvassa meg.

r. a.

A szedő és korrektor közötti vitáknak gyakori tárgya az, hogy a korrektor, aki a szöveget figyelemmel ol-vassa, egyes részeinek horderejét teljesen fölfogja, egyszer-mászor kénytelen tipográfiai értelemben vett változtatásokat is kijelölni a korrektúrában. Leg-inkább merkantil- és hirdetésszedésekben a helyte-len sorboncolás, az egyes szövegrészeknek a fontos-ságukhoz képest való eléggé ki nem emelése, avagy alárendeltségükhöz képest való túlzott kiemelése al-kotják azokat az alkalmakat, amikor a korrektornak okvetlenül bele kell avatkozni és a helytelenül sze-detteket kijelölni. A józan gondolkodású, fejlett iz-

PLANETA

KÉTTÚRÁS GÉPEK

Nagy gyorsaság

Hajszálpontos regiszter a világhírű lendülő berakó D. R. P. segítségével

További gyártmányok:

Offsetgépek

Nyomdai gyorsajtok

Tégelynyomósajtok

DRESDEN-LEIPZIGER

SCHNELLPRESSENFABRIK AG • COSWIG BEI DRESDEN

Vezérképviselő Magyarország részére: Freund-Barát, Budapest, Csáky u. 13

lésű, rutinos szedő esetleges tévedését be is szokta látni és örül is annak, ha a korrektor helyesbíti a tévedését. Ám vannak oly szedők is, akik hiúságból, vagy sértettnek vélt önérzetből semmiképpen sem ismerik el a korrektornak ezt a jogát, hanem azt mondják, hogy a korrektor csak arravaló, hogy a hibákat javítsa ki, a betűfajok megválasztásába és a sorboncolás mikéntjébe pedig nincs beleszólása. Ezeknek természetesen nincs igazuk, amint hogy nincs igaza annak a korrektornak sem, aki mivel sem indokolhatóan avatkozik bele a szedéskompozíció elrendezésébe.

r. a.

TECHNIKAI ÚJÍTÁSOK

Az Elektro-Funditor-Ökonóm nevű szedőgépfűtésről.

Az Elektro-Funditor szedőgépfűtők gyártójának, a Waldehut in Baden levő Technische Unternehmung, Bader et Cie nevű cégnek már Rekord nevű modelljével sikerült, hogy önműködő hőszabályozással és egyéb tökéletesítésekkel erősen csökkentse a készülék áramfogyasztását. A mostanában Ökonóm névvel kibocsátott model pedig újabb ilyenmű javításokat mutat föl. Ezt a tulajdonképpeni fűtőberendezésnek különleges konstrukciójával és egy speciális szigetelésnek a bevezetésével érték el. Az áramfogyasztás ezáltal még kisebb, mint a Rekord-fűtésnél, amelynek többi részeit az új modellnél változatlanul meghagyták.

Illesztékmárka a tégelysajtókra. Oly illesztékmárkáról van szó, amely a tégelynek igen vékony alátétjén szilárdan és biztosan alkalmazható, nem tolódik el és biztonságot nyújt aziránt, hogy a nyomandó papírt mindig egyugyanazon helyzetbe illeszti. Az újítás abban van, hogy egy erőteljesen rugózó szorító, egy benne elhelyezett, kiszögelléssel vagy hasonlóval ellátott kengyel révén a szorítónak nyitvamaradása mellett elhatárolást alkot a tégely nyomóalátétjén, amelybe a szorítónak kiálló és élesre kiképezett alsó részét be kell metszeni és betolni, mi alatt a kengyelnek a tégelysíkba való tételekor a szorító rugalmasan, önműködően becsukódik. A szorító felső részének homlokoldalán egy nyelvecskét lehet lazán vagy szilárdan alkalmazni, hogy a papírosnak könnyebb berakása biztosítható legyen. (Paul Töpferwien, Schwerin i. M., szabadalma.)

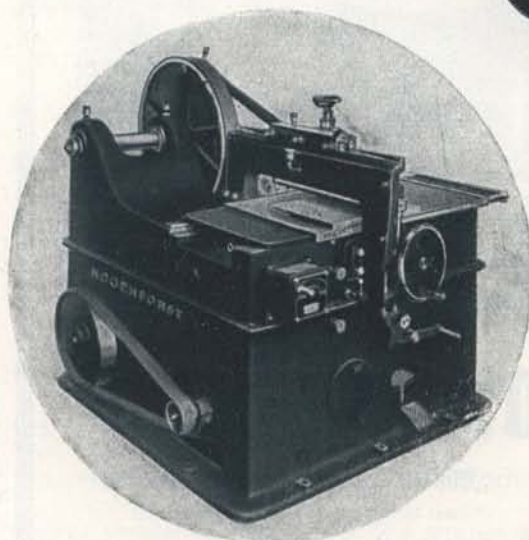
A Karl Schenck-féle vibrométerről. Igen gyakran fordul elő, hogy a nyomógépnek egyes részei vibrációba jönnek, ami végeredményben a nyomás jószágát károsan befolyásolja. A legtöbb esetben azonban igen nehéz megállapítani ennek a káros hatásnak a kiindulópontját. A Karl Schenck, G. m. b. H., Darmstadt, cég által forgalomba hozott vibrométer lehetővé teszi a gépeken, alapzatokon, stb. való vibrációknak mérését, még pedig úgy a függőleges,

mint a vízszintes lebegéseket. Ez a mérőeszköz lényegében nem egyéb, mint a rázkódtatások folytán lebegésbe kerülő olyan inga, amelynek lebegéseit egy emeltyűrendszer forgótükörre viszi át. A tükör egy beiktatott lámpának fénysugarát egy transzparensre vetíti, miáltal a lebegések, a vibrációk lehetővé és mérhetővé válnak. A készülék kezelése aránylag egyszerű, legnagyobb mérésfelülete, illetve a készülék alapfelülete 290×85 millimétert tesz ki, a vibrométer nettó súlya körülbelül 6 kg, össz-súlya (vibrométer, láda, szárazelem stb.) 10 kg; ára 425 német márka. A készülék gépgyáraknak és oly speciális cégeknek, amelyek a gépeknek vibrációktól és zajoktól való elszigetelésével foglalkoznak, jó szolgáltatásokat fog teljesíteni.

Önműködő ívberakókészülék tégelynyomósajtókra.

Az új ívberakószerkezetnél továbbítógörgők vezetnek a tégelyhez a nyomandó íveket. A továbbítógörgők a gép vázán, avagy a tégellyel összeköttetésben nem levő géprészen vannak elrendezve és a papírrakás meg a tégely felső széle között mozognak ide-oda. A továbbítógörgőknek ezzel az újszerű elrendezésével az ívszívóknak az útja a legkisebb mértékre korlátozódik, miáltal a tégelynyomósajtók gyorsabban futnak és így nagyobb teljesítmények érhetők el. (Josef Horn, Dresden, Zeunerstrasse 76 szabadalma.)

Gépek és készülékek rotációs és síkstereo-típiához

MASCHINENFABRIK
A. HOGENFORST, LEIPZIG

Olvasztókemencék, keverőkészülékkel és anélkül. Matricaszárítódobok erőhajtásra, gáz- vagy villanyfűtéssel. Szárítóperek. Öntőkészülékek. Marógépek. Gyorsgyalugépek és matricasajtók.

Fedőlapunk és mellékleteink

Lapunk jelen számának rendkívül hatásos fedőlapját E. **Kandó** Gyula jeles grafikusművészünk tervezte. Az M. és G. betűknek felülről való fotografálása eredményezi a betűk érdekes perspektíváját. Mellékleteink során bemutatjuk **Bortnyik** Sándor festőművész fotomontázsos villamosplakátját, amely a Kohinorszinet kelletti kedves egyszerűséggel. Ugyancsak Bortnyik műve a fotomontázsos kitűnő prospektusoldal is. A Kerék folyóirat stílusos címlapját **Kner** Albert főmunkatársunk tervezte. A frappáns hatású foto **Pintér** Zsuzsától való. **Kaes** Gyula grafikusművész sikerült munkája a két folyóiratcímlap. A Floris-bonbon bájos villamosplakátját **Pécsi** József tervezte és fotografálta. **Nemes** György művész szintén villamosplakátot tervezett. A fotó Alex Strassert dicséri. **Tábor** János grafikusművész prospektusfedele a mozdulat feszültségével hat. **Pécsi** József cipőkrémreklámlapja finom ötlet megrögzítése. **Kassák** Lajos költő és grafikusművész „Emigránsok” című melléklete beszédes példája annak, hogy mint lehet a legvégsőkig fokozni a fotomontázzsal elérhető hatást. Mint mellékleteinkből is látható, az élethez alkalmazkodunk, amikor a mindinkább terjedő és fejlődő fotomontázs technikáját olvasóinknak bemutatjuk, ezzel is a tanítás és tanácsadás és az e téren való útmutatás célját tartva szem előtt.

Külön melléklet gyanánt adjuk a **Gebr. Hartmann**, Ammendorf-Halle a. S. festékgár gyönyörű műnyomatát, amely színompában és technikai kivétel tekintetében az eddigieket is fölülmulja.

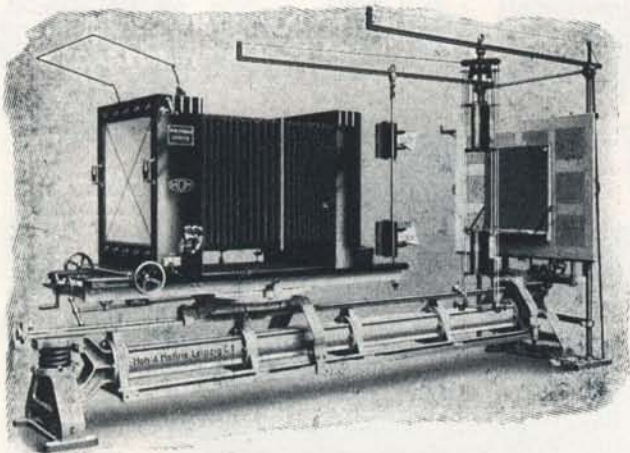
Szerkesztői üzenetek

Karplinszky Aladár, Belgrád. Ujból örömmel állapítjuk meg, hogy a beküldött munkák egytől egyig olyan kézre vallanak, amely megéri az idők szavát. Egyszerű eszközökkel csinálja hatásos és szép munkáit. Kár, hogy sem a nyomda berendezése, sem a nyomás nem tudja követni törekvéseit. Csak tovább, előre. Udv.

B. L. Dombóvár. Beküldött munkáiról csak az elismerés hangján szólhatunk. Különösen a táncstély meghívója és a két levélfej felel meg minden kívánalomnak, amilyent egy kisebb „vidéki” nyomdában készült munkával szemben támasztani lehet. Ami a reprodukálást illeti, a munkák egyszínben nem érvényesülnének kicsinyítve. Igyekeztek tovább is fejleszteni szaktudását és ha a nyomda, amelyben dolgozik, munkáiból a Magyar Grafika rendelkezésére bocsáthat majd mellékletnek való példányokat, szívesen mellékeljük azokat.

S. J. Dombóvár. A cikk nívója ellen alig van észrevételünk, de a tárgya nem lapunknak való. A Magyar Grafika részére szakcikket próbáljon írni. Erre stílusánál fogva csak biztathatjuk. Ajánljuk nyelv-tanok szorgalmas olvasását is.

Számos összehasonlíthatatlan előnye van a

HNRD KÜLÖNLEGES SOKSZOROSÍTÓ-KÉSZÜLÉKÜNKNEK

„HOHLUX” mozgatható vasállványon
(Német bírodalmi és egyéb szabadalom)

Tessék nálunk érdeklődni!

HOH & HAHNE LEIPZIG C1

Fényképszeti másoló-készülékek gyára
Gépgyár

Felelős szerkesztő: **Biró Miklós**

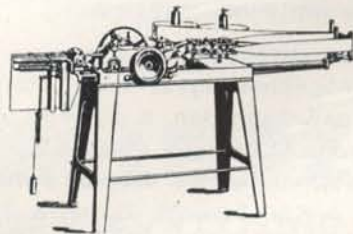
Főmunkatársak: **Herzog Salamon, Kner Albert,
Löwy László és Rosner Károly**

A szövegrész Intertype „C” modelű szedőgépeken szedve. (Képviseli „Grafika” Gépkereskedelmi Rt., Budapest V, Csáky u. 49.)

A kliséket a König és Bayer kliségyár, Budapest VII, Wesselényi u. 54. szállította

Nyomja és kiadja: **Biró Miklós Nyomdai Műintézet Rt.**
Budapest VII, Rózsa u. 25

Gyógyszerészi porkapszula és címke nyomó-automata

(törv. védve)
egy- és kétszínnyomásra.

Parafinoz, hajtogat, nyomtat, rillel hosszúságban és szélességben.

Könyvhátdomborítást is tömegesen végez stb.

Wilh. Maul Jr., Maschinenfabrik, Dresden-D. 27

Alapított 1873-ban

GEBR. HARTMANN, HALLE-AMMENDORF
DRUCKFARBENFABRIKEN

Portitzer Mühle

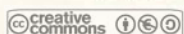
Duplex = Autotypie

Lerakat Magyarország részére:

Hartmann Testv. Nyomdafestékgyárak

Budapesti Flóktelepe V.

Tátra ucca 6, Telefon: Aut 231-43

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/legyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Vedd a legjobb gépet, amelyen jót csak vehetsz; minőségére még akkor is gondolni fogsz, amikor az árát már rég elfelejtetted!

A Linotype a **számító** könyvnyomtató szedőgépe. A Linotype-ot a kisüzem is megveheti. A mi modernizált Linotype-Ideal 4 A I. modellünk gyári garanciával például csak **10 %-kal kerül többre**, mint egy betűpálcikagép, de **43 %-kal magasabb a szedésteljesítménye**, ami évente majdnem 1000 szedési óra előnynek felel meg egy munkaszakaszban. Ezzel eklatánsan be van bizonyítva:

LINOTYPE

Nem az áron múlik, hanem a teljesítményen! Ez az ugrópontja a kérdésnek!

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK
Budapest, II, Hunyadi János út 12. szám

UNIVERSAL

Grafikai Szaküzlet Részvénytársaság

Budapest VIII, Rákóczi tér 2

(Bejárat: Salétrom u. 2) Telefonszám: J. 348-12

Vezérképviseltek:

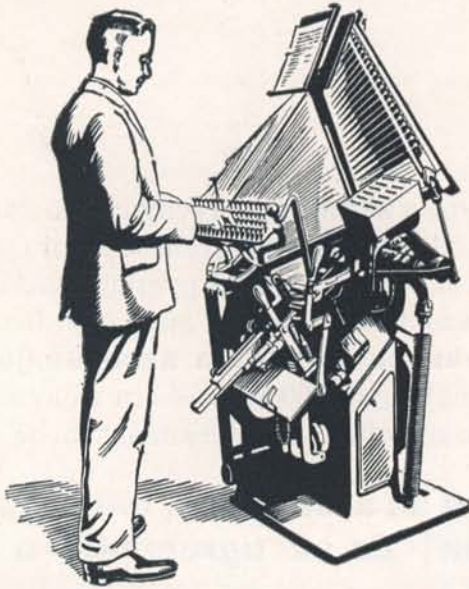
Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann
Hannover, festékgyártmányainak raktára

Herfurth & Heyden, fűzőgépgyár
Leipzig. Minden típusú drótfűzőgép raktárról

GÉP • BETŰ • FESTÉK

Mindennemű szakmabeli gépek és egyéb grafikai cikkek, használt, valamint új állapotban, jótállás mellett. Használt gépeket veszünk és becserélünk

A legjobb szedőgép ujság részére...

»TYPOGRAPH«

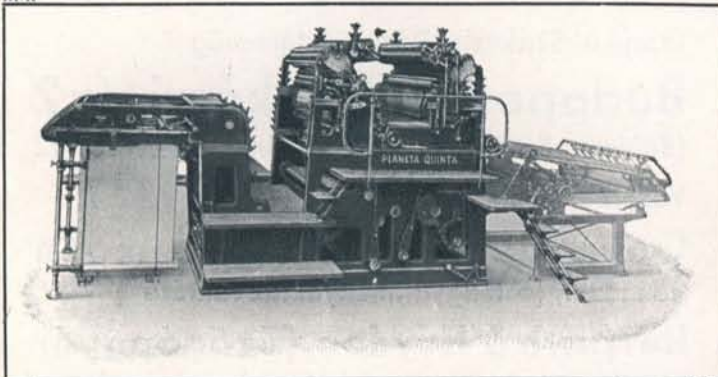
szedőgéppel. De tévedés volna azt hinni, hogy ujság részére kevésbé alkalmas gép. Ellenkezőleg: a Typograph szedőgépek túlnyomó nagy részét ujságüzemekben alkalmazzák. És hogy miként nyilatkozik róla a gyakorlat, a következő bizonyítvány mutatja:

1929. V. 2

*M*int hogy egy év múlt el azóta, hogy az új (negyedik) „Universal“ Typograph szedőgépet üzembeállítottuk, kötelességünknek tartjuk, hogy a gép kiváló munkájáért köszönetünket fejezzük ki. A jelenlegi átlagos munkateljesítmény óránként 120 sor, 14 eicserő szélességre. Miatán e gépek üzemeltetése csekély és esetleges zavart gyorsan maga a szedő háríthat el, a „Typograph“ ujság részére a legjobb szedőgép gyanánt ajánlható.

TYPOGRAPH G. M. B. H. BERLIN NW 87. HUTTENSTR. 17-19
MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐ: **TANZER MIKSA, BUDAPEST VII, AKÁCFA UCCA 50. SZ.**

PLANETA

OFFSETS AJTÓK

egy- és kétszínű nyomásra
Minden célnak gyártunk megfelelő gépet

Az utóbbi 18 hónap alatt kimutathatólag

101 PLANETA
egy- és kétszínű nyomó
offsetsajtót adtunk el

PLANETA-QUINTA

kétszínű nyomó gyorsanjáró offset-sajtó
Óránkénti teljesítmény 4200 nyomás. Kirakás
ívfogók nélkül. Központi önműködő olajozás

DRESDEN-LEIPZIGER

SCHNELLPRESSENFABRIK A.-G.
COSWIG (BEZ. DRESDEN)

Vezérképviselő
Magyarország részére:

Freund-Barát-féle grafikai szaküzlet, Budapest
V, Csáky ucca 13. szám. Telefon: Aut. 282-35

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPAROK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT
MEGJELENIK KÉTHAVONKÉNT, MINDEN ÉVBEN HATSZOR

UNGARISCHE GRAPHIK

CÍMŰ NÉMETNYELVŰ MELLÉKLAPPAL

SZERKESZTI ÉS KIADJA: BIRÓ MIKLÓS

FŐMUNKATÁRSÁK: HERZOG SALAMON, KNER ALBERT,
LÖWY LÁSZLÓ ÉS ROSNER KÁROLY

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25

BIRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT RT

A Magyar Grafika előfizetési díja Magyarországon: Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak egész évre 30 pengő, fél évre 16 pengő. Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak 5 pengő

Előfizetési díj külföldiek részére: Az európai kontinensen 30 pengő, Angliába és a tengerentúli államokba 6 dollár

Jahresbezugspreise: Für die europäischen Staaten (mit Ausnahme England) 30 Pengő, für das übrige Ausland 6 Dollar. Einzelbezugspreis: 5 Pengő, resp. 1 Dollar. — Die Magyar Grafika erscheint zweimonatlich

TARTALOM:

Rabinovszky Márius: A reklám- és könyvművészeti kiállítás céljáról és eredményéről

Mihályfi Ernő: A reklámművészeti kiállításról

Rabinovszky Márius: A fiatalok dominálnak

Rosner Károly: A könyv- és reklámművészek

H.: Évadzáró szaktanfolyami kiállítás

Geyer: Emlékezés a vizitkártya családfájára

Baranyi: A nyomdaipar szerepe az ipari kiállításon

E. Witzig (Leipzig): A jelenkor német betűművészete a Bugra-vásáron

W. E.: Leipzig mint a grafikai gépipar központja

Emil Köditz: Reprodukcióstechnika, offset- és mélynyomás

A. Kupfer: Grafikai gépek a leipzig-i tavaszi vásáron

Ruhig László: A mélynyomófesték

H. S.: A szedőgép zavarai és azok elhárítása

h.: Őt esztendő

Ziegler Gyula: A képrádió a nyomdászat szolgálatában

Kohl Ferenc jubileuma

Egy modern könyvkötőüzemről

Karl Krause, Hoh és Hahne és Berger és Wirth a tavaszi lipcsei vásáron

Szedés — Följegyzések — Könyv- és lapszemle — Technikai újítások — Fedőlapunk és mellékleteink — Szerkesztői üzenetek

A reklám- és könyvművészeti kiállítás céljáról és eredményéről

A reklám- és könyvgrafikus művészek kiállításán, mindent összevéve, a legjobban a friss, egészséges életöröm lehellete lepte meg a közönséget. Így, egymás mellett látva grafikánk jelenlegi legjobb teljesítményeit, meglepetten tapasztaltuk, hogy mennyi kitűnő munkásunk, mennyi kitűnő teljesítményünk, mennyi életrevaló ötletünk látott már napvilágot és mily egészséges irányban fejlődik grafikánk, minden nyomasztó anyagi gátlás ellenére.

Mondhatnók: éreztük a Nyugatot. Éreztük, hogy lépést tartunk. Nem az ott elért eredmények utánzásával, hanem az új szellem megértésével és valóraváltásával. A gyatra gazdasági viszonyok ellenére, csírájában nálunk is mutatkoznak hasonló jelenségek a kereskedelem és ipar terén, mint a nyugati külföldön. E jelenségek közül a legjellegzetesebb a márkacikkek előrenyomulása. Ami azelőtt alig ismert vagy ismeretlen fogalom volt nálunk: a gyáros, a nagy importőr, a gyári képviselő maga hirdeti cikkeit a detailkereskedelem helyett és ezeknek a cikkeknek neve, ismeretőjele, márkája van. A reklám számára ekként egészen új terület nyílik meg. Nem lényegtelen a szempont, hogy a rendelő nagyban, nagystílusban, átfogóan dolgozik, hogy reklámhadjáratába minden számára tekintetbe jövő tényezőt bevon. Általában vállalkozókedv, merészség, kockázókészség inkább van meg a nagy anyagi felkészültséggel dolgozó vállalatban, mint abban, amely minden fillér kiadás felett gondolkozóba kell hogy essen. A kisember csak nehezen kísérletezhet s főleg nincs tehetősége, hogy a kísérlet eredményét kivárja. A kisember kényszerűleg mások által kitaposott úton jár. Ellenben a nagyvállalkozó nyugodtan kockáztathat, mert mindig visszatérhet a régi stílus propagandához, ha az új stílus nem válik be vagy egyelőre párhuzamosan dolgozhat különböző jellegű reklámmal.

Igen fontos reklámművészetünk szempontjából, hogy a kereskedelem új formájával lépést tud tartani. Hogy ki tudja elégíteni azokat az igényeket, melyeket a modern üzem vele szemben felállít. S az Iparművészeti Múzeumban rendezett kiállításnak e szempontból különös hivatása volt: meg kellett ismertetnie az új reklámművészgárdát az új reklámrendelő körökkel. Mert ne higyjük, hogy — néhány eset kivételével — az új szükséglet parancsszava teremtette meg a modern reklám új magyar formáit. Ne higyjük, hogy a gazdasági ösztönzés váltotta ki ezt a szellemi serénységet. Ellenkezőleg. Reklámművészeink a rendelőkötől függetlenül, gyakran a rendelők ellenére dolgoztak. S így szükség volt a felvonulásra a kiállítás keretében, hogy a két tényező: művész és rendelő egymásra találjon. S ha a jelek nem csálnak, sok esetben tényleg egymásra találtak. S a talaj a

további munka számára mindenképpen elő van készítve. Most már részben reklámművészeinken is múlik, hogy ne csak mások szolgálatához értsenek, de tudják kiszolgálni önmagukat is, ne csak szappanpelyheknek, kekszeknek és újságoknak csináljanak reklámot, de magának a reklámművészetnek is.

*

Még egy szót arról, ami a nézőt a reklámgrafikusok kiállításán oly pezsdítően jó érzésekkel telítette: ez az ötletgazdagság. Ötletgazdagság minden tekintetben. Nem mintha itt új stílust teremtettek volna. Az ilyenfajta eredetiségre nincs szükség, ennek nem is volna létjogosultsága. Ellenben művészeink a Nyugaton kialakult stílusokat meg tudják érteni, meg tudják tölteni új tartalommal, újjá tudják teremteni a maguk és közönségük szükséglete számára. Ami e szükségleteket illeti, úgy e téren is, mint mindenütt: a magyar igények az eszközök halmozását, nagyobb-fokú gazdagságát követelik meg. Több szín, több forma, több térkitöltés. S ott, ahol a művész takaré-

kos eszközökkel is dolgozik, egynéhány fokkal nyugtalanabbnak, temperamentumosabbnak kell lennie. E téren, úgy hiszem, alapvető nemzeti jelleggel kell számolnunk. Ezért biztos meggyőződésem, hogy a német vívmányok szószerinti átlántálásával itt csak bukni lehet. Akár építészetről, akár fényképészetről, akár rajzolt plakátról, prospektusról, fényreklámról van szó: a mi fantáziánk bujább, pezsdülőbb a nyugati fantáziánál s finomtalanságot inkább megbocsát, mint tompaságot. Meg kell állapítanunk, hogy reklámművészeink túlnyomó része ötleteiben (formai és tartalmi ötleteiben) ösztönszerűleg s öntudatlanul alkalmazkodott e szükséglethez, még pedig oly módon, hogy az elevenség szinte soha, sehol sem megy a finomság rovására.

A kiállítás erkölcsi sikere szembetűnő. A sajtó oly lelkesedő megértéssel fogadta grafikusaink munkáját, mely megfelelt e munka belső jelentőségének. Az anyagi siker ezután szintén nem maradhatott el, de, úgy hisszük, teljes egészében csak jóval később fogja éreztetni hatását. **Rabinovszky Mária**

A könyv- és reklámművészeti kiállításról

A Magyar Könyv- és Reklámművészek Társasága április 12-től 27-ig bemutatkozó kiállítást rendezett az Iparművészeti Múzeumban. A bemutatkozás kitűnően sikerült, volt sajtósiker, közönségsiker, talán még anyagi siker is volt. Az egyesületet megismerték, miután tagjait egyenként már régen jól ismerte a közönség. Az uccák demokratikus hirdetőoszlopaírói és reklámtáblái-írói, vagy az arisztokratikus könyvespolcok kincseiből ismerték már munkájukat. Mégis eseménye volt ez a kiállítás az új magyar plakátművészetnek és öregebb testvérének, a könyvművészetnek.

Azt jelentette ez a kiállítás, hogy egy új művészet, amely az uccán nőtt nagyra, meghódította a kiállítótermet, azt jelentette, hogy amikor a festmények lekerülnek az új enteriőrök falairól, amikor a festőművészet halálát hirdetik, akkor az új művészet vonul be a házak falairól a múzeumba. Néhány lelkes fiatal művész munkája teremtette meg ezt a kiállítást, ugyanazoké, akik öt-hat éves munkával megteremtették az új korszerű magyar reklámművészetet. Nemcsak a kiállítás tartalmát adták ezek a művészek, hanem a rendezés minden aprólékos munkáját is. Egyetlen fillér költség nélkül maguk rendezték az egész kiállítást. Azért költség nélkül, mert nem volt egyetlen fillérjük sem, amit ráköltethetnek volna. A könyv- és reklámművészeti kiállítás a magyar iparművészet leeurópaibb eredményeiről adott számot. (Néhány héttel később megnyílt Monzában egy magyar iparművészeti kiállítás, erre állítólag 30.000 pengőt költött a magyar állam. A monzai kiállítás anyagának értékét nem ismerjük. A magyar közvéleményt

ezekről a külföldi kiállításokról nem szokás tájékoztatni, sem előzőleg, sem utólag. E sorok írója csak két fényképet látott a monzai kiállításról, azokból is csak azt lehetett megállapítani, hogy a magyar kiállítási szobák falai Parissal vannak bevonva és ez a Páris nagyszerűen érvényesül. Legalább is a fényképeken.)

No, de nem erről van szó, csak arról, hogy a könyv- és reklámművészeknek nem volt 30.000 pengőjük. Mégis olyan kiállítást produkáltak, amilyent még aligha láttak Magyarországon. A fiatal modern magyar reklámművészek megteremtői beszámoltak párbeszédős úttörő munkájuk eredményéről és csatlakoztak hozzájuk, majdnem teljes számban, a magyar könyvművészet európai kultúrát reprezentáló mesterei. Huszonhét könyv- és reklámművész és vagy ötven fiatal növendék (a művészek magániskoláinak növendékei) állított ki ezen a kiállításon. A plakátkollekció középpontjában Bortnyik Sándor és Berény Róbert munkái állottak. Akik figyelik az új magyar plakátstílus fejlődését és kialakulását, azokat is meglepte az az anyag, amit ez a két művész a kiállításon felsorakoztatott. Rokon és mégis külön utakon jár ez a két művész. Bortnyik a legtisztább tárgyilagosság alapján áll, éles logikával állapítja meg a legfontosabbat, a legjellemzőbbet, amit a plakátnak hirdetnie kell és ezt szinte matematikai precizitással stilizálja szuggesztív erejűvé. Csak színeibe viszi mély festőiségének ösztönös érzéseit.

Berény Róbert sokszor indul ki egy-egy játékos ötletből, amit a téma vagy a grafikai megoldás ad és erre alapítja a plakát hatását. Természetesen ő

Plakátfalak a Könyv- és Reklámművészek kiállításán az Iparművészeti Múzeumban

Berényi Róbert, Bortnyik Sándor és Végh Gusztáv plakátjai és plakáttervei

Bortnyik Sándor-tanítványok plakátfalai

Csabai Ékes Lajos munkái

is átviszi erre a területre is festőtehetségének minden erejét.

Bortnyik a plakátokon kívül a reklámművészet minden ágában dolgozik, bemutatott a kiállításon egy sorozat pompás könyvcímlapot, könyvillusztrációt is. Bármennyire különbözik a két terület, a reklámművészet és a könyvművészet, nem lehet különválasztani a beszámolóban, mert a kiállító művészek túlnyomó része mind a két területen dolgozik.

Kner Albert plakátjain kívül fotomontázsokat, könyvillusztrációkat és csomagolásokat is bemutatott. Valamennyi előkelő terméke annak a nyugati kultúrának, amely a Kner-dinasztia munkáját jellemzi. Kner Imre és Kozma Lajos a gyomai nyomda tipográfiai munkáit, tipográfiai díszeit sorakoztatta fel a vitrinekben. Kozma nagyszerű portálterveiből is bemutatott egy sorozatot s így még a reklámpépítészet is szerepelt. Kner Erzsébet pompás sorozatát mutatta be művészi könyvkötéseinek. Anyag, technika, izlés pompás harmóniája teszi igazán európai értékűvé ennek az iparművészeti műhelynek produktumait.

A fotoplakát és fotoreklám új műfaja is ezen a kiállításon került először a közönség elé. Pécsi József reklámfelvételei technikailag már a tökéletesség legmagasabb fokán állnak, viszont ő volt az egyetlen, aki ezen az úton: tökéletes fényképezési technikával érte el eredményeit. Mert fotomontázst sokan állítottak ki, de ezeknél a fotomontázsoknál, azt hiszem, még vannak tisztázásra váró kérdések és pedig úgy művészi, mint gyakorlati szempontokból.

A fotomontázs művelői nálunk ugyanis a következő eljárást követik. Elővesznek több vagy kevesebb fényképet, illusztrált folyóiratot és az előttük levő anyagból, több vagy kevesebb ötletességgel, szellemességgel, reklám- vagy „propaganda”-célra fotomontázsokat állítanak össze. Nyilvánvaló, hogy itt az eredmény a legkülönbözőbb esetlegességektől függ, elsősorban attól, hogy milyen és mennyi kész fénykép áll a montírozó rendelkezésére. Véletlenek adódnak, amik néha igen hatásosak lehetnek, de csak a legritkább esetben tudatos művészi munka eredményei.

Ez az egyik hibája nem a fotomontázsnak, hanem a művészet magyar művelőinek. A másik baj teljesen gyakorlati, de éppen rájuk nézve súlyos következményekkel járhat. Idegen fényképeket, illusztrált lapokból való kivágásokat ugyanis egyszerűen nem szabad ilyen fotomontázsokhoz engedély nélkül felhasználni. Ezek a képek az őket készítő fényképezők szellemi tulajdonai, ezeket más sem egészében, sem részleteiben fel nem használhatja. A fotomontírozók igen kellemetlen kártérítési, szerzői jogsértési pöröket kaphatnak.

A két probléma magától adja a megfelelő megoldást. A fotomontázst úgy kell csinálni, hogy ahhoz maga a művész készítse el a szükséges, a célnak megfelelő fényképfelvételeket. Először legyen meg a fotomontázs terve, koncepciója és azután készítse el a

fölvételt, amelyre szükség van. Így nem lesz kiszolgáltatva esetlegességeknek, véletleneknek és kártérítési pereknek sem. Vannak, akik már így dolgoznak, például Bortnyik, Molnár Farkas, Moholy Nagy László, de például akármilyen ötletesek és hatásosak is Kassák fotomontázsai, magukban hordják még a fenti hibákat.

Arra, sajnos, nincs hely, hogy minden kiállítóval érdeme szerint részletesen foglalkozzunk. Nem is lehet feladatunk ez. Pécsi fotói tökéletesebben számolnak be a legjobb munkákról. A különböző reklámgrafikák, könyvillusztrációk, szignettek, címlapok, rajzok, plakátok, fametszetek, rézmetszetek, csomagolások, ex librisek, kőrajzok, propagandanyomatványok, karikatúrák, újságrajzok, bélyegek, reklámnyomatványok olyan tömege szerepel a kiállításon (amelynek talán a zsúfoltság az egyetlen hibája), hogy szóban nem tehetünk mást, mint hogy felsoroljuk a kiállítókat nevét. Conrád Gyula, Csabai Ékes Lajos, Divéky József, Fáy Dezső, Fiora Margit, Gáspár Antal, Gedő Lipót, Gróf József, Jeges Ernő, Jaschik Álmos, Kaesz Gyula, Kolozsváry Sándor, Kreiszl Béla, Molnár C. Pál, Reiter László, Végh Gusztáv.

De talán mindennél nagyobb öröm volt ezen a kiállításon látni, hogy milyen lelkes, tehetséges gárdát nevelnek maguk köré az úttörő művészek. Külön csoportokban mutatkoztak be a tanítványok. Bámulatos eredményt mutat az alig egy éve dolgozó Bortnyik-iskola, pompás plakátok, ügyesen rendezett miniatűr uccában felállított kis reklámozslapok sorakoznak az iskola anyagában. A legjobb plakátok készítői: Vásárhelyi Győző, Kandó Gyula, Nemes György, Pollacsek Gabi, Kálmán Klára, Radó György, Spinner Klári, Dobó Jenő.

Kaesz Gyula növendékei közül K. Lukács Kató kitűnő folyóiratcímlapot, Weisz Pál és Weisz Antal nagyon ötletes reklámpavilonokat állított ki. (A Nemzetközi Vásár egészen másképp festett volna, ha néhány ilyen pavillont megvalósítanak a kiállítók.) Nemes Eric és Kozma Zsuzsa szerepelt még ebben a csoportban. Berény tanítványa Lányi József, Kassáké Lengyel Lajos, Kner Alberté Kepes, utóbbiaknak fotomontázsait kell kiemelni a fiatalok munkái közül. Nagyszerű eredményeket mutattak a Pécsi-tanítványok, Pintér Zsuzsa, Besnyő Éva, Budai Panni. Jaschik tanítványai közül kiemelkednek Csillag Vera munkái, ő tudta legjobban függetleníteni magát Jaschik sajátos művészetének sokszor túlságosan erős hatásától.

Vajjon az iparművészeti iskola növendékei és tanárai látták-e ezt a kiállítást?

Ennél azonban talán fontosabb, hogy a kiállítást látták, jól megnézték a „rendelőket”, ott voltak a gyárosok, kereskedők, akik láthatták, hogy művészeink teljes felkészültséggel, korszerű tudással állnak rendelkezésére a magyar iparnak és kereskedelemnek. Semmi akadály, hogy véglegesen eltűnjene a rossz, hatástalan plakátok, az ízléstelen, eredménytelen reklámnyomatványok.

Mihályfi Ernő

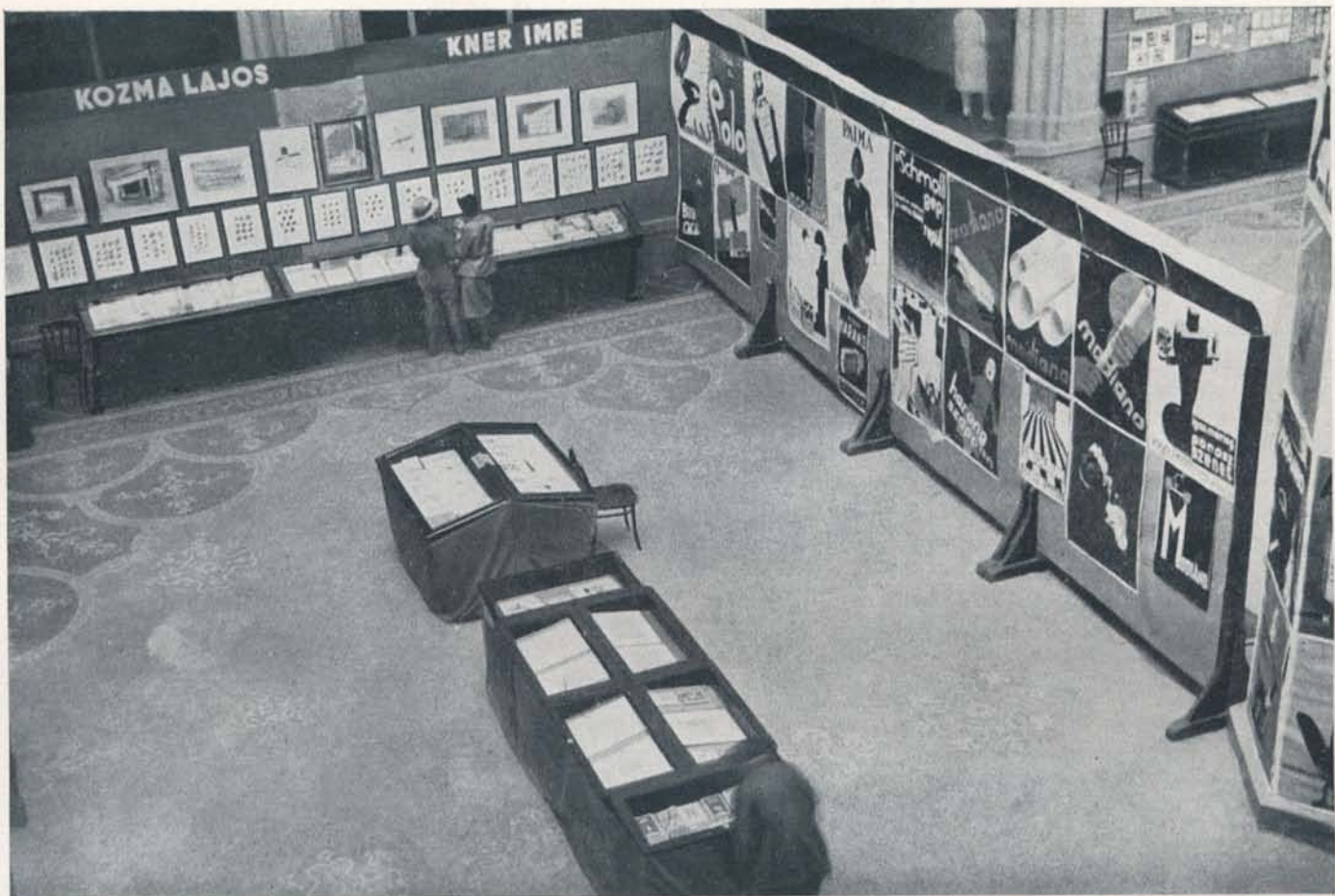
Divéky József grafikai munkái

Kaesz Gyula és Kolozsváry Sándor munkái

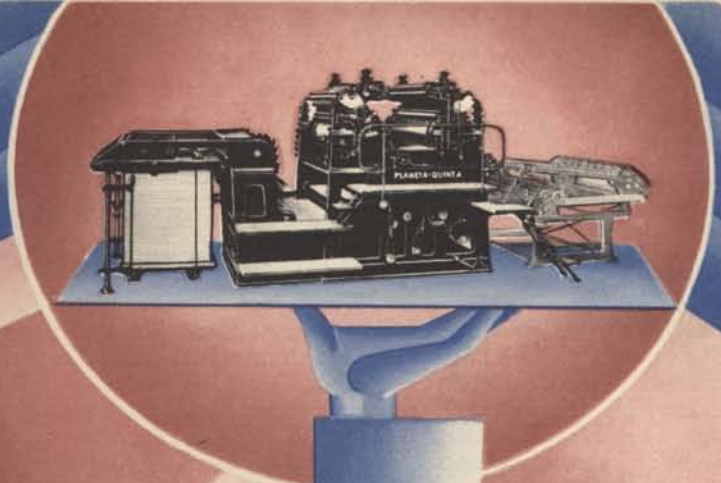

Kassák Lajos munkái

Két részlet a Könyv- és Reklámkiállításból az Iparművészeti Múzeumban

IE SCHNELLE
WEIFARBEN
FFSETPRESSE

RUM P

STÜNDLICH
BIS
4000
BOGEN IN
ZWEI FARBEN
DRUCKT DIE

PLANETA QUINTA

**DRESDEN-LEIPZIGER
SCHNELLPRESSENFABRIK A-G
COSWIG BEZ. DRESDEN**

A fiatalok dominálnak

Kiállítási életünkben a fiatalok dominálnak. A közönség érdeklődése és a kritika szeretete ő feljűk fordul. Mindnyájan érezzük, hogy azt a nagy hátrányt, melyet a kommun utáni némaság jelentett számunkra, gyors iramban be kell hozni, ha nem akarunk végleg lemaradni a haladó karavánról. Egy ideig úgy tűnt, hogy nincs erőteljes, új nemzedékünk, hogy még mindig a negyven- és ötvenévesek a fiatalok. Ma már azonban a friss tehetségek felett is seregszemlét tarthatunk s megállapíthatjuk, hogy számosan vannak és minőségben sokat ígérnek. Csak egyetlen pont az, ami aggályokat kelt bennünk: a fiatalok iskolázottsága, sajnos, nem megfelelő, tehetségükkel, érzés-életükkel és látókörükkel nem mindig tart lépést technikájuk. Ennek oka: a szolid iskola hiánya. Az Akadémia tanárainak egyik része olyan tanítást produkál, hogy távoltartja magától a progresszív érzésű fiatalságot, a tanárok másik része pedig elhanyagolja a technikai munkát, mely pedig, hiába, mégis csak minden művészi alkotás előfeltétele.

*

Ha fiatalokról beszélünk, méltán kezdhetjük meg a sort Vaszary Jánossal. Vaszary fiatal s ma fiatalabb, mint volt négy-öt évvel ezelőtt. Impozáns vitalitása túlteszi magát az akadályokon. Ernst-múzeumbeli kiállítása izgató élmény volt, az eleven expresszionizmus életigenlő hitvallása. Vaszary az a művész, aki az ecsetkezelés minden csínját virtuóz módjára uralja. Színnel, formával, vonallal, folttal oly fölényesen bánik, mint aki előtt nincsenek kiviteli nehézségek. Formai fantáziája néha kicsapongó, de ezt neki megbocsátjuk, mert tudása mindig nyomon követi ecsetét. Új stílusa: kevés világos, ragyogó ecsetvonás, fehér s gyakran csupaszon hagyott alapon. Sok nap, sok harsogó szín, sok határozott erő. S ezentúl van egy legújabb stílusa is: egy legmodernebb stílusa. Itt a fekete dominál és a feketét hatják át a tarka, de hűvösebb színek. Nagyvárosi impressziókról van szó: házak sziluetjei s fények csóvái, emberi alakok s gépfantomok hatolnak egymáson keresztül, fokozódnak bizarr, építetten mozgalmas szimfóniává.

Az Ernst Múzeum következő csoportkiállításán is két szép élményünk volt: Márffy Ödön és Bernáth Aurél képei. Márffy Ödön festészete érett, édes és gazdag művészet. Világos ragyogás és világos fényöröm az ő témája is, mint Vaszaryé. Míg azonban Vaszary „Draufgänger”, Márffy elmélyedő. Vaszary ötleteinek enged és jókedvének odaadja magát. Márffy válogat és megfontol, gyönyörködik s érlel. Képei szépek, derűsek s férfiasan gyöngédek. Bernáth Aurél fantáziája egészen más irányú. Romantikus, de nem a szó „neoromantikus” értelmében. Romantikája ízében, élményeiben s formájában merőben modern. Romantika, mert vágyva-vágyja a végtelen titokzatos har-

móniáit, az elemek furcsán, halkán suhanó összehívódását, mert egyneműnek látja a világot, s ebben az egynemű világban érzi a maga átszellemült, szomorú ámulatát.

A Nemzeti Szalonban két „fiatal” kiállítás kötötte le az érdeklődést, az Alpesi Kiállítás hatalmas zsbivására után. Az egyik az UME kiállítása, mely régiek mellett új neveket hozott, a másik Szinyeiék Tavaszi Szalonja. Az UME-kiállítás legérdekesebb jelensége: Bene, Peitler, Klie, Gadányi, Hincz és Krocsák. Bene három képe közül csak az egyik elégtett ki, egy csendélet, melynek síma tempera-piktúrája szolid és friss megoldást nyújtott. Peitler erős egyéniség, bár éppen most zavaros periódusát éli. Halmozza az eszközöket, a „szürrealista” élmények keresésében gyakran kissé tájékozatlanul tapogatózik. Hasonló problémákkal küzd Gadányi Jenő is. A Vaszary varázsa alatt sikerült első erőltetése után most az erőgyűjtés szükségét érezheti s nem látja világosan az utat. Velük ellentétben Hincz Gyula az, aki nem ismer akadályt. Főlelmesen ura minden kifejezőszándékának s oly készséggel, oly felkészültséggel dolgozik, mint egy sem a fiatalok közül. Túlkönnyen megy neki minden s ezért gyakran az a benyomásunk, hogy program nélkül, öttetszerűen, csak a dekoráció kedvéért fest. Megmutatja, hogy ő így is tud s minden képével más-más szürrealista modorában alkot meglepően jól. Meglepően jól — de végértelemben nem mindig meggyőző. Klie Zoltán új modort talált s jól ért a plasztikus aktömeggel bänni, bár a rajz végső konzekvenciáit ő sem vonja le (Vaszary-növendék). Ugy látjuk, hogy ez az igen tehetséges fiatal művész tetszetősebben dolgozik, kevésbé zavarosan és tapogatódzón, mint azelőtt, de kevesebb meggyőző erővel is. Kivétel „Tájkép”-e, mély, tiszta, vonzó poézisével. Krocsák Emil új név: először állít ki s minden figyelmet megérdemel. Két nagyformájú groteszk női feje megkapott nyers erejével, kettős aktja pedig rajzi készségével, a vízió eredetiségével, a kifejezés egészen egyéni ízével. Krocsák éppenséggel nem leszűrdött művész, de becsületes munkás és — technikája van. Igen sokat várhatunk tőle. A kiállításon egyébként az egyesület tekintélyes barátjai szerepelnek egy-egy vendégképpel s a többi tag s fiatal vendég részben igen jó s friss, részben konvencionálisan modern vagy megoldatlan, sőt, néhol fáradt munkákkal.

A Szinyei-Társaság Tavaszi Szalonja kissé üresebb volt a szokottnál, mert a fiataloknak e szezonban igen sok kiállítási alkalom nyílt s így Szinyeiéknek kevertebb anyag maradt. A számos derék teljesítmény közül kiemelhetjük ifj. Kernstok Károly női fejét és Kupferstein Imre táját: mindkettő a 16. század művészetére támaszkodik; az első Bronzinora, a

Kner Albert munkái

Pécsi József fényképreklámjai

A Bortnyik-növendékek kis plakátoszlopai

másik a vlám tájfestészetre. Vörös Géza dekoratív és perspektivikus síkokkal operáló modora roppant ügyes és tiszta munka, de már szinte túlügyes és hovatovább — üres. Hollós Mattioni Eszter engedett modorosságából s ecsetkezelése is rendezettebb lett. Ez a tehetséges festő így egészségesebb útra lépett. Hincz Gyula itt is kiragogy fölényes tudásával, frappáns ízlésével. A szobrászok közül Schaar Erzsébet, Németh Kálmán, Geecső Sándor és Geörcs Lajos válnak ki.

A Tamás-Szalón utolsó kiállításán egy sor fiatal művész mutatott be néhány képet s szobrot. Különösen Goldmann György szobrász vonta magára a figyelmet: zárt formákkal dolgozó, férfias művész. Mint új vállalkozás mutatkozott be szűkebb közönség előtt Kovács Akos kis szalónja a Bank ucca 7. sz. ház második emeletén. Kizárólag progresszív művészeket állít ki, többé-kevésbé szerencsés válogatás alapján. Egészben azonban a legnagyobb szimpátia illeti meg Kovács kísérletét, mert talán képes lesz rá, új érdeklődő kört szerezni a modern törekvéseknek.

A Képzőművészeti Társulat „tavaszi” kiállításának ezúttal sem volt sok köze a tavaszhoz. Érdekes csak a KUT terme volt, válogatottan jó anyagával. Feltűnt Szőnyi sápadt, álomszerű látománya, a „Zebegényi emberek”, mely ismételten tanubizonyosságot tett amellett, hogy Szőnyi ősi tehetségétől mily távol áll a — „szönyizmus”, az ő modorának epigonok által történő modorosítása. A konzervatív egyesületek kiállítói közül méltán emelhetők ki Nádler, Vidovszky, Szüle, Zádor István nevei. Egyébként talán csak Bartoniek Anna fanyar erejű kompozíciója, Vadász Endre sötét festői képei és Csabai Ékes friss, színes munkái érdemelnek meg említést. Érdekes volt ezúttal az építészeti terem. Már beérkezett építészünk egy-némelyike is kezd modern problémák irányában orientálódni.

A Szépművészeti Múzeum kiállításai közül nagyjelentőségű az antik terrakotta-terem megnyitása. Hallatlan gazdag, pompás anyag válik itt hozzáférhetővé Oroszlán Zoltán dr. kifogástalan elrendezésében. Balló Ede másolatkiállítás ismét arról győz meg, hogy nagy mesterek alkotásainak reprodukciója csak két úton kísérrelhető meg: az egyik a mechanikus út, a fénykép: s ez még nem tökéletes, de legalább híven adja vissza a mű szellemét; a másik a szabad interpretáció, mely azonban tanító értékkel nem bír. Balló azonban másol. Virtuózan, óriási felkészültséggel, páratlan tudással, hozzáértéssel s mégis — másolatainak túlnyomó részéből hiányzik az a bizonyos meg nem mérhető és ki nem mutatható valami: a művész eredeti kezeirása, eredeti teremtő víziója. A grafikai teremben Hoffmann Edit dr. ismét olyan kiállítással lepott meg, melynek megtekintését a művészet egyetlen barátjának sem szabadna elmulasztania. Miniatűrök és olasz rajzok lépnek a közönség elé, a múzeum szekrényeinek féltve őrzött kincsei. Álomszerűen szép gótikus miniatűrök: a középkori

színlátás és formaelvonatkozás mélységesen megkapó remekei. Aztán olasz mesterek rajzai: Leonardo tanulmányai az Anghiari csata fejeihez, Raffael angyali bájú női aktja, hogy csak a legnevesebb kincseket említsük, aztán a barokk nagymesterek közül Veronese és Tintoretto tanulmányai s a későbbiek közül

Salvator Rosa, Tintoretto s mások, részben reprezentáló munkái. A rendkívül értékes kiállításához Hoffmann dr. kitűnően használható s nagy gonddal készült katalógust szerkesztett, mely érdekesen világítja meg a grafikai osztály igazgatónöjének nagyszerű kutató munkáját.

Rabinovszky Mária

Emlékezés a vizitkártya családfájára

Nincs bár kutyabőrre írva, de mégis van. És úgy lőn, hogy volt pedigen egy olyan idő is, mikor a papír még drágább vala, mint manapság. (Lehetséges ez, te jóisten? Szerk.) Annyi azonban már időtlen idők előtt is akadt belőle, hogy ördög-bibliára is jusson, korszakalkotó pontot vivén azzal a civilizáció történetébe. A jégkorszak megelőzte a vízkorszakot, a kőkorszak megelőzte a fémkorszakot; a játékkártya megelőzte a gőzgépet, a villamost, a mozit, a telefont, még a rádiót is, hogy a cipősubick-ról ne essék szó.

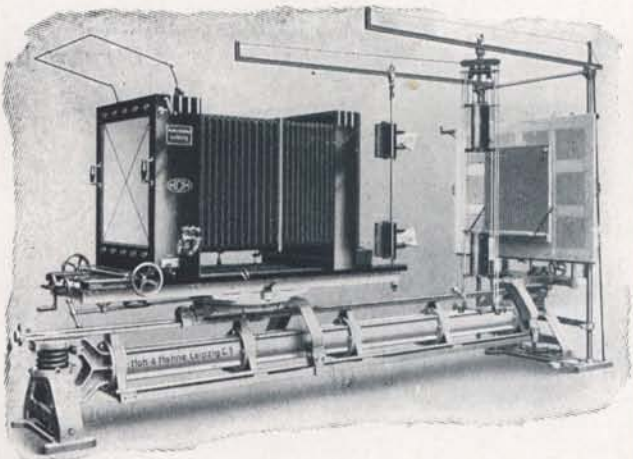
Ritka papír maradt ám ökelme jóideig, olyanféle, mint a képképző a kommún alatt s bizony ezt sem hajították használat után személtárába. A hajdani játékkártya nem képesfele fehér és fényezetlen felület vala, melyre tilos volt bármiféle rajzot vagy figurát nyomtatni (biztos, nagy kártyás lehetett az akkori főispán s félt a sipistáktól!), s úgy odakínálkozott ez a szűz fehérség, mint a szerelmes lány; bizony éltek véle is és írtak rá igen szépeket is néha. Számos ily játékkártyára írt üzenetet találunk fel a szépmult időkből egész, fél, sőt negyedkártyára írva. Értékpapír lehetett az istenadta, mondom.

Ez a divat 1830-ig dívott. S véle váratlanul megszületett a mai vizitkártya ősapja. Illendőség ügyében az volt a szabályszerű, hogy az otthon nem található tekintetes nagyfejű lajstromkönyvet hagyjon hátra maga helyett a kapusánál s a

Illendőség ügyében az volt a szabályszerű, hogy az otthon nem található tekintetes nagyfejű lajstromkönyvet hagyjon hátra maga helyett a kapusánál s a

Illendőség ügyében az volt a szabályszerű, hogy az otthon nem található tekintetes nagyfejű lajstromkönyvet hagyjon hátra maga helyett a kapusánál s a

Számos összehasonlíthatatlan előnye van a

HNRD KÜLÖNLEGES SOKSZOROSÍTÓ-KÉSZÜLÉKÜNKNEK

„HOHLUX“ mozgatható vasállványon
(Német bírodalmi és egyéb szabadalom)

Tessék nálunk érdeklődni!

HOH & HAHNE LEIPZIG W 35

Barneckerstr. 43. Fényképezési másoló-készülékek gyára

Vezérképviselő: **KÖNIG JÁNOS OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK**

Budapest IX. Remele uca 23. Telefon: J. 453-58

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS GALVANOPLASZTIKA

BUDAPEST

VI, DESSEWFFY UCCA 32. SZÁM

TELEFON: AUT. 223-70 ÉS 271-18

*

DÍSZÍTÓANYAGOK,
MODERN CÍM- ÉS KENYÉRBETŰK,
MAGYAR, NÉMET, ANGOL, FRANCIA, ROMÁN,
LENGYEL, CSEH, TÓT, HORVÁT, SZERB,
BOLGÁR, GÖRÖG ÉS HÉBER
SZEDÉSEKHEZ

*

KÖZPONTOK:

**H. BERTHOLD AG, BERLIN
ÉS D. STEMPEL AG,
FRANKFURT**

látogató nem a kapufélfára firkantotta egyéb jókívánásait az otthon nem talált illető egészsége és mennybemenetele irányában, miként az manapság szokás, hanem szép illedelmesen bérta nevét a jól-neveltség eme főkönyvébe. Hogy miképpen intézték el e szükségletüket a bizonyos analfabéták, arról nem szól az írás s így én sem szólhatok hozzá. Lehet azonban, hogy ők találták ki azt az új divatot, ami abból állott, hogy egyszerűen egy kártyát tétettek le egy cseléd által, amelyen íródeákírva vagy sajátkezűleg cikornyásan „X úr látogatása” szavak, avagy csupán különböző tisztességű nevei és titulussai szerepeltek. Még egy Voltaire által írott példány is fennmaradt. „Monsieur Voltaire négyszer járt itt”, írta rá a nagy szellem.

Franciaországban igen elterjedt volt az ily kártya-vizitkártya használata a XVIII. század közepén. Emlékezés található fel többek közt egy 1741-ből keltezett „Ujévi kellemetlenségek” című satírában. Az ismeretlen költő azt mondja, hogyha nem találták otthon a keresett egyént, hát úgy illik, hogy

Kártyahátát aláírjuk
S véle lakathátát látogatjuk.

Egy forrás odavezeti vissza a vizitkártya eredetét, hogy valaki nagyon maszatos látogatási könyvet és faragatlan lúdtollakat találván a látogatott ház-majsterénél, hát inkább egy ficli papírra firkantotta nevét s azt hagyta hátra a derék alabárdos nagy megrökönyödésére...

Bármiképpen is vala, de 1760-tól már számos feljegyzés bizonyítja hivatalos elismerését. Állami emberek kölcsönösen tisztelték meg egymást véle.

Az írott kártyák régi stílusúak — írja egy 1817-ből kelt Almanach de Modes. — A kereskedők egyszerű nyomtatott kártyákat használnak, a címkés kártyák a szerencsefiket (parvenu) és az idegeneket jelzik, a színes kártyákon a vidék szaga érzik; a tiszta fehér alapra folyóírással vésett névkártyát alsó sarokban icipici betűs címmel, csupán ezt a fajtát fogadja el a „nagyvilág”.

Kénytelenek vagyunk azonban kételkedni az ítélet mindenhatóságában, minthogy még jóideig kétség-

telen a címkés névjegy elsőbbsége minden másfajta-val szemben.

A „kisposta” megteremtőjének pedig az a páratlan ötlete támadt, hogy „bizonyos-pénzben” elvállalta a vizitkártyák házhoz kézbesítését s egy külön „illedelmesen öltözött” szolgálatot szervezett e célra.

Anais Ségalas asszony, ma már nagyon feledésbe múlt költőnő ebben az időben írt egy elérzékenyült kis versikét a vizitkártyákról, mellyel bizonyára sikerült is meghatnia a szentimentalizmusra hajlamos lelkeket...

Erdőkről vagy mezőkről jöttök-é?

Nem... Még nem nyomtatják a fák leveleit.

Szép fényes levelek, ti

Vizitkártyák vagytok. — Ajtóm elé vetett valaki.

Nem a völgyet borítjátok

És nem a süvöltő szélvész fújtat, röpít tova titeket:

Bidault a ti északi szeletek.

Amint látható, igen érzelmes. Hogy ki volt Bidault, nem sikerült megtudnom. Viszont nem is fontos.

A fránya kínaiak ebben a kérdésben is lefőzték az ifjú Európát. Már sok száz évvel Európába való bevonulása előtt kis összetekert papirosra írott névjegyvel jelezték magukat. E tekercs különböző színű, nagyságú és szerkesztésű volt: már mint ki-ki copfja, rangja és méltósága szerint.

A 18. század művészei émylítő dékorról tömött névkártyadivatot teremtettek. Bőcikornyásan, csipkésen szegélyezett kártyáikon csokolózó galambok, mitológiai istenek s virágkertek adtak találkozózt egymásnak. Katonai jelvények a tisztek számára, tengeri vonatkozások a hajósoknak, szerszámok a kézműveseknek stb., stb. Mindez mérték szerint.

A forradalom névjegyei jóideig a babérlevél jegyében láttak napvilágot. Saint-Aubin, akkori vésnök nem győzte a dicsőségszállítást. Az új polgártársak mindegyike babérok után epekedett s ha másképp nem érthette el, hát névjegyére nyomtatta.

1850 nagy dátum a névjegy családfáján. Hőfehér ruhába öltözködik, megbánja vétkeit és eltévelyedéseit s azontúl fehér kártyán mutatkozik.

A második császárság alatt különböző anyagú névjegyekkel találkozhatunk, még selyemre fabrikálttal is. Manapság pedig akadtak különcködők, akik parafára, sőt papírvékony alumíniumlemezre nyomtatták névjegyüket; megcsodálták bár a csapongó képzelet e fásított vagy fémezett torzszülőtteit, de a divat nem követte őket.

A ma a fehér, a tiszta fehér kártyaé.

És valószínűleg a holnap is.

Ugy látszik, hogy a cifracsícsás, értelmetlenre cikornyázott névjegyeknek végkép befellegzett. Adieu szép szegélyes kártyák, csipkézett istenek, salátás- és virágoskertek. Adieu.

Pucér bristolkártya a 20. század névjegyének kedvese. Párizs, 1930.

Geyer Raoul

Boríték- és zacskó-gépek

kézi és lábajátásra, rögzített és elállítható formákkal

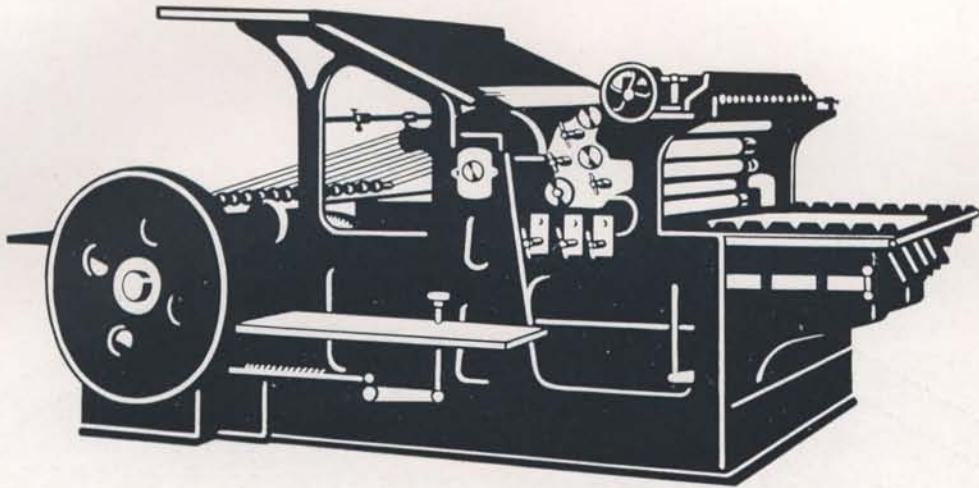
Stancológépek, mint az összes segédgépek zacskó- és hüvelygyártáshoz

Pecsétcímké-domborsajtókat
Cimkenyomó automatákat
Lyukaszió- és öznizőgépeket
mint különlegességeket hosszú évek óta gyárt

Alapított 1873-ban

Wilh. Maul Jr., Maschinenfabrik, Dresden-D. 27

WÖRNER

A WÖRNER-GÉPGYÁR VELOX GYORSSAJTÓI A LEGTÖKÉLETESEBB NYOMDAGÉPEK, RAJTUK A MODERN GYORSSAJTÓK MINDEN TÖKÉLETESÍTÉSE MEGTALÁLHATÓ. KÉSZLETRŐL SZÁLLÍTUNK, ÁRBAN ÉS FÖLTÉTELEKBEN A LEGKEDVEZŐBBET NYUJTJUK. RÉSZLETES KATALÓGUSSAL ÉS ÜZEMBEN VALÓ BEMUTATÁSSAL SZÍVESEN SZOLGÁLUNK. WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁR RT. BUDAPEST V, VÁCI ÚT 48

VELOX

MANN

ORIGINAL

MANN

FFSET

OFFSET

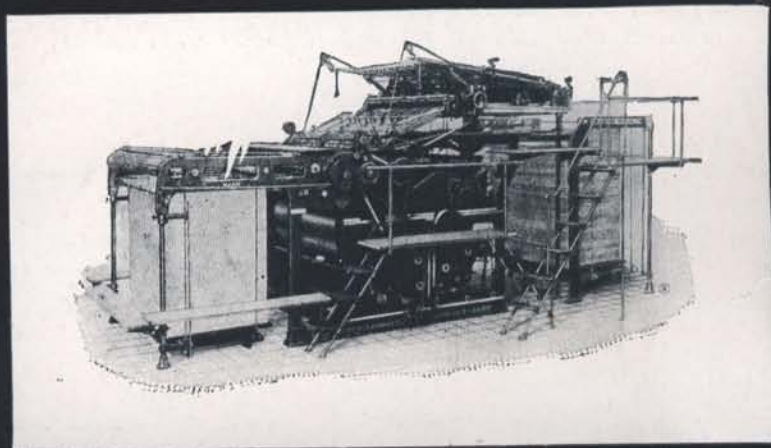
1930-as
modelű egy- és
kétszint, valamint elő- és
hátnyomást egyszerre végző **offset**
gyorssajtók óránként 6000 nyomás vég-
zésére alkalmas, pontos regiszter, utólérhetetlen
minőség mellett. E jellegzetes tulajdonságai a gépet
világszerte ismertté teszik.

„Original Mann“ offset gyorssajtók

E gépek alapvető gépszerkezeti alkotó elemeinek egyedül logikus elrendezése a kiszolgálást végtelenül megkönnyíti. Ha ön sikeresen akar versenyezni, úgy állítson üzemébe „Original Mann“ offsetgépeket. Kérjen még ma ajánlatot. Kedvező feltételekről, gyors szállításról biztosítjuk. Magyarország és Románia részére vezérképviselőt:

König János okl. gépészmérnök
Budapest IX, Remete ucca 23. sz.

Telefónszám:
J. 453-58

FEWV

GEORGE MANN & CO. LTD.

4, HENRY STREET, GRAY'S INN ROAD **LONDON W. C. 1**

Lorilleux Ch. és Társa
festékgár háromszínű mélynyomata

Nyomatott: a festékgár
kísérleti nyomdájában